

HE 13/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirkkolain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan kirkkolakia muutettavaksi siten, että lain uudessa 23 luvussa säädettäisiin kootusti kirkollisista vaaleista sekä kirkon luottamushenkilöistä ja luottamustoimesta. Luvussa säädettäisiin seurakuntavaaleista, hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien vaaleista, kirkkoherran välittömästä vaalista sekä piispan, tuomiokapitulin pappisasessorin ja lääninrovastin vaalista sekä äänioikeudesta näissä vaaleissa. Lisäksi luvussa säädettäisiin äänioikeuden rajoittamisesta, äänioikeutettujen luettelon sisällöstä ja järjestyksestä äänestyspaikalla.

Esityksessä ehdotetaan myös tuomiokapitulin maallikkojäsentä koskevan vaalikelpoisuusrajoituksen poistamista ja pappisvirkaan perustuvan äänioikeuden rajoitusten supistamista.

Kirkkoherran oikaisuvaatimus- ja valitus-oikeus seurakuntavaalien ja kirkkoherran välittömän vaalin äänioikeutettujen luettelosta korvattaisiin vaalilautakunnan mahdollisuus-

della oikaista itse äänioikeutettujen luettelossa havaittuja virheitä. Vaaleihin liittyvästä oikeusturvasta säädettäisiin muutoin 24 luvussa ja äänioikeutettujen luettelon julkisuudesta 25 luvussa.

Samalla kun kirkkolain vaaleja koskevat säännökset kootaan yhteen lukuun ja niihin liittyviä puutteita korjataan, on tavoitteena lisätä säännösten selkeyttä ja termien yhdenmukaisuutta. Tavoitteena on myös kehittää säännöksiä yleisen vaalilainsäädännön suuntaan säännösten tulkinnan helpottamiseksi.

Kirkkolain muutoksen yhteydessä ehdotetaan siirrettäväksi kirkkolaista kirkkojärjestykseen säännökset, jotka kirkon sisäistä hallintoa ohjaavina eivät edellytä laissa säätämistä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään 1 päivänä elokuuta 2014. Näin uusia säännöksiä voitaisiin soveltaa vuoden 2014 seurakuntavaaleissa.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 NYKYTILA.....	3
1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
Seurakuntavaalit.....	3
Kirkkoherranvaali.....	4
Kirkolliskokousedustajien ja hiippakuntavaltuuston jäsenten vaalit.....	5
Piispan, pappisasessorin ja lääninrovastin vaali.....	6
1.2 Yleinen vaalilainsäädäntö.....	6
Kunnallisvaalit.....	6
Eduskuntavaalit.....	8
1.3 Nykytilan arviointi.....	8
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	10
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	11
4 ASIAN VALMISTELU.....	11
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	12
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	12
5 luku Pappisvirka.....	12
7 luku Yleisiä säännöksiä.....	12
8 luku Kirkkoherranvaali ja seurakuntavaalit.....	12
9 luku Kirkkovaltuusto.....	12
17 a luku Yleisiä säännöksiä.....	12
17 b luku Hiippakuntavaltuusto.....	12
18 luku Piispa.....	12
19 luku Tuomiokapituli.....	12
20 luku Kirkolliskokous.....	12
VI OSA.VAALIT JA MUUTOKSENHAKU.....	13
23 luku Luottamushenkilöt ja vaalit.....	13
<i>Yleiset säännökset luottamustoimesta ja vaalikelpoisuudesta.....</i>	13
<i>Seurakuntavaalit ja kirkkoherranvaali.....</i>	17
<i>Hiippakunnassa toimitettavat vaalit.....</i>	19
<i>Erinäiset säännökset vaalien toimittamisesta.....</i>	20
24 luku Alistaminen ja muutoksenhaku.....	23
25 luku Täydentäviä säännöksiä.....	25
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET.....	26
3 VOIMAANTULO JA SIIRTYMÄSÄÄNNÖKSET.....	26
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	26
LAKIEHDOTUS.....	28
Laki kirkkolain muuttamisesta.....	28
LIITE.....	37
RINNAKKAISTEKSTI.....	37
Laki kirkkolain muuttamisesta.....	37

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Seurakuntavaaleja ja kirkkoherran välitöntä vaalia koskevat säännökset ovat kirkkolain (1054/1993) 7 ja 8 luvussa. Muita vaaleja koskevat säännökset on sijoitettu kutakin vaaleilla valittavaa toimielintä koskevaan lukuun. Siten esimerkiksi kirkolliskokousedustajien vaaleista säädetään kirkkolain 20 luvussa ja hiippakuntavaltuuston jäsenten vaaleista kirkkolain 17 b luvussa. Lakia täydentävät vaalisäännökset on koottu kirkon vaalijärjestykseen (1056/1993). Seurakuntavaaleista, kirkolliskokousedustajien ja hiippakuntavaltuuston jäsenten sekä piispan, kirkkoherran, tuomiokapitulin pappisasessorin ja maallikkojäsenen sekä lääninrovastin vaalista määrätään kirkkolain 2 luvun 3 §:n mukaan tarkemmin kirkon vaalijärjestyksessä. Kirkkoherran välitöntä vaalia koskevia, lähinnä viran täyttöprosessia ohjaavia säännöksiä sisältyy kuitenkin myös kirkkojärjestyksen (1055/1993) 6 lukuun.

Seurakuntavaalit

Seurakuntavaaleissa valitaan seurakunnan kirkkovaltuuston tai seurakuntayhtymässä seurakuntaneuvoston ja yhteisen kirkkovaltuuston jäsenet. Vaalit toimitetaan joka neljäs vuosi samanaikaisesti kaikissa seurakunnissa. Seurakuntavaalit ovat välittömät ja salaiset sekä suhteelliset siten, että valitsijayhdistyksen samalle ehdokaslistalle asettamat ehdokkaat saavat kukin henkilökohtaisen äänimääränsä osoittamassa järjestyksessä vertausluvun siten, että eniten ääniä saanut saa listan koko äänimäärän, toinen puolet siitä, kolmas kolmanneksen, neljäs neljänneksen ja niin edelleen. Vaalin tuloksen laskemisessa käytetään d'Hondtin laskentamenetelmää. Eri ehdokaslistoilla olevat ehdokkaat tulevat valituiksi vertauslukujensa osoittamassa järjestyksessä.

Äänioikeus seurakuntavaaleissa on jokaisella kirkon jäsenellä, joka viimeistään ensimmäisenä vaalipäivänä täyttää 16 vuotta ja jolla on kotikuntalaisa tarkoitettu kotikunta

Suomessa. Äänioikeutta käytetään siinä seurakunnassa, jossa äänioikeutettu on merkitty seurakunnan jäseneksi viimeistään vaalivuoden elokuun 15 päivänä. Äänioikeutetuilla on yhtäläinen äänioikeus. Äänioikeutettu henkilö saa seurakuntavaaleissa äänestää ennakolta kirkon vaalijärjestyksessä määrätyllä tavalla. Ennakkoäänestys aloitetaan lokakuun viimeistä sunnuntaita seuraavana maanantaina, ja se jatkuu saman viikon perjantaihin. Myös kotiaänestys on mahdollista ennakkoäänestysviikon aikana.

Vaalikelpoinen seurakunnan luottamustoimeen on kristillisestä vakaumuksista tunnettu 18 vuotta täyttänyt seurakunnan konfirmoitu jäsen, joka ei ole vajaavaltainen. Seurakuntavaaleissa ei seurakunnan luottamustoimeen saa kuitenkaan valita saman seurakunnan viranhaltijaa tai työsopimussuhteessa olevaa työntekijää. Jos seurakunta kuuluu seurakuntayhtymään, ei tämän yhtymän tai siihen kuuluvan seurakunnan viranhaltija tai työntekijä ole myöskään vaalikelpoinen. Luottamushenkilö ei menetä vaalikelpoisuuttaan toimielimeen, jos seurakunta tai seurakuntayhtymä ottaa hänet väliaikaisesti enintään kuuden kuukauden palvelussuhteeseen. Tuona aikana hän ei saa kuitenkaan hoitaa luottamustointa.

Vaalit toimittaa kirkkovaltuuston tai seurakuntaneuvoston asettama vaalilautakunta. Vaalilautakunta jakaantuu jaostoihin, jos seurakunta on jaettu vaaleja varten äänestysalueisiin. Seurakuntayhtymissä yhteinen kirkkoneuvosto voi asettaa seurakuntavaaleja varten keskusvaalitoimikunnan, jonka tehtävänä on muun muassa avustaa seurakuntien vaalilautakuntia vaalien yhtenäisessä toteuttamisessa.

Oikeus asettaa ehdokkaita seurakuntavaaleissa on valitsijayhdistyksellä, jonka vähintään kymmenen äänioikeutettua seurakunnan jäsentä on perustanut. Valitsijayhdistys perustetaan yhdistyksen jäsenten allekirjoittamalla perustamisasiakirjalla. Vaalilautakunta tarkistaa perustamisasiakirjat niihin sisältyvine ehdokaslistoineen sekä laatii ehdokaslistojen yhdistelmän ja numeroi ehdokkaat juoksevassa numerojärjestyksessä.

Kirkkoneuvoston tai seurakuntaneuvoston on laadittava vaaleja varten vaaliluettelo, jo-

hon merkitään äänioikeutetut seurakunnan jäsenet ja heidän lukumääränsä. Vaaliluettelon tarkistaa vähintään kaksi kirkkoneuvoston tai seurakuntaneuvoston jäsentä. Vaaliluettelon tarkastajat lisäävät luetteloon ne seurakunnan äänioikeutetut jäsenet, jotka ovat oikeudettomasti jääneet siihen merkitsemättä, ja poistavat luettelosta kuolleiden nimet sekä niiden nimet, jotka on merkitty oikeudettomasti äänioikeutetuiksi. Tällöin luetteloon on merkittävä myös toimenpiteen syy. Lisäksi tarkastajat oikaisevat myös muut luettelossa havaitsemansa virheet ja varmentavat asiakirjan. Varmentamisen jälkeen vaaliluetteloon ei saa tehdä muita merkintöjä kuin ne, jotka johtuvat vaaliluetteloa vastaan esitettyihin oikaisuvaatimuksiin annetuista päätöksistä. Vaaliluettelo on tarkistamista varten pidettävä valvonnan alaisena nähtävänä vähintään neljän tunnin ajan kahtena peräkkäisenä arkipäivänä.

Äänioikeutettu seurakunnan jäsen ja kirkkoherra voivat tehdä vaaliluettelosta oikaisuvaatimuksen ja kirkollisvalituksen sillä perusteella, että joku on virheellisesti jätetty pois vaaliluettelosta tai merkitty siihen äänioikeutta vailla olevaksi tai äänioikeutetuksi. Vaalilautakunta käsittelee vaaliluetteloa vastaan tehdyt oikaisuvaatimukset. Kun oikaisuvaatimukset on ratkaistu lainvoimaisella päätöksellä, vaalilautakunta merkitsee vaaliluetteloon niistä aiheutuvat muutokset ja merkitsee vaaliluettelon siten oikaistuna lainvoimaiseksi. Jos vaatimuksia vaaliluettelon muuttamisesta ei ole määräaikana tehty, vaalilautakunta merkitsee vaaliluettelon lainvoimaiseksi.

Vaalilautakunnan oikaisuvaatimusta koskevasta päätöksestä on mahdollisuus tehdä valitus hallinto-oikeuteen, jonka on ratkaistava vaalilautakunnan päätöksestä tehty valitus kiireellisenä ennen vaalin toimittamista. Tieto päätöksestä on lähetettävä henkilölle, jonka äänioikeutta päätös koskee, sekä vaalilautakunnalle. Vaaliluetteloa on noudatettava, vaikka lopullista päätöstä vaaliluettelon oikaisemisesta tehtyyn valitukseen ei ole saatettu vaalilautakunnan tietoon ennen vaaleja. Henkilön, jolla vaalilautakunnalle esitetyn hallinto-oikeuden päätöksen mukaan on äänioikeus, on kuitenkin annettava äänestä.

Seurakuntavaalit aloitetaan vaalivuonna marraskuun toisena sunnuntaina jumalanpalveluksen jälkeen ja päätetään joko samana päivänä tai viimeistään maanantaina kello 18. Varsinainen äänestyspaikka on seurakunnan kirkko.

Vaalilautakunta voi määrätä, että ennakoäänestyksessä annettujen äänestyslippujen laskeminen aloitetaan viimeisenä vaalipäivänä vaalilautakunnan määräämänä aikana, kuitenkin aikaisintaan kuusi tuntia ennen äänestyksen päättymistä, jos ennakoääniä on annettu erikseen säädetty määrä ja voidaan arvioida, että vaalipäivänä äänioikeuttaan käyttää vähintään säädetty henkilömäärä, eikä vaalisalaisuuden turvaaminen muuta edellytä. Annetut äänet yhdistetään vaalipäivinä annettuihin hyväksytyihin ääniin. Äänestyksen tulos lasketaan erikseen kirkkovaltuuston jäsenten, yhteiseen kirkkovaltuustoon kustakin seurakunnasta valittavien jäsenten ja seurakuntaneuvoston jäsenten vaalissa. Vaalilautakunnan on vahvistettava vaalin tulos viimeistään vaaliviikkoa seuraavan viikon keskiviikkona pidettävässä kokouksessa. Vaalipöytäkirja valitusosoituksineen on pidettävä nähtävänä kirkkoherranvirastossa sen aukioloaikoina 30 päivän ajan. Vaalin tuloksesta voi valittaa hallinto-oikeuteen.

Kirkkoherranvaali

Kirkkoherra valitaan ensisijaisesti välittömällä vaalilla, jossa äänioikeus on seurakunnan 18 vuotta täyttäneillä jäsenillä. Kirkkoneuvoston tai seurakuntayhtymään kuuluvan seurakunnan seurakuntaneuvoston pyynnöstä tuomiokapituli voi kuitenkin päättää, että kirkkoherra valitaan välillisellä vaalilla, jonka toimittaa kirkkovaltuusto tai seurakuntaneuvosto.

Kirkkoherran välittömässä vaalissa tuomiokapituli asettaa kolme hakijaa vaaliehdolle. Vaaliekokkaiksi asetetut toimittavat vaalinäytteenä päiväjumalanpalvelukset seurakunnan kirkossa kolmena perättäisenä sunnuntaipäivänä. Kirkkoherran välitön vaali aloitetaan viimeistä vaalinäytettä seuraavana toisena sunnuntaina ja päätetään joko samana päivänä tai sitä seuraavana päivänä. Vaali

toimitetaan soveltuvin osin samoja säännöksiä noudattaen kuin seurakuntavaalit.

Kirkkoherran välillisessä vaalissa tuomiokapituli toteaa hakijoiden kelpoisuuden virkaan ja antaa seurakuntaa varten hakijoista lausunnon. Tullakseen valituksi hakijan on saatava yli puolet toimielimessä annetuista äänistä. Jollei kukaan ole saanut yli puolta annetuista äänistä, toimitetaan samassa kokouksessa uusi vaali kahden eniten ääniä saaneen välillä. Tässä vaalissa eniten ääniä saanut tulee valituksi.

Kirkkovaltuuston tai seurakuntaneuvoston päätöksen taikka välittömän vaalin tuloksen tultua lainvoimaiseksi tuomiokapituli antaa valituksi tulleele viranhoidtomääräyksen virkaan.

Kirkolliskokousedustajien ja hiippakuntavaltuuston jäsenten vaalit

Kirkolliskokouksessa jäseninä ovat hiippakuntien piispat, kenttäpiispa ja 96 valittua edustajaa, joista 32 on pappia ja 64 maallikkoa. Yksi maallikoista edustaa Ahvenanmaata. Lisäksi jäseninä ovat saamelaiskäräjien valitsema saamelaisten edustaja ja valtioneuvoston määräämä edustaja.

Vaalikelpoinen kirkolliskokouksen pappisedustajaksi on hiippakuntaan kuuluva pappi ja maallikkoedustajaksi hiippakuntaan kuuluvan seurakunnan maallikkojäsen, joka on vaalikelpoinen seurakunnan luottamustoimiin ja on suostunut ehdokkaaksi. Pappis- ja maallikkoedustajat valitaan erikseen hiippakunnittain suhteellisilla ja salaisilla vaaleilla. Kirkolliskokousedustajien vaalit toimitetaan helmikuun toisena maanantaina seurakuntavaalien jälkeisenä toisena vuonna. Edustajien toimikausi alkaa vaalia seuraavan toukokuun 1 päivänä ja kestää neljä vuotta.

Pappisedustajien vaalissa ovat äänivaltaisia hiippakunnan papit. Maallikkoedustajien vaalissa ovat äänivaltaisia kirkkovaltuustojen ja seurakuntayhtymään kuuluvissa seurakunnissa seurakuntaneuvostojen ja yhteisten kirkkovaltuustojen maallikkojäsenet. Jäsenen ollessa estynyt äänioikeus on varajäsenellä. Milloin sama henkilö on jäsenenä sekä seurakuntaneuvostossa että yhteisessä kirkkovaltuustossa, varajäsen hänen tilalleen tulee seurakuntaneuvostosta. Kukin äänivaltainen saa

äänestää yhtä ehdokaslistassa olevaa ehdokasta. Maallikkoedustajien vaalissa vaalin tulosta laskettaessa suhteutetaan ehdokkaille kussakin seurakunnassa annettujen äänten määrä toisaalta seurakunnan väkilukuun sekä toisaalta sen kirkkovaltuuston jäsenmäärään tai sen seurakuntaneuvoston jäsenten ja seurakunnasta valittujen yhteisen kirkkovaltuuston jäsenten yhteenlaskettuun määrään.

Ahvenanmaan maakunnan seurakunnista valittavan maallikkoedustajan vaalissa kukin äänivaltainen äänestää ehdokaslistaa, jossa on yksi ehdokas edustajaksi sekä yksi ensimmäiseksi ja yksi toiseksi varamieheksi. Jos vaalia varten jätetään vain yksi ehdokaslista, siinä mainitut ehdokkaat tulevat valituiksi ilman äänestystä. Saamelaisten edustajan sekä tämän ensimmäisen ja toisen varamiehen valitsee saamelaiskäräjät ennen vaalivuoden huhtikuun 1 päivää. Saamelaiskäräjien jäsenellä ja varajäsenellä ei ole äänioikeutta maallikkoedustajan tai pappisedustajan vaalissa.

Vaalien toimittamisesta on vastuussa tuomiokapitulin asettama vaalilautakunta. Pappisedustajien vaalia varten tuomiokapituli laatii luettelon äänivaltaisista papeista ja toimittaa sen vaalilautakunnalle, joka toimittaa luettelon edelleen lääninrovasteille. Vastavasti maallikkoedustajien vaalia varten kirkkoherrat toimittavat vaalilautakunnalle luettelon äänioikeutetuista kirkkovaltuuston tai seurakuntaneuvoston ja seurakunnasta valituista yhteisen kirkkovaltuuston jäsenistä. Äänestäminen tapahtuu pappisedustajien vaalissa kunkin rovastikunnan pappien kokouksessa ja maallikkoedustajien vaalissa seurakunnan kirkkovaltuuston tai seurakuntaneuvoston jäsenten ja seurakunnasta valittujen yhteisen kirkkovaltuuston jäsenten yhteisessä kokouksessa. Jos pappi ei voi saapua äänestyspaikalle, hän voi äänestää kirjeitse. Estyneen maallikkoäänestäjän tilalle nousee hänen varajäsenensä.

Oikeus asettaa ehdokkaita on valitsijayhdistyksellä, jonka pappisedustajien vaalissa vähintään kolme ja maallikkoedustajien vaalissa vähintään kymmenen äänivaltaista on perustanut. Vaalilautakunnan tehtävänä on tarkistaa valitsijayhdistysten perustamisasiakirjat ehdokaslistoineen ja liitteineen. Vaalilautakunta myös numeroi ehdokaslistat ja

ehdokkaat sekä laatii ehdokaslistojen yhdistelmän.

Vaalipäivänä äänestyksen päätyttyä annettujen äänestyslippujen lukumäärä lasketaan niitä avaamatta ja ne toimitetaan sinetöidyssä päällyksessä vaalilautakunnalle, joka toimittaa varsinaisen äänten laskennan. Vaalin tulos lasketaan soveltaen seurakuntavaalien tuloksen laskemisesta annettuja säännöksiä. Vaalilautakunta vahvistaa kummankin vaalin tuloksen erikseen helmikuun kolmantena maanantaina. Vaalin tuloksesta voidaan valittaa hallinto-oikeuteen. Vaalin tultua lainvoimaiseksi vaalilautakunta antaa edustajiksi valituille valtakirjat. Saamelaiskäräjät ilmoittaa valitun edustajansa Oulun hiippakunnan tuomiokapitulille ja antaa valitulle valtakirjan.

Hiippakuntavaltuuston jäseniä ovat 14 maallikkoa ja 7 pappia. Hiippakuntavaltuuston jäsenten vaalissa noudatetaan vastaavasti, mitä kirkolliskokousedustajien vaaleista säädetään. Vaalit järjestetään samanaikaisesti kirkolliskokousedustajien vaalien kanssa. Hiippakuntavaltuuston jäsenten vaalien ehdokaslistat ja ehdokkaat numeroidaan kuitenkin siten, että ehdokkaiden numerointi jatkuu kirkolliskokousedustajien vaalin viimeisestä numerosta.

Piispan, pappisasessorin ja lääninrovastin vaali

Piispan vaali toimitetaan hiippakunnassa, kun piispan virka on tullut avoimeksi. Vaaliviranomaisena toimii tuomiokapituli, mutta vaali toimitetaan rovastikunnittain. Vaalitoimituksen järjestää lääninrovasti. Piispan vaalissa äänivaltaisia ovat hiippakunnan papit ja lehtorit sekä maallikkovalitsijat, joita on yhä monta kuin äänivaltaisia pappeja ja lehtoreita yhteensä. Arkkipiispan vaalissa äänivaltaisia ovat myös muiden hiippakuntien kirkolliskokousedustajat ja hiippakuntavaltuustojen ja tuomiokapitulien jäsenet. Oikeus asettaa ehdokkaita on valitsijayhdistyksellä, jonka muodostaa vähintään kymmenen vaalissa äänivaltaista henkilöä. Piispan vaali toimitetaan suljetuin lipuin ja kullakin äänivaltaisella on oikeus äänestää yhtä ehdokkaaksi asetettua pappia. Vaali on tarvittaessa kaksivaiheinen. Jollei kukaan ehdokkaista saa ensimmäisessä

vaalissa yli puolta annetuista äänistä, järjestetään uusi vaali, jossa ehdokkaina ovat ne kaksi pappia, jotka saivat ensimmäisessä vaalissa suurimmat äänimäärät. Tällöin toisessa vaalissa enemmän ääniä saanut pappi on valittu piispaksi.

Pappisasessorin vaali toimitetaan hiippakunnittain. Vaalissa valitaan asianomaiseen hiippakuntaan kuuluvan seurakunnan kirkkoherra tai kappalainen tuomiokapitulin jäseneksi kolmivuotiskaudeksi. Vaalikelpoisuudesta säädetään kirkkojärjestyksessä. Myös pappisasessorin vaalissa tuomiokapituli toimii vaaliviranomaisena, ja vaali toimitetaan rovastikunnittain. Äänioikeus vaalissa on hiippakunnan papeilla ja lehtoreilla. Kukaan äänestää yhtä ehdokasta ja valituksi tulee vaalissa eniten ääniä saanut pappi.

Lääninrovastin vaalissa valitaan lääninrovastiksi joku kyseisen rovastikunnan kirkkoherroista aina kuudeksi vuodeksi kerrallaan. Äänivaltaisia ovat asianomaisen rovastikunnan papit ja lehtorit. Tuomiokapituli nimittää lääninrovastiksi jonkun kolmesta vaalissa eniten ääniä saaneesta kirkkoherrasta.

1.2 Yleinen vaalilainsäädäntö

Vaalilaisissa (714/1998) säädetään siitä, miten toimitetaan eduskuntavaalit, presidentinvaali, kunnallisvaalit ja europarlamenttivaalit. Vaalisäännöksiä on myös perustuslaissa ja kunnallisvaalien osalta kuntalaisissa (365/1995). Kunnallisvaaleista Ahvenanmaan maakunnassa säädetään maakunnan lainsäädännössä.

Kunnallisvaalit

Kunnallisvaaleissa valitaan valtuutetut kuntien valtuustoihin. Kunnallisvaalit toimitetaan joka neljäs vuosi lokakuun neljäntenä sunnuntaina. Kunnassa valittavien valtuutettujen lukumäärästä, joka riippuu kunnan asukasmäärästä, säädetään kuntalain 10 §:ssä. Ahvenanmaan maakunnan kunnissa toimitetaan kunnallisvaalit myös joka neljäs vuosi, mutta eri aikaan kuin muualla Suomessa.

Kunnallisvaalien keskeisten periaatteiden mukaan vaalit ovat välittömät, salaiset ja suhteelliset, vaaleissa on yleinen ja yhtäläi-

nen äänioikeus, kunkin äänestäjän on äänestettävä itse ja äänestämisen on tapahduttava vaaliviranomaisen edessä. Kunnallisvaaleissa ylimpänä vaaliviranomaisena toimii oikeusministeriö, jolla on yleisvastuu vaalien toimeenpanosta.

Kelpoinen ehdokkaaksi kunnallisvaaleissa on henkilö, jonka kotikunta kyseinen kunta on, jolla on jossakin kunnassa äänioikeus kunnallisvaaleissa ja joka ei ole holhouksen alainen. Se, missä kunnassa henkilö on vaalikelpoinen, määräytyy lähtökohtaisesti samassa aikataulussa kuin henkilön äänioikeuskuntakin, eli väestötietojärjestelmässä 51. päivänä ennen vaalipäivää olevien tietojen mukaan. Jos henkilö kuitenkin muuttaa kotikuntaansa kyseisen päivämäärän jälkeen, hänen vaalikelpoisuutensa seuraa mukana. Ehdokkaan vaalikelpoisuuden määräytymiselle ei ole säädetty selvää ajankohtaa, mutta käytännössä ehdokkaan kotikunnan tulee olla selvillä viimeistään 32. päivänä ennen vaalipäivää, jolloin keskusvaalilautakunnat käsittelevät ja ratkaisevat ehdokashakemuksiin tehdyt täydennykset. Ehdokkaan kotikuntaa koskevat ratkaisut tehdään väestötietojärjestelmässä olevien tietojen perusteella. Vaalikelpoisuuden rajoituksista säädetään kuntalain 34 §:ssä.

Ehdokkaita kunnallisvaaleissa voivat asettaa puolerekisterissä olevat puolueet sekä vähintään 10 äänioikeutetun perustamat valitsijayhdistykset. Oikeusministeriön asetuksella määrätyissä pienimmissä kunnissa valitsijayhdistyksen voi kuitenkin perustaa vähintään viisi tai vähintään kolme äänioikeutettua. Puolueet voivat muodostaa keskenään vaaliliittoja. Valitsijayhdistykset voivat myös muodostaa yhteislistoja.

Puolueen ja valitsijayhdistyksen tulee toimittaa ehdokaslistansa kunnan keskusvaalilautakunnalle, jolle on toimitettava myös ilmoitukset vaaliliitoista ja yhteislistoista. Kunnan keskusvaalilautakunta tutkii ehdokaslistat ja erityisesti sen, että ehdokkaat ovat vaalikelpoisia, ja vahvistaa ehdokasasettelun. Keskusvaalilautakunta laatii ehdokaslistojen yhdistelmän, johon otetaan arvotussa järjestyksessä kaikkien puolueiden, valitsijayhdistysten ja yhteislistojen ehdokkaat. Ehdokaslistojen yhdistelmä on nähtävillä muun muassa äänestyspaikoilla.

Kunnallisvaaleissa äänioikeutettu on 1) Suomen ja muun Euroopan unionin jäsenvaltion kansalainen sekä Islannin ja Norjan kansalainen, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta ja jonka kotikuntalaisissa tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on 51. päivänä ennen vaalipäivää, sekä 2) muun kuin 1 kohdassa mainitun valtion kansalainen, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta ja jonka kotikuntalaisissa tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on 51. päivänä ennen vaalipäivää ja jolla on tuolloin ollut kotikunta Suomessa yhtäjaksoisesti vähintään kahden vuoden ajan.

Väestörekisterikeskus laatii äänioikeusrekisterin, johon otetaan väestötietojärjestelmästä tiedot jokaisesta äänioikeutetusta. Äänioikeusrekisteri on julkinen. Jokaiselle rekisteriin otetulle postitetaan äänioikeudesta ilmoitus, jossa mainitaan muun muassa vaalipäivä, ennakköäänestyspäivät, oman vaalipiirin yleiset ennakköäänestyspaikat aukiolu-aikoiheen, vaalipäivän äänestyspaikan nimi ja osoite sekä vaaliviranomaisten yhteystiedot. Äänioikeusrekisteristä tulostetaan myöhemmin vaaliluettelot vaalipäivän äänestyspaikoille.

Äänioikeusrekisteriä koskevat oikaisuvaatimukset tehdään maistraatille. Oikaisua voidaan vaatia muun muassa silloin, jos henkilö katsoo, että hänet on oikeudettomasti jätetty rekisteristä pois tai että hänen rekisterissä olevat tietonsa ovat virheellisiä. Maistraatti ratkaisee oikaisuvaatimukset, ja sen päätökseen tyytymätön voi hakea siihen valittamalla muutosta hallinto-oikeudelta. Hallinto-oikeuden päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

Väestörekisterikeskuksella ja maistraatilla on myös oikeus oikaista äänioikeusrekisterissä oleva virhe, jos se katsoo, että joku on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeusrekisteristä tai oikeudettomasti otettu siihen tai merkintä on muutoin virheellinen. Muutokset on tehtävä viimeistään 12 päivää ennen vaalipäivää, jolloin äänioikeusrekisteri tulee lainvoimaiseksi. Rekisteriä on tämän jälkeen noudatettava muuttamattomana. Poikkeuksen tästä voi tehdä ainoastaan hallinto-oikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä, joka on annettu äänioikeusrekisterin lainvoimaiseksi tulon jälkeen. Esimerkiksi hal-

linto-oikeuden päätöksellä äänioikeusrekisteriin lisätty henkilö saa äänestää vaaleissa, mutta hänen on otettava päätös mukaansa äänestyspaikalle ja esitettävä se vaaliviranomaisille.

Kunnallisvaaleissa voi äänestää joko vaalipäivänä tai ennakkoon ennakkoäänestysaikana. Vaalipäivänä äänioikeutettu saa äänestää vain siinä äänestyspaikassa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin ja äänioikeutetulle ennen vaaleja postitettuun ilmoituskorttiin. Kotimaan ennakkoäänestys toimitetaan yleisissä ennakkoäänestyspaikoissa ja laitoksissa sekä kotiaäänestyksenä määrätyn edellytyksin. Yleisessä ennakkoäänestyspaikassa voi äänestää kuka tahansa äänioikeutettu riippumatta siitä, missä kunnassa hän asuu.

Kuntien keskusvaalilautakunnat aloittavat ennakkoäänenten laskennan vaalipäivänä sunnuntaina. Kun vaalihuoneistot ovat sulkeutuneet, vaalilautakunnat aloittavat vaalipäivänä annettujen äänten alustavan laskennan. Vaalilautakunta ilmoittaa kunnan keskusvaalilautakunnalle ehdokkaiden saamat äänimäärät. Kunnan keskusvaalilautakunta välittää tulokset oikeusministeriön vaalitietojärjestelmän keskitettyyn laskentajärjestelmään. Lopuksi vaalilautakunta sinetöi äänestysliput pakettiin ja toimittaa ne keskusvaalilautakunnalle.

Vaalien tuloksen laskemisessa käytetään d'Hondtin laskentamenetelmää. Keskusvaalilautakunnat vahvistavat vaalien lopullisen tuloksen. Kunnallisvaalien tuloksen vahvistamista koskeviin päätöksiin voidaan tehdä valitus hallinto-oikeudelle 14 päivän kuluessa siitä, kun vaalien tulos on julkaistu.

Eduskuntavaalit

Kansanedustajat valitaan joka neljäs vuosi toimitettavilla vaaleilla. Vaalipäivä on vaalivuoden huhtikuun kolmas sunnuntai. Eduskuntavaaleissa äänioikeutettuja ovat kaikki viimeistään vaalipäivänä 18 vuotta täyttäneet Suomen kansalaiset. Äänioikeusrekisteri laaditaan kuten kunnallisvaaleissa.

Eduskuntavaaleissa ehdokkaita voivat asettaa puolueet, jotka on merkitty oikeusministeriön ylläpitämään puolerekisteriin, sekä vähintään 100 äänioikeutetun perustamat valitsijayhdistykset. Puolueet voivat muodostaa keskenään vaaliliittoja ja valitsijayhdistykset

yhteislistoja. Puolueen ja valitsijayhdistyksen tulee toimittaa ehdokaslistansa sen vaalipiirin vaalipiirilautakunnalle, jossa ehdokkaita aiotaan asettaa. Vaalipiirilautakunnalle on toimitettava myös ilmoitukset vaaliliitoista ja yhteislistoista. Vaalipiirilautakunnat tutkivat ehdokaslistat ja sen, että ehdokkaat ovat vaalikelpoisia, ja vahvistavat ehdokasasettelun. Vaalipiirilautakunnat laativat ehdokaslistojen yhdistelmän, johon otetaan arvotussa järjestyksessä kaikkien puolueiden ja valitsijayhdistysten ehdokkaat. Ehdokaslistojen yhdistelmä on nähtävillä muun muassa äänestyskopeissa.

Eduskuntavaalien keskeiset periaatteet ovat samat kuin kunnallisvaaleissa. Myös eduskuntavaaleissa ylimpänä vaaliviranomaisena toimii oikeusministeriö, jolla on yleisvastuu vaalien toimeenpanosta.

Vaalipiirilautakunnat laskevat annetut äänet ja äänten laskennassa sovelletaan samoja säännöksiä kuin kunnallisvaaleissa. Vaalipiirilautakunnat aloittavat äänestyslippujen tarkastuslaskennan vaalipäivän jälkeisenä maanantaina, ja tarkastuslaskennan tuloksen tulee olla valmis seuraavana keskiviikkona kello 18, jolloin vaalipiirilautakunnat vahvistavat vaalien lopullisen tuloksen vaalipiireissä ja kirjoittavat valtakirjat kansanedustajiksi valituille. Vaalipiirilautakunnan eduskuntavaalien tuloksen vahvistamista koskevaan päätökseen voidaan tehdä valitus hallinto-oikeudelle 14 päivän kuluessa siitä, kun vahvistettu vaalien tulos on julkaistu.

1.3 Nykytilan arviointi

Kirkollisten vaalisäännösten hajanaisuus ja runsas viittaussäännösten käyttö on vaikeuttanut niiden ymmärtämistä ja on ollut käyttäjille hankalaa. On toivottu, että kirkon vaalisäännökset enenevässä määrin noudattaisivat valtiollisten ja kunnallisten vaalien säännöksiä. Mahdollisimman yhdenmukaisten toimintatapojen ja ohjeiden on arvioitu helpottavan äänestäjien, vaaliasiamiesten ja seurakuntien vaalilautakuntien toimintaa. Jo nykyisen kirkon vaalijärjestyksen säännösten pohjana on mahdollisuuksien mukaan käytetty vaalilain säännöksiä esimerkiksi ennakkoäänestystä ja kotiaäänestystä koskevien sään-

nösten osalta. Kirkollisten vaalien erityispiirteiden vuoksi ei ole kuitenkaan mahdollista säätää vaalien toimittamisesta suoraan yleisen vaalilainsäädännön mukaan. Esimerkiksi äänioikeuden määräytyminen ja sen myötä äänioikeutettujen luettelon eli vaaliluettelon laatiminen hiippakunnallisissa vaaleissa poikkeaa yleisistä vaalikäytännöistä.

Seurakuntavaaleissa vaaliluettelo laaditaan vaalivuoden elokuun 15. päivän jäsenrekisteritietojen perusteella eli lähes kolme kuukautta ennen varsinaista vaalipäivää. Välittömässä kirkkoherranvaalissa sekä poikkeuksellisissa tai uudelleen järjestettävissä seurakuntavaaleissa vastaava määräpäivä on 70 päivää ennen varsinaista vaalipäivää. Kirkkoherralla on oikeus tehdä vaaliluettelon nähtävillä olon yhteydessä oikaisuvaatimus ja kirkollisvalitus seurakuntavaalien ja kirkkoherran välittömän vaalin vaaliluetteloa vastaan sillä perusteella, että joku on virheellisesti jätetty pois vaaliluettelosta tai merkitty siihen äänioikeutta vailla olevaksi tai äänioikeutetuksi. Oikaisuvaatimus tai kirkollisvalitus ei saa kuitenkaan perustua edellä mainittujen määräpäivien jälkeen tapahtuneisiin muutoksiin.

Edellä mainittujen määräpäivien jälkeen ennen varsinaista vaalipäivää kirkosta eronneella henkilöllä on äänioikeus, vaikka kirkkolain mukaan äänioikeus seurakuntavaaleissa ja kirkkoherran välittömässä vaalissa on ainoastaan kirkon jäsenellä. Säännösten voidaan katsoa olevan ristiriitaisia keskenään. Oikeuskäytännössä on katsottu, että lainvoimainen vaaliluettelo antaa oikeuden käyttää äänioikeutta, vaikka henkilöllä ei sitä säännösten perusteella olisi. Säännökset eivät mahdollista myöskään mainittujen määräpäivien jälkeen, mutta ennen varsinaista vaalipäivää kirkkoon liittyneiden merkitsemistä äänioikeutetuiksi.

Kirkon viran edustajina papeilla on omat kiintiönsä muun muassa hiippakuntavaltuustossa ja kirkolliskokouksessa. Näitä toimielimiä koskevilla vaaleilla papilla on oikeus äänestää ehdokkaaksi asetettua pappia. Lisäksi papeilla on äänioikeus piispan, tuomiokapitulin pappisasessorin ja lääninrovastin vaalissa. Piispan vaalissa maallikkovalitsijoiden määrä on yhtä suuri kuin valitsijoina toimivien pappien ja lehtorien yhteismäärä.

Pappien äänioikeutta rajoitetaan erityisesti iän perusteella siten, että eroamisien saavuttaneet eli 68 vuotta täyttäneet papit eivät saa äänestää edellä mainituissa vaaleissa. Lisäksi seurakunnan, seurakuntayhtymän, tuomiokapitulin tai kirkkohallituksen virasta eronneiden pappien äänioikeus päättyy neljän vuoden kuluttua virkasuhteen päättymisestä lukien. Tätä pappien äänioikeuden rajoittamista voidaan pitää perustuslain 6 §:n syrjäntäkiellon kannalta ongelmallisena.

Nykyisen lain mukaan tuomiokapitulin jäsen ei ole vaalikelpoinen hiippakuntavaltuustoon. Tuomiokapitulin maallikkojäsen ei siten voi asettua ehdolle hiippakuntavaltuuston seuraavissa vaaleissa, koska hän ei ole vaalikelpoinen ehdokasasettelun aikana. Hiippakuntahallinnon uudistamista koskeissa valmisteluasiakirjoissa ei pohdita tuomiokapitulin maallikkojäsenen vaalikelpoisuuteen liittyviä kysymyksiä. Säännösten epäselvyys on aiheuttanut tulkintaeroja hiippakunnissa.

Kirkolliskokouksen maallikkoedustajien vaaleissa ja siten myös hiippakuntavaltuuston maallikkojäsenten vaaleissa äänioikeus on kirkkovaltuustojen tai seurakuntaneuvostojen ja yhteisten kirkkovaltuustojen maallikkojäsenillä. Jäsenen ollessa estynyt äänioikeus on varajäsenellä. Maallikkovalitsijoilla ei siten ole ennakoäänestysmahdollisuutta tai oikeutta äänestää kirjeitse kuten pappisedustajien tai pappisjäsenten vaalissa on mahdollista. Tämä on koettu epäkohdaksi muun muassa silloin, kun varajäsentä ei ole ehditty kutsua vaalikokoukseen, hänelläkin on ollut este tai varajäsentä ei ole lainkaan olemassa.

Kirkolliskokouksen maallikkoedustajien ja hiippakuntavaltuuston maallikkojäsenten vaaleissa edustuksellisen demokratian mahdollisimman hyvä toteutuminen on pyritty varmistamaan painotetun äänimäärän avulla. Vaalien tulosta määrättäessä suhteutetaan ehdokkaille kussakin seurakunnassa annettujen äänten määrä toisaalta seurakunnan väkilukuun sekä toisaalta sen kirkkovaltuuston jäsenmäärään tai sen seurakuntaneuvoston jäsenten ja seurakunnasta valittujen yhteisen kirkkovaltuuston jäsenten yhteenlaskettuun määrään. Kunkin seurakunnan äänivaltaisilla on yhteensä neljä ääntä ja lisäksi yksi ääni kutakin seurakunnan väkiluvun täyttä tuhatta kohti. Tämä äänimäärä jaetaan kussakin seu-

rakunnassa äänivaltaisten kesken kolmen desimaalin tarkkuudella. Pääperiaatteena painotettuja äänimääriä laskettaessa on ollut, ettei seurakunnassa äänestävien yhteisestä äänimäärästä jäisi mitään käyttämättä. Periaate ei kuitenkaan toteudu tapauksissa, joissa jäseniä on poissa kokouksesta eikä varajäseniä ole käytettävissä.

Nykyisten säännösten mukaan vaaleilla vaalittu luottamushenkilö voi menettää luottamustoimensa vain, jos hän kuolee tai menettää vaalikelpoisuutensa tai jos hänelle myönnetään ero luottamustoimesta toimielimen hyväksymästä pätevistä syistä. Kirkkolaissa ei ole säännöksiä, joiden nojalla voitaisiin puuttua luottamushenkilön asemaan, jos tämä on syyllistynyt virheelliseen menettelyyn luottamustoimessaan. Tilivelvollisista luottamushenkilöistä on erityissäännös, mutta tilivelvollisuus ei koske esimerkiksi kirkkovaltuutettua. Kirkkolaissa ei myöskään säädetä siitä, miten tulee menetellä, jos luottamushenkilö on luottamustoimen ulkopuolella syyllistynyt rikokseen.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on koota yhteen lukuun kirkkolain vaaleja koskevat säännökset, korjata niihin liittyviä puutteita sekä lisätä säännösten selkeyttä ja termien yhdenmukaisuutta. Tavoitteena on myös kehittää säännöksiä yleisen vaalilainsäädännön suuntaan, minkä arvioidaan helpottavan sovellettavien säännösten tulkintaa.

Esityksessä ehdotetaan, että seurakuntavaaleja, kirkkoherran välitöntä vaalia, hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien vaaleja sekä piispan, tuomiokapitulin pappisasessorin ja lääninrovastin vaalia koskevat säännökset kootaan uuteen 23 lukuun. Kirkkolain 23 luvussa säädettäisiin kootusti äänioikeudesta ja sen rajoittamisesta eri vaaleissa, äänioikeutettujen luettelon laatimisesta seurakuntavaaleissa ja kirkkoherran välittömässä vaalissa sekä järjestyksestä äänestyspaikalla. Pappien virkasuhteeseen ja ikään perustuvista äänioikeuden rajoituksista ehdotetaan luovuttavaksi niissä vaaleissa, joissa äänioikeus perustuu pappisvirkaan.

Kirkon jäsenyyteen kytketyn äänioikeuden ja lainvoimaisen äänioikeutettujen luettelon välisten ristiriitatilanteiden välttämiseksi ehdotetaan kirkkolakiin sisällytettäväksi selkeä säännös siitä, milloin seurakuntavaalien ja kirkkoherran välittömän vaalin äänioikeutettujen luettelo tulee lainvoimaiseksi. Ehdotuksen mukaan luettelo tulisi lainvoimaiseksi seurakuntavaaleissa ennakkoäänestysviikkoa edeltävänä perjantaina kello 16. Kirkkoherranvaalissa äänioikeutettujen luettelo tulisi lainvoimaiseksi viimeistä vaalinäytepäivää edeltävänä perjantaina kello 16. Kummassakin vaalissa äänioikeutettujen luettelo olisi siten lainvoimainen 16 päivää ennen vaaleja.

Ennen äänioikeutettujen luettelon lainvoimaiseksi tuloa vaalilautakunta voisi tehdä siihen korjauksia itseoikaisulla. Vaalilautakunta voisi eräissä tapauksissa itseoikaisuna lisätä henkilön äänioikeutettujen luetteloon, merkitä hänet luettelossa äänioikeutta vailla olevaksi tai korjata luettelossa olevia häntä koskevia virheellisiä tietoja. Laissa säädettäisiin myös muutoksenhakumahdollisuudesta vaalilautakunnan tekemään itseoikaisuun ja päätösten tiedoksiannosta.

Luottamushenkilöistä ja heidän asemastaan säädettäisiin kootusti 23 luvussa. Vaalikelpoisuus seurakunnan ja seurakuntayhtymän luottamustehtäviin säilyisi ennallaan. Sen sijaan vaalikelpoisuuteen hiippakunnan ja kirkon keskushallinnon luottamustoimeen ehdotetaan palvelussuhteeseen liittyviä rajoituksia. Tuomiokapitulin palveluksessa oleva henkilö tai virkansa perusteella tuomiokapitulin jäsenenä oleva henkilö ei olisi vaalikelpoinen tuomiokapitulin luottamushenkilöksi tai hiippakuntavaltuuston jäseneksi. Tämä vaalikelpoisuuden rajoitus ei koskisi tuomiokapitulin maallikkojäsentä. Kirkkohallituksen palveluksessa oleva henkilö ei olisi vaalikelpoinen kirkkohallituksen jäseneksi. Lisäksi kirkkohallituksen kansliapäällikkö ja kirkkoneuvokset, joilla on läsnäolo- ja puheoikeus kirkolliskokouksessa, eivät olisi vaalikelpoisia edustajaksi kirkolliskokoukseen.

Lisäksi 23 lukuun ehdotetaan sisällytettäväksi uusi säännös luottamushenkilön pidättämisestä ja erottamisesta luottamustoimesta.

Vaaleihin liittyvästä oikeusturvasta säädettäisiin 24 luvussa. Lisäksi 25 lukuun ehdotetaan uutta säännöstä äänioikeutettujen luette-

lon julkisuudesta. Henkilötietolain (523/1999) mukaan henkilön uskonnollista vakaumusta koskevat tiedot ovat arkaluontoisia tietoja, joita saa rekisteröidä, luovuttaa tai muutoin käsitellä vain laissa säädetyissä erityistilanteissa.

Kirkkojärjestykseen ehdotetaan siirrettäväksi kirkkolaista muun muassa ne säännökset, jotka koskevat viran täyttömenettelyä vaalin yhteydessä ja joiden ei katsota edellyttävän lain tasoista sääntelyä.

Lakiehdotuksen kanssa samaan aikaan voimaan tulevassa uudessa kirkon vaalijärjestyksessä säädettäisiin lakia täydentävästi valitsijayhdistyksistä, ehdokasasettelusta, äänioikeutettujen luettelon laatimisesta, vaalien toimittamisesta ja vaalin tuloksen laskemisesta seurakuntavaaleissa, kirkkoherran välittömässä vaalissa, hiippakuntavaalituoston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien vaaleissa sekä piispan, pappisasessorin ja lääninrovastin vaalissa. Samoin kirkon vaalijärjestyksessä säädettäisiin vaalien ajankohdasta, äänioikeuden käyttämisestä piispan vaalissa tilanteissa, joissa henkilöllä olisi äänioikeus useammalla perusteella, sekä vaalilautakunnan ja keskusvaalitoimikunnan tehtävistä.

3 Esityksen vaikutukset

Ehdotetuilla muutoksilla ei arvioida olevan huomattavia taloudellisia vaikutuksia.

Seurakuntavaalien ja kirkkoherran välittömän vaalin osalta esityksellä selkeytetään seurakunnan eri toimielinten välistä päätösvaltaa siten, että päätösvalta keskittyy enenevässä määrin seurakunnan vaalilautakunnalle. Vaalilautakunta toimii seurakuntatasolla selkeästi vaalien toimittamisesta vastuussa olevana vaaliviranomaisena.

Vaalilautakunnan oikeus korjata äänioikeutettujen luetteloa itseoikaisuna selkeyttäisi kirkkoherran ja vaalilautakunnan välistä toimivaltaa. Erikseen säädettävä äänioikeutettujen luettelon lainvoimaiseksi tulon ajankohta, mahdollisuus tehdä äänioikeutettujen luettelon itseoikaisuja vielä ennen kyseistä ajankohtaa sekä velvollisuus merkitä äänioikeutettujen luettelo lainvoimaiseksi kyseisen ajankohdan jälkeen merkitsee sitä, että vaali-

lautakunnan on kokoonnettava seurakuntavaaleissa ennakoäänestysviikkoa edeltävänä perjantaina. Nykyisten säännösten mukaan tämä ei ole ollut välttämätöntä, sillä vaalilautakunnan puheenjohtaja on voinut päättää kotiaäänestysten toimittamisesta. Kirkkoherran välittömässä vaalissa vaalilautakunnan olisi vastaavasti kokoonnettava viimeistä vaalinpäivää edeltävänä perjantaina.

Viranhaltijoita ja työsopimussuhteisia työntekijöitä koskevan vaalikelpoisuuden rajoituksen laajentaminen koskemaan hiippakuntatasoa ja kirkon keskushallintoa selkeyttäisi päätöksiä tekevien toimielinten sekä päätöksentekoa valmistelevien ja niitä täytäntöönpanevien toimielinten roolia ja estäisi mahdollisten eturistiriitojen syntymistä.

Lisäksi säännösten yhdenmukaistamisen mahdollisimman pitkälle yleisen vaalilainsäädännön kanssa voidaan arvioida helpottavan vaaliviranomaisten toimintaa ja säännösten tulkintaa.

Piispan vaalissa on äänivaltaisia maallikkovalitsijoita aina saman verran kuin äänivaltaisia pappeja ja lehtoreita yhteensä. Pappien äänioikeuden rajoitusten osittaisen poistamisen voidaan arvioida käytännössä lisäävän maallikkoäänestäjien painoarvoa piispan vaalissa, sillä papisto käyttää äänioikeuttaan huomattavasti vähemmän kuin maallikkovalitsijat, vaikka papiston äänioikeuden käyttämisestä voidaan pitää pappisvirkaan perustuvissa vaaleissa lähes virkavelvollisuuden luonteisena. Esimerkiksi vuonna 2012 kirkolliskokousedustajien vaaleissa papistosta äänioikeuttaan käytti keskimäärin 71,5 prosenttia äänioikeutetuista (vaihtelu hiippakunnittain 65—85 %). Maallikkovalitsijoiden keskimääräinen äänestysprosentti oli puolestaan 87,8 (vaihteluväli 81—95 %). Äänestyskäytymisen voidaan arvioida olevan samansuuntainen myös piispan vaalissa.

4 Asian valmistelu

Esitys on kirkolliskokouksen ehdotuksen mukainen. Kirkolliskokoukselle esitys valmisteltiin kirkkohallituksessa. Esitys on viimeistely opetus- ja kulttuuriministeriössä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut**5 luku Pappisvirka**

4 §. Vaalikelpoisuuden tai äänioikeuden menettäminen. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi ja sen säännökset siirrettäväksi uuden 23 luvun 3 ja 18 §:ään.

5 §. Kuuluminen hiippakuntaan ja rovastikuntaan. Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi säännökset, jotka koskevat pappien äänioikeutta. Papiston äänioikeudesta eri vaaleissa säädettäisiin kootusti 23 luvussa. Samalla ehdotetaan luovuttavaksi papin virkasuhteen päättymiseen ja ikään liittyvästä äänioikeuden rajoittamisesta. Äänioikeutta koskevien säännösten poistaminen pykälästä merkitsee sekä pykälän otsikon että sen asiasisällön muuttamista. Pykälän 1 momentissa olisi edelleen viittaus asian tarkemmasta sääntelystä kirkkojärjestyksessä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valtion palveluksessa olevien kenttäpiispan ja sotilaspapin kuulumisesta hiippakuntaan.

7 luku Yleisiä säännöksiä

2 §. Toimielimet. Pykälän 3 momentti ehdotetaan kumottavaksi, koska asiasta säädettäisiin 23 luvun 1 §:ssä. Koska pykälä ei enää sisältäisi seurakunnan luottamushenkilöiden määritelmää, ehdotetaan pykälän otsikko muutettavaksi.

3 §. Vaalikelpoisuus. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi ja sen asiasisältö siirrettäväksi 23 luvun 2 §:ään.

8 luku Kirkkoherranvaali ja seurakuntavaalit

Luku ehdotetaan kumottavaksi ja sen säännökset siirrettäväksi 23 lukuun.

9 luku Kirkkovaltuusto

2 §. Kirkkovaltuuston jäsenten lukumäärä. Pykälän 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi, koska asiasta säädettäisiin 23 luvun 9 §:ssä. Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan pykälän sisältöä.

17 a luku Yleisiä säännöksiä

2 §. Hiippakunnan toimielimet. Pykälän 2 ja 3 momentti ehdotetaan kumottavaksi ja asiasisältö siirrettäväksi 23 lukuun. Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan pykälän sisältöä.

17 b luku Hiippakuntavaltuusto

4 §. Vaalikelpoisuus ja vaali. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi ja sen asiasisältö siirrettäväksi 23 luvun 1—3 ja 13 §:ään.

18 luku Piispa

3, 4 ja 4 a §. Pykälät ehdotetaan kumottaviksi ja niiden asiasisältö siirrettäväksi äänioikeuden ja vaalien välittömyyttä koskevien säännösten osalta 23 lukuun ja viran täyttömenettelyä koskevien säännösten osalta kirkkojärjestykseen.

19 luku Tuomiokapituli

3 §. Kelpoisuusehdot ja valinta. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Säännökset äänioikeudesta ja vaalimenettelystä ehdotetaan siirrettäväksi 23 lukuun. Myös maallikkoedustajan vaalikelpoisuutta koskeva säännös sisältyisi 23 luvun 2 §:n 2 momenttiin, jossa säädettäisiin vaalikelpoisuudesta hiippakunnalliseen luottamustoimeen. Pappisasessorin, lakimiesasessorin ja hiippakuntadekaanin kelpoisuutta koskevat säännökset ehdotetaan siirrettäväksi kirkkojärjestyksen 19 luvun 2 §:ään.

11 §. Lääninrovasti. Pykälän 1 ja 3 momentin sanamuotoa ehdotetaan tarkistettavaksi ja 2 momentin säännös äänioikeudesta lääninrovastin vaalissa siirrettäväksi 23 lukuun.

20 luku Kirkolliskokous

2, 4—6 ja 6 a §. Kirkolliskokouksen edustajien vaalikelpoisuutta ja edustajien valintaa koskevat säännökset ehdotetaan kumottaviksi, koska asioista säädettäisiin 23 luvussa.

3 §. *Kirkolliskokouksen toimikausi.* Pykälässä säädettäisiin kirkolliskokouksen toimikaudesta, joka alkaisi vaalia seuraavan toukokuun 1 päivänä ja kestäisi 4 vuotta. Voimassa olevan pykälän muu sisältö siirrettäisiin 23 lukuun sekä osittain kirkon vaalijärjestykseen.

VI OSA. VAALIT JA MUUTOKSENHAKU

Kirkkolain VI osan otsikko ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan osan uutta sisältöä.

23 luku **Luottamushenkilöt ja vaalit**

Yleiset säännökset luottamustoimesta ja vaalikelpoisuudesta

1 §. *Luottamushenkilö.* Pykälässä määriteltäisiin luottamushenkilön käsite. Säännöksestä olisi samalla johdettavissa luottamustoimen määrittely. Voimassa olevassa kirkko-laissa seurakunnallisesta luottamushenkilöstä säädetään 7 luvun 2 §:n 3 momentissa ja hiippakunnallisesta luottamushenkilöstä 17 a luvun 2 §:n 2 momentissa. Sen sijaan voimassa olevassa laissa ei ole määritelmää kirkon keskushallinnon kuten kirkolliskokouksen tai kirkkohallituksen luottamushenkilöistä.

Pykälän 1 momentti vastaisi sisällöltään edellä mainittuja säännöksiä. Luottamushenkilöitä ovat seurakuntavaaleilla seurakunnan kirkkovaltuustoon tai seurakuntaneuvostoon ja seurakuntayhtymän yhteiseen kirkkovaltuustoon valittavien jäsenten lisäksi seurakuntien ja seurakuntayhtymien muihin toimielimiin kuten kirkkoneuvostoon, johtokuntaan tai yhteiseen kirkkoneuvostoon sekä tilapäiseen toimikuntaan valitut jäsenet taikka muuhun luottamustehtävään valitut henkilöt. Vastaavasti luottamushenkilöitä ovat hiippakuntavaltuuston pappis- ja maallikkojäsenet sekä kirkolliskokouksen pappis- ja maallikkoedustajat. Myös muuhun hiippakunnalliseen toimielimeen valitut jäsenet ovat luottamushenkilöitä. Esimerkkinä tästä voidaan mainita tuomiokapitulin maallikkojäsen ja hiippakuntavaltuuston asettamien johtokuntien jäsenet.

Kirkolliskokouksen kirkkohallitukseen valitsemat maallikko- ja pappisjäsenet olisivat luottamushenkilöitä kuten myös kirkkohallituksen asettamien johtokuntien, toimikuntien ja muiden toimielinten jäsenet.

Lisäksi 1 momentissa säädettäisiin siitä, että tehtävänsä perusteella toimielimen jäsenenä olevaa viranhaltijaa tai työntekijää ei pidettäisi luottamushenkilönä. Näin ollen seurakunnan kirkkoneuvoston tai seurakuntayhtymän yhteisen kirkkoneuvoston puheenjohtajana toimiva kirkkoherra ei ole luottamushenkilö. Hiippakunnassa tuomiokapitulin jäsenenä toimivat tuomiokapitulin viranhaltijat eivät myöskään ole luottamushenkilöitä. Samasta syystä arkkipiispa ei ole luottamushenkilö toimiessaan kirkkohallituksen puheenjohtajana.

Pykälän 2 momentissa kirkkoliselle luottamushenkilölle säädettäisiin velvollisuus edistää kirkon parasta sekä toimia luottamustehtävässään arvokkaasti ja tehtävän edellyttämällä tavalla. Yleinen käyttäytymissäännös koskisi luottamushenkilön toimintaa, johon hän luottamustehtävässään ryhtyy. Luottamushenkilön käytös ei saisi olla yleisesti hyväksytyjen käytösnormien vastaista. Tähän velvollisuuteen liittyy ehdotettu 5 §, jossa säädettäisiin luottamustehtävässä tai sen ulkopuolella tapahtuneen virheellisen tai rikollisen menettelyn mahdollisista seuraamuksista.

2 §. *Vaalikelpoisuus luottamustoimeen.* Pykälässä säädettäisiin kootusti luottamustoimeen vaadittavasta yleisestä vaalikelpoisuudesta koko kirkon organisaatiossa. Voimassa olevassa laissa säännökset ovat hajautetusti 7 luvun 3 §:ssä, 17 b luvun 4 §:ssä, 19 luvun 3 §:ssä, 20 luvun 2 §:ssä ja 22 luvun 1 §:ssä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin seurakunnan ja seurakuntayhtymän luottamustoimeen vaadittavasta yleisestä vaalikelpoisuudesta. Vaalikelpoisuusikärajana olisi edelleen 18 vuotta. Vaalikelpoisuusikärajan tulee täyttyä vaalipäivänä.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin hiippakuntavaltuuston jäsenten, tuomiokapitulin maallikkojäsenen, kirkolliskokouksen edustajien ja kirkkohallituksen jäsenten vaalikelpoisuudesta. Myös muiden hiippakunnan ja kirkkohallituksen luottamushenkilöiden

vaalikelpoisuus määräytyisi tämän momentin mukaan. Momentti koskisi siis myös kirkkohallituksen maallikkojäseniä, jotka edustavat hiippakuntaansa. Kun kaikki pappisviran haltijat kuuluvat johonkin hiippakuntaan, säännös ei muuttaisi nykyistä tilannetta kirkkohallituksen pappisjäsenen osalta. Kirkkohallituksen pappisjäseniä ei valita hiippakunnittain kuten maallikkojäsenet valitaan.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin hiippakuntavaltuuston saamelaisjäsenen ja kirkolliskokouksen saamelaisedustajan vaalikelpoisuudesta. Säännöksen mukaan vaalikelpoinen on maallikkojäsen, joka on saamelaiskäräjävaaleissa äänioikeutettu ja 1 momentin mukaisesti vaalikelpoinen seurakunnan luottamustoimiin. Pykälän 4 momentissa säädettäisiin Ahvenanmaalta valittavien hiippakuntavaltuuston jäsenen ja kirkolliskokouksen edustajan vaalikelpoisuudesta. Henkilön tulee olla Ahvenanmaan maakunnassa sijaitsevan seurakunnan vaalikelpoinen maallikkojäsen.

3 §. Vaalikelpoisuuden rajoitus. Pykälässä säädettäisiin luottamushenkilöiden vaalikelpoisuuden rajoituksista kaikilla kirkon hallinnon tasoilla. Nykyisin säännökset ovat kirkkolain 5 luvun 4 §:ssä, 8 luvun 4 §:ssä, 17 b luvun 4 §:ssä ja 20 luvun 2 §:ssä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kirkolliseen luottamustoimeen vaadittavasta suostumuksesta. Tehtävään valittavan henkilön suostumus hoitaa tehtävää voidaan katsoa vaalikelpoisuuden rajoitukseksi ja on sen vuoksi sijoitettu vaalikelpoisuuden rajoituksista säätävään pykälään. Suostumusvaatimus koskisi kaikkia luottamustehtäviä toisin kuin voimassa olevassa laissa, jossa suostumusta edellytetään vain seurakuntavaaleissa sekä hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien vaaleissa. Ketään ei ole perusteltua valita luottamustoimeen vastoin tahtoaan. Erikseen ei säädettäisi henkilön oikeudesta kieltäytyä luottamustoimesta. Suostumuksen antamatta jättäminen merkitsee samalla luottamustoimesta kieltäytymistä. Kieltäytymiseen ei siten enää myöskään edellytetäisi erityisiä perusteita.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevan lain mukaisesti siitä, ettei seurakuntavaaleissa seurakunnan luottamustoimeen saa valita saman seurakunnan palve-

luksessa olevaa henkilöä. Käsitettä ”palveluksessa oleva” käytetään 6 luvun 1 §:n 3 momentissa, jossa säädetään siitä, että työnantajan palveluksessa oleva henkilöstö on joko virkasuhteessa tai työsopimussuhteessa työnantajaan. Säännöksen mukaan seurakunnan kirkkovaltuustoon tai seurakuntaneuvostoon ei voida valita seurakunnan henkilöstöön kuuluvaa. Lisäksi säädettäisiin, että seurakuntayhtymässä ei seurakuntayhtymän tai siihen kuuluvan seurakunnan palveluksessa oleva olisi vaalikelpoinen tämän seurakuntayhtymän tai siihen kuuluvan seurakunnan luottamustoimeen. Säännös vastaa nykyistä sääntelyä.

Ehdotettu 3 momentti on osittain uusi. Siinä säädettäisiin tuomiokapitulin palveluksessa olevan henkilön tai virkansa puolesta tuomiokapitulin jäsenenä toimivan henkilön vaalikelpoisuuden rajoituksesta hiippakunnan luottamustoimeen, mikä estäisi häntä toimimasta hiippakuntavaltuuston jäsenenä sekä muussa joko hiippakuntavaltuuston tai tuomiokapitulin luottamustoimessa. Kirkkohallituksen palveluksessa oleva ei olisi vaalikelpoinen kirkkohallituksen jäseneksi. Lisäksi kirkkohallituksen kansliapäällikkö ja muut kirkkoneuvokset eivät olisi kelpoisia edustajaksi kirkolliskokoukseen.

Voimassa olevan kirkkolain 17 b luvun 4 §:n mukaan tuomiokapitulin jäsen, viranhaltija tai päätoiminen työntekijä ei ole vaalikelpoinen hiippakuntavaltuustoon. Säännös on merkinnyt sitä, että myöskään tuomiokapitulin maallikkojäsen, joka on luottamushenkilö, ei ole ollut vaalikelpoinen hiippakuntavaltuustoon. Tämä on johtanut siihen, että hiippakuntavaltuustoon vaaleilla valittu jäsen, joka on valittu tuomiokapitulin maallikkojäseneksi, on joutunut eroamaan hiippakuntavaltuuston jäsenyydestä.

Seurakuntatasolla kirkkovaltuustolle asioita valmistelevan kirkkoneuvoston jäsen on vaalikelpoinen myös kirkkovaltuustoon. Vastavasti kirkkohallituksen luottamushenkilö voi olla samanaikaisesti myös kirkolliskokousedustaja. Siten myöskään hiippakuntahallinnossa ei tuomiokapitulin maallikkojäsenen vaalikelpoisuutta hiippakuntavaltuuston jäseneksi tule rajoittaa. Hiippakuntavaltuuston jäsenen esteellisyyteen sovelletaan jo voimassa olevan kirkkolain 17 a luvun 3 §:n

nojalla samoja säännöksiä kuin kirkkovaltuuston jäsenen esteellisyyteen. Vaalikelpoisuuden rajoitus koskisi jatkossa vain niitä tuomiokapitulin jäseniä, joiden jäsenyys perustuu virka- tai työsopimussuhteeseen. Pappisasessorien katsotaan olevan sivutoimisessa virkasuhteessa tuomiokapituliin. Tuomiorovastin jäsenyys tuomiokapitulissa määräytyy puolestaan hänen virka-asemansa perusteella.

Kirkkohallituksen henkilöstön vaalikelpoisuuden rajoitukset eivät koskisi kirkkohallituksen virastokollegiota. Sen jäsenyys perustuu viranhaltija-asemaan eivätkä sen jäsenet siten ole luottamushenkilöitä.

Ehdotetussa 4 momentissa säädettäisiin papin vaalikelpoisuuden rajoituksista voimassa olevan lain 5 luvun 4 §:ää vastaavasti. Pykälään ei esitetä sisällöllisiä muutoksia, mutta sen sanamuotoa on muutettu. Vaalikelpoisuuden menetys pappisvirkaan perustuviin luottamustoimiin perustuu pappisvirkaa koskevaan tuomiokapitulin päätökseen tai tuomioistuimen päätökseen viraltapanosta. Pappisvirkaan perustuvia luottamustoimia ovat hiippakuntavaltuuston jäsenyys sekä toimiminen kirkolliskokouksen edustajana. Papin vaalikelpoisuus papillisiin luottamustoimiin on lisäksi sidottu erityisiin vaalikelpoisuusedellytyksiin, joista säädetään ehdotetussa 2 §:n 2 momentissa.

4 §. Vaalikelpoisuuden menettäminen ja ero luottamustoimesta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin menettelystä silloin, kun luottamuselimen jäsen menettää vaalikelpoisuutensa kesken toimikauden ja hänet tulee vapauttaa tehtävästään. Päätösvallasta eli siitä, mikä toimitella tekisi päätöksen luottamustoimesta vapauttamisesta, säädettäisiin 6 §:ssä. Lisäksi säädettäisiin, että 3 §:n 2 ja 3 momentin pääsäännöstä poikkeavasti luottamushenkilö ei menettäisi vaalikelpoisuuttaan enintään kuuden kuukauden pituisen määräaikaisen palvelussuhteen vuoksi. Tuona aikana hän ei kuitenkaan saisi hoitaa luottamustoimintaa. Säännös koskisi seurakuntia, hiippakuntia ja kirkon keskushallintoa. Voimassa olevassa laissa vastaava säännös koskee vain seurakuntahallintoa, eikä sitä ole säännelty, menettääkö esimerkiksi hiippakuntavaltuuston jäsen vaalikelpoisuutensa,

jos tuomiokapituli palkkaa hänet määräaikaiseen palvelussuhteeseen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin luottamushenkilön mahdollisuudesta pyytää ero luottamustoimestaan. Luottamustoimeen valittu henkilö voisi erota pätevistä syistä kesken toimikauden. Syyn pätevyyden arvioisi päätöksen tekijä toimitella. Pätevä syy voisi olla myös se, ettei henkilöltä ole kysytty suostumusta luottamustoimeen.

5 §. Luottamustoimesta pidättäminen ja erottaminen. Pykälässä säädettäisiin niistä tapauksista, joissa luottamushenkilön toiminta joko itse luottamustoimessa tai luottamusaseman ulkopuolella on sellaista, että se asettaa kyseenalaiseksi henkilön toimimisen kirkollisena luottamushenkilönä. Säännös vastaisi sisällöltään kuntalain 40 ja 41 §:ää ja se koskisi kirkon hallinnon kaikkien tasojen luottamushenkilöitä.

Pykälän 1 momentti koskee luottamushenkilön luottamustoimessaan tekemää virkarikosta tai muunlaista velvollisuuksien vastaisista menettelyä. Sen perusteella luottamushenkilöä ei voitaisi kuitenkaan erottaa sen vuoksi, että hän jättää osallistumatta kokouksiin. Pidättäminen luottamustoimesta olisi mahdollista, jos laiminlyönti täyttää virkarikoksen tunnusmerkistön. Tällaiseen luottamushenkilön toimintaan olisi lisäksi velvollisuus puuttua siten, että menettelystä tehtäisiin rikosilmoitus asianomaiselle viranomaiselle. Luottamushenkilö voitaisiin pidättää luottamustoimen hoitamisesta sekä asian tutkimisen että oikeudenkäynnin ajaksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin luottamushenkilön luottamustoimen ulkopuolella tekemän rikollisen menettelyn mahdollisista seuraamuksista. Luottamushenkilö voitaisiin pidättää luottamustoimestaan oikeudenkäynnin ajaksi, jos hänet on asetettu syytteeseen rikoksesta, jonka laatu ja tekotapa osoittavat, ettei hän voi toimia luottamustoimessa sen edellyttämällä tavalla. Tapauskohtaisesti tulisi arvioitavaksi, johtaako rikos luottamustoimesta pidättämiseen. Teon seurausvaikutuksia arvioitaessa lähtökohtana voi olla muun muassa 23 luvun 1 §:n 2 momentin mukainen edellytys toimia luottamustoimessa arvokkaasti ja tehtävän edellyttämällä tavalla.

Pykälän 3 momentin nojalla luottamushenkilö voitaisiin erottaa luottamustoimestaan jos hänet on vaalin toimittamisen jälkeen lainvoimaisella päätöksellä tuomittu vankeuteen vähintään kuudeksi kuukaudeksi. Tällaiset tilanteet ovat kirkossa harvinaisia, mutta mahdollisia. Rikollinen teko on voinut tapahtua joko luottamustointa hoidettaessa tai sen ulkopuolella.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, että päätös luottamustoimesta pidättämisestä pykälän 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa voidaan panna täytäntöön välittömästi odottamatta muutoksenhakuajan päättymistä. Harkintavalta täytäntöönpanon osalta on päätöksen tekevällä toimielimellä. Sen sijaan päätös luottamustoimesta erottamisesta on pantava täytäntöön heti.

6 §. Päätösvalta luottamushenkilöä koskevassa asiassa. Pykälässä säädettäisiin siitä, mikä toimielin tekisi päätöksen luottamushenkilöä koskevassa asiassa. Pykälän 1 momentin mukaan päätöksen luottamushenkilön vapauttamisesta luottamustoimesta, eron myöntämisestä tai pidättämisestä taikka erottamisesta luottamustoimesta tekisi sama toimielin, joka hänet on valinnut. Esimerkiksi seurakunnan kirkkoneuvoston jäsenen osalta päätöksen tekisi kirkkovaltuusto ja kirkkohallituksen toimikunnan jäsenen osalta kirkkoyhteisön jäsenen osalta kirkkoyhteisön vaaleilla, hiippakuntavaltuuston jäsenen vaaleilla tai kirkolliskokousedustajien vaaleilla valitun luottamushenkilön osalta päätöksen tekisi se toimielin, jonka jäsen luottamushenkilö on. Siten esimerkiksi kirkkovaltuuston jäsenen erottaisi kirkkovaltuusto, hiippakuntavaltuuston jäsenen hiippakuntavaltuusto ja kirkolliskokouksen edustajan kirkolliskokous.

Pykälän 2 momentin mukaan toimielimen puheenjohtaja voisi väliaikaisesti päättää luottamustoimesta pidättämisestä siihen saakka, kunnes asianomainen toimielin kokoontuu. Ennen päätösten tekoa on luottamushenkilöä kuultava hallintolain (434/2003) mukaan. Puheenjohtaja olisi velvollinen saattamaan asian välittömästi asianomaisen toimielimen päätettäväksi. Toimielimen päätökseen olisi mahdollisuus hakea muutosta kirkkolain 24 luvun 3 ja 4 §:n perusteella. Sen sijaan puheenjohtajan teke-

mään väliaikaiseen päätökseen ei voisi hakea muutosta oikaisuvaatimuksella tai kirkollisvalituksella. Vaikka muutoksenhakukielloista säädetään pääsääntöisesti kirkkolain 24 luvun 14 §:ssä, kiellosta hakea muutosta väliaikaisesta luottamustoimesta pidättämisestä koskevaan päätökseen ehdotetaan säädettäväksi asiayhteyden vuoksi pykälän 2 momentissa.

7 §. Luottamustoimen hoitaminen. Pykälässä säädettäisiin luottamustoimen hoitamisesta ja uuden luottamushenkilön valinnasta erityistilanteissa. Säännös vastaa voimassa olevan kirkkolain 25 luvun 11 §:ää. Sitä on kuitenkin tarkennettu siten, että on otettu huomioon mahdollisuus erota luottamustoimesta kesken toimikauden.

Pykälän 1 momentin mukaan luottamushenkilö pysyy toimeensa sen ajan, joksi hänet on valittu ja sen jälkeenkin, kunnes toinen on valittu hänen sijaansa. Tämän mukaisesti toimielin säilyy toimintakykyisenä vaalin jälkeen siihen saakka, kunnes uusi toimielin aloittaa toimintansa. Kun luottamushenkilövalista on tehty valitus, luottamushenkilölle ei ole myönnetty eroa tai kirkkovaltuuston tai yhteisen kirkkovaltuuston vaalipäätös on jätetty lainvastaisena panematta täytäntöön, on toimeen valitun luottamushenkilön hoidettava tointaan siihen asti, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu. Siten vaikka luottamushenkilövalista tehtäisiin valitus, uusi luottamushenkilö ryhtyy hoitamaan tointaan ja hoitaa sitä vähintään siihen saakka, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Pykälän 2 momentti vastaa voimassa olevan kirkkojärjestyksen 7 luvun 2 §:ää, jonka mukaan seurakuntavaaleilla valitun tilalle tulee varajäsen ja muun seurakunnan luottamushenkilön tilalle on valittava uusi jäsen jäljellä olevaksi toimikaudeksi. Säännöksen sisältöä ehdotetaan kuitenkin laajennettavaksi siten, että se kattaisi kaikki kirkon hallinnon tasot. Momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa seurakuntavaaleilla, hiippakuntavaltuuston jäsenten vaaleilla tai kirkolliskokousedustajien vaaleilla valittu henkilö kuolee, menettää muutoin vaalikelpoisuutensa, saa eron tai hänet pidätetään tai erotetaan luottamustoimestaan. Tällöin hänen tilalleen on kutsuttava varajäsen, joka on saman valitsijayhdistyksen listalla seuraava valitsematta jäänyt henkilö. Muuhun luottamustoimeen

olisi sen sijaan valittava jäljellä olevaksi toimikaudeksi uusi luottamushenkilö.

8 §. Naisten ja miesten edustus toimielimissä. Pykälään siirrettäisiin voimassa olevan 25 luvun 10 a §:n säännös, johon ei ehdoteta sisällöllistä muutosta. Se vastaa naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) 4 a §:n kiintiöperiaatetta. Säännöksen edellyttämästä molempien sukupuolten vähintään 40 prosentin edustuksesta julkisen hallinnon ja julkista valtaa käyttävien toimielinten kokoonpanossa ei voitaisi poiketa pyöristämällä sitä alaspäin, jollei erityisestä syystä muuta johdu. Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettua lakia valmisteltaessa pidettiin erityisenä syynä muun muassa tilannetta, jossa niissä virka- tai työtehtävissä, joista toimielinten jäsenet valitaan, on yksinomaan miehiä tai naisia. Oikeuskäytännössä on hyväksytty erityisenä syynä poiketa kiintiöperiaatteesta myös toimielimen jäsenyyden perustuminen virka-asemaan. Erityisenä syynä ei kuitenkaan ole pidetty jäsenten asemaa luottamushenkilöinä, poliittisten ryhmien tai eri järjestöjen edustusta, jäsenyyttä aikaisemmin samoja tehtäviä hoitaneessa toimielimessä tai toimielimen arvovaltaisuutta.

Seurakuntavaalit ja kirkkoherranvaali

9 §. Seurakuntavaalit. Seurakuntavaalit olisivat nykyiseen tapaan välittömät, salaiset ja suhteelliset. Välittömässä vaalissa äänioikeutettu äänestää suoraan sitä henkilöä, jonka hän toivoo tulevan valituksi tehtävään. Vaalisalaisuudella tarkoitetaan sitä, etteivät vaaliviranomaiset, muut viranomaiset tai muut kansalaiset saa tietää, kenelle äänestäjä on äänensä antanut tai onko hän jättänyt tyhjän vaalilipun. Sen sijaan tieto siitä, onko äänioikeutettu käyttänyt äänioikeuttaan eli käynyt äänestämässä, ei kuulu vaalisalaisuuden piiriin. Vaalien suhteellisuus tarkoittaa sitä, että kullekin ehdokkaalle lasketaan vertausluku, johon vaikuttavat sekä ehdokkaan saamien äänien että tämän ehdokaslistan saamien äänien määrä. Jäsenet tulevat valituiksi toimielimiin vertauslukujensa mukaisessa järjestyksessä.

Pykälän 2 momentissa luetellaan ne toimielimet, jotka valitaan seurakuntavaaleilla nel-

jän vuoden toimikaudeksi kerrallaan. Pykälä vastaa voimassa olevan 8 luvun 2 §:ää. Nykyinen säännös vaalien tuloksen määräytymisestä ja vertausluvuista ehdotetaan siirrettäväksi kirkon vaalijärjestykseen.

10 §. Poikkeukselliset seurakuntavaalit. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi normaalisti vaaliaikataulusta poiketen järjestettävistä seurakuntavaaleista, jotka pääsääntöisesti toimitettaisiin niin sanottuina paperivaaleina. Pykälä sisältäisi säännökset siitä, miten paikakajako uusissa toimielimissä lasketaan, sekä miten toimitaan, kun paperivaalien tulosta laskettaessa joudutaan toteamaan, ettei vaalissa valituksi tullut henkilö ole enää vaalikelpoinen. Lisäksi pykälässä säädettäisiin ylimääräisillä vaaleilla valittujen luottamushenkilöiden toimikaudesta.

Pykälän 1 momentin mukaan pääsääntönä olisi, että kirkkovaltuusto, yhteinen kirkkovaltuusto ja seurakuntaneuvosto muodostettaisiin edellisten vaalien tuloksen perusteella. Paperivaalit toimittaisi vaalilautakunta silloin, kun kesken vaalikauden tapahtuu seurakuntajaotuksen muutos, seurakunta liittyy seurakuntayhtymään tai eroaa siitä tai kun seurakuntayhtymä puretaan. Seurakuntajaotuksen tai seurakuntayhtymän muutosta suunniteltaessa selvitetään samalla, onko paperivaalit teknisesti mahdollista suorittaa. Säännös poikkeaa voimassa olevasta säännöksestä siten, että paperivaalit voitaisiin ilman kirkkohallituksen erillistä päätöstä toimittaa aina, kun se olisi vaaliteknisesti mahdollista. Paperivaalien toimittaminen olisi mahdollista ainakin kirkkovaltuuston tai yhteisen kirkkovaltuuston osalta silloin, kun 1) itsenäisiä seurakuntia yhdistetään lakkauttamalla ne ja perustamalla tilalle uusi seurakunta, 2) itsenäinen seurakunta liitetään toiseen, vastaanottavaan seurakuntaan, 3) itsenäinen seurakunta liittyy seurakuntayhtymään, 4) seurakuntayhtymän seurakunta liittyy toiseen seurakuntayhtymään, 5) seurakuntayhtymän seurakunta eroaa itsenäiseksi seurakunnaksi, 6) seurakuntayhtymät yhdistetään, tai 7) seurakuntayhtymä purkautuu siten, että muodostetaan kaksi tai useampia uusia seurakuntayhtymiä. Lisäksi seurakunnan liittyessä seurakuntayhtymään voidaan aiemman kirkkovaltuustovaalin perusteella muodostaa seurakuntaneuvosto.

Vaalien toimittaminen teknisesti paperivaaleina on tarkoituksenmukainen ratkaisu siitä riippumatta, missä kohtaa vaalikautta seurakuntajaotuksen tai seurakuntayhtymän muutos tapahtuu. Vaalikauden alkupuolella on käytettävissä tuoreet vaalitulokset, kun taas vaalikauden loppupuolella ei ole tarkoituksenmukaista toimittaa ylimääräisiä vaaleja jäljellä olevan toimikauden lyhyiden vuoksi.

Pykälän 2 momentin mukaan ylimääräiset vaalit voidaan joutua toimittamaan esimerkiksi tilanteissa, joissa seurakunnan alue jaetaan kuntaliitosten vaikutuksesta useamman kunnan alueelle, jolloin uusien toimielinten kokoaminen edellisten vaalien tulosten perusteella saattaa osoittautua mahdottomaksi. Ylimääräiset vaalit voidaan toimittaa myös silloin, kun joku seurakuntajaotuksen kohteena olevista seurakunnista sitä vaatii. Uusien toimielinten muodostaminen edellisten vaalien tuloksen pohjalta voi niin ikään osoittautua mahdottomaksi, jos toimielimet on muodostettu ilman vaaleja niin sanotuilla sopuvaaleilla.

Päätöksen ylimääräisten vaalien toimittamisesta tekee kirkkohallitus. Lisäksi säädettäisiin voimassa olevan 8 luvun 5 §:n mukaisesti, että kirkkohallituksella olisi mahdollisuus määrätä, ettei ylimääräisiä vaaleja kuitenkaan toimiteta, jos muutos on vähäinen tai jäljellä oleva toimikausi lyhyt. Edelleen kirkkohallitus voisi määrätä, että seurakuntayhtymän yhteisenä kirkkovaltuustona toimisi jakamattoman seurakunnan kirkkovaltuusto tai entinen yhteinen kirkkovaltuusto. Tällainen tilanne on muun muassa silloin, kun seurakunta kuntajaon muuttumatta jaetaan joko alueellisesti tai kielellisesti, jolloin sen on muodostettava seurakuntayhtymä. Jos hyvin pieni seurakunta liittyy suureen seurakuntayhtymään tai jos seurakuntayhtymässä vanhastaan oleva seurakunta jaetaan, ei vaaleja myöskään välttämättä tarvita. Näissä tilanteissa on olennaista se, että muutos koskee koko ajan samaa jäsenpohjaa, jolla on jo valmiiksi edustus eri hallintoelimissä. Tällöin ylimääräisten vaalien toimittaminen ei olisi tarkoituksenmukaista. Kirkkohallitus voisi tarkoituksenmukaisuussyistä päättää, ettei vaaleja toimitettaisi myöskään tilanteessa, jossa jokin seurakunta on vaatinut vaaleja.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi voimassa olevan periaatteen mukaisesti siitä, että seurakuntien yhdistyessä kirkkovaltuuston tai seurakuntaneuvoston paikat on jaettava samalla tavalla kuin seurakuntayhtymän yhteisen kirkkovaltuuston paikat. Siten jokainen seurakunta saa aluksi kahdesta yhteen paikkaa ja loput paikat jaetaan yhdistyvien seurakuntien väkilukujen suhteessa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin voimassa olevan lain mukaisesti siitä, että jos edellisen vaalin tuloksena muodostuneessa nimisarjassa ollut henkilö ei enää ole vaalikelpoinen uuteen toimielimeen, hänen tilalleen tulee nimisarjassa seuraava. Tällainen vaalikelpoisuuden menetys voi olla mahdollinen muun muassa tilanteessa, jossa yli kuntarajojen tapahtuvassa seurakuntajaotuksen muutoksessa seurakunnan luottamushenkilö on liittävän seurakunnan viranhaltija.

Pykälän 5 momentin mukaan ylimääräisissä seurakuntavaaleissa valittujen toimikausi kestäisi vaalikauden loppuun. Jos vaali toimitetaan vaalikauden viimeisenä vuonna, toimikausi jatkuisi koko seuraavan vaalikauden eikä varsinaisia seurakuntavaaleja pidettäisi.

11 §. Kirkkoherranvaali. Pääsääntöisesti kirkkoherra valittaisiin 1 momentin mukaan seurakunnassa toimitettavalla välittömällä vaalilla, jossa seurakunnan äänioikeutetut jäsenet äänestäisivät kirkkoherrasta.

Pykälän 2 momentin mukaan tuomiokapituli voisi kuitenkin seurakunnan kirkkovaltuuston tai seurakuntaneuvoston pyynnöstä päättää, että kirkkoherra valitaan välillisellä vaalilla, jonka toimittaisi kirkkovaltuusto tai seurakuntayhtymään kuuluvassa seurakunnassa seurakuntaneuvosto.

Pykälään 3 momentissa säädettäisiin välilliseen vaaliin siirtymistä koskevan pyynnön tekemisestä silloin, kun kahdella tai useammalla seurakunnalla on yhteinen kirkkoheran virka.

Ehdotetun 4 momentin mukaan päätös vaalivavasta tulee tehdä ennen viran haettavaksi julistamista. Siten tuomiokapitulin tulisi ennen hakumenettelyn alkamista varata hallintolain mukaisesti seurakunnalle tilaisuus lausua käsityksensä asiasta. Tulevaa kirkkoheranvaalia voidaan pitää myös sellaisena asiana, josta seurakunnan tulee kirkkojärjestyksen 7 luvun 9 §:n 2 momentin mukaan antaa

jäsenilleen riittävästi tietoa. Säännöksen mukaan seurakunnan jäsenille on sopivin tavoin annettava riittävät tiedot yleistä mielenkiintoa herättävistä vireillä olevista seurakunnan asioista, niitä koskevista suunnitelmista, asioiden käsittelystä ja tehdyistä ratkaisuista.

12 §. *Äänioikeus seurakuntavaaleissa ja kirkkoherran välittömässä vaalissa.* Äänioikeutta koskevan pykälän 1 momentissa säädetään äänioikeudesta seurakuntavaaleissa. Äänioikeus määräytyisi iän ja henkilön väestötietojärjestelmässä olevan kotikuntatiedon perusteella. Äänioikeuden ikäraja säilyisi nykyisellään, ja säädetty ikä tulee täyttää viimeistään vaalipäivänä. Äänioikeutta käytettäisiin voimassa olevan säännöksen mukaisesti siinä seurakunnassa, jossa henkilö on merkitty seurakunnan jäseneksi vaalivuoden elokuun 15 päivänä. Vaaliluettelo muodostetaan poimimalla äänioikeutettujen tiedot jäsenrekisteristä. Jäsenrekisterin osoitetiedot ja asuinpaikkatiedot päivittyvät väestötietojärjestelmästä.

Voimassa olevan säännöksen mukaisesti äänioikeutettuja ovat seurakunnan läsnä olevat jäsenet eli jäsenet, joilla on kotikunta Suomessa. Valituksen johdosta uudelleen toimitettavissa tai poikkeuksellisissa seurakuntavaaleissa äänioikeutta käytettäisiin siinä seurakunnassa, jossa äänioikeutettu on merkitty seurakunnan jäseneksi viimeistään 70 päivää ennen ensimmäistä vaalipäivää.

Ehdotetussa 2 momentissa säädetään äänioikeudesta kirkkoherranvaalissa. Äänioikeus olisi viimeistään ensimmäisenä vaalipäivänä 18 vuotta täyttävällä kirkon jäsenellä, jolla on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa ja joka on merkitty kyseisen seurakunnan jäseneksi viimeistään 70 päivää ennen ensimmäistä vaalipäivää. Äänioikeutteen kirkkoherranvaalissa ei ehdoteta sisällöllistä muutosta.

Pykälän 3 momentissa säädetään siitä, että äänioikeus olisi kaikille äänioikeutetuille yhtäläinen. Yhtäläinen äänioikeus tarkoittaa, että jokaisen äänioikeutetun ääni on samanarvoinen.

Hiippakunnassa toimitettavat vaalit

13 §. *Hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien vaalit.* Pykälässä

säädettäisiin hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien vaaleista, jotka olisivat suhteelliset ja salaiset. Säännös vastaa voimassa olevan 20 luvun 3 §:n 1 momenttia.

14 §. *Äänioikeus hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien vaalissa.* Pykälässä säädetään äänioikeudesta pappien ja maallikkojen vaaleissa. Pykälä on kirjoitettu soveltuvien osin samalla tavalla kuin nykyiset 20 luvun 4 ja 5 §, jotka ehdotetaan yhdistettäväksi. Pykälän 1 momentissa säädetään pappien äänioikeudesta. Äänioikeus olisi nykyiseen tapaan hiippakuntaan kuuluvilla papeilla. Äänioikeutettujen määrä kuitenkin kasvaisi, koska 5 luvun 5 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että papin ikään liittyvät äänioikeuden rajoitukset poistetaan.

Pykälän 2 momentissa säädetään äänioikeudesta maallikkojäsenten ja maallikkoedustajien vaaleissa. Äänioikeutettuja olisivat kuten nykyisinkin seurakuntien kirkkovaltuustojen maallikkojäsenet ja seurakuntayhtymään kuuluvissa seurakunnissa seurakuntaneuvostojen maallikkojäsenet ja seurakunnasta yhteiseen kirkkovaltuustoon valitut maallikkojäsenet. Jos sama henkilö on jäsenenä sekä seurakuntaneuvostossa että yhteisessä kirkkovaltuustossa, äänioikeutta seurakuntaneuvostossa käyttää hänen varajäsenensä. Koska vaalisäännösten uudistukseen sisältyy ehdotus hiippakuntavaltuuston maallikkojäsenten ja kirkolliskokouksen maallikkoedustajien vaaleissa toteutettavasta ennakkoäänestyksestä, voimassa oleva säännös sijaantulojärjestyksestä jäsenen ollessa estynyt ehdotetaan poistettavaksi.

Pykälän 3 momentissa säädetään siitä, ettei saamelaiskäräjien jäsenillä ja varajäsenillä ole äänioikeutta 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa vaaleissa, koska heillä olisi äänioikeus 15 §:ssä tarkoitetuissa vaaleissa.

15 §. *Saamelaisia edustavan maallikkojäsenen ja maallikkoedustajan vaali.* Oulun hiippakunnan hiippakuntavaltuuston saamelaisjäsenen ja kirkolliskokouksen saamelaisen edustajan valitsee saamelaiskäräjät.

16 §. *Piispan vaali ja äänioikeus.* Säännökseen on koottu voimassa olevan 18 luvun 3 ja 4 §:stä lain tasoa edellyttävät säännökset. Piispanviran täyttömenettelyä koskevat sään-

nökset ehdotetaan siirrettäväksi kirkkojärjestykseen.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, että piispan vaali on välitön ja salainen. Äänioikeutetut äänestävät suoraan sitä vaalissa ehdokkaaksi asetettua pappia, jonka he haluavat tulevan valituksi. Vaali toimitetaan suljetuin lipuin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin äänioikeutetuista, eikä siihen ehdoteta sisällöllistä muutosta. Koska seurakuntien maallikkovälitsijat ovat hiippakunnallisia luottamushenkilöitä, heidän kelpoisuutensa määräytyy 2 §:n 2 momentin mukaan.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin voimassa olevan säännöksen mukaisesti niistä äänioikeutetuista, joilla 1 ja 2 momentissa säädettyjen valitsijoiden lisäksi on äänioikeus arkkipiispan vaalissa.

17 §. Äänioikeus tuomiokapitulin pappisasessorin ja lääninrovastin vaalissa. Pykälän 1 momenttiin siirrettäisiin voimassa olevan 19 luvun 3 §:stä säännös äänioikeudesta siten muokattuna, että äänioikeutta rajoittava viittaussäännös poistetaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin äänioikeudesta lääninrovastin vaalissa. Äänioikeus olisi rovastikunnan papeilla ja lehtoreilla voimassa olevan säännöksen mukaisesti.

18 §. Papin äänioikeuden rajoitus. Pykälään ehdotetaan siirrettäväksi voimassa olevan 5 luvun 4 §:n 1 momentin säännös papin äänioikeuden rajoittamisesta. Papin äänioikeutta on rajoitettu niissä hiippakunnassa toimitettavissa vaaleissa, joissa äänioikeus perustuu pappisvirkaan. Näitä vaaleja ovat edellä mainitut hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien vaalit sekä piispan vaali, tuomiokapitulin pappisasessorin vaali ja lääninrovastin vaali.

Erinäiset säännökset vaalien toimittamisesta

19 §. Seurakunnan ja hiippakunnan vaalilautakunnat. Pykälään ehdotetaan koottavaksi voimassa olevan 8 luvun 6 §:stä ja 17 a luvun 2 §:n 3 momentista vaalilautakuntia koskevat säännökset. Korkeimman hallinto-oikeuden antaman keskusvaalilautakunnan jäsenen esteellisyyttä koskevan ratkaisun (KHO:2013:112) mukaan yleisissä vaaleissa keskusvaalilautakunnan jäsenenä ei voi olla

ehdokas eikä tämän hallintolain 28 §:n 2 momentissa määritelty läheinen. Keskusvaalilautakunta vahvistaa yleisten vaalien tuloksen. Kirkollisissa vaaleissa vaalilautakunnat vahvistavat vaalin tuloksen. On perusteltua, että kirkollisissa vaaleissa esteellisyyssyksemyksiin suhtaudutaan samalla tavalla kuin yleisissä vaaleissa.

Pykälän 1 momenttiin, jossa säädetään seurakunnan ja hiippakunnan vaalilautakuntien muodostamisesta, on lisätty sana ”vähintään” kohtaan, jossa säädetään varajäsenten lukumäärästä vaalilautakunnassa. Muun muassa seurakuntavaalien ennakoäänien laskemista varten voi olla tarpeen valita useampia varajäseniä kuin varsinaisia jäseniä. Momentissa on myös viittaus tämän luvun 10 §:n 1 momenttiin, jossa tarkoitettujen toimielinten muodostaminen kuuluisi myös seurakunnan vaalilautakunnan tehtäviin.

Ehdotettuun 2 momenttiin on siirretty nykyisen kirkon vaalijärjestyksen 2 luvun 1 §:n 2 momentin säännös mahdollisuudesta jakaa seurakunnan alue äänestysalueisiin seurakuntavaaleissa ja kirkkoherran välittömässä vaalissa. Päätösvalta äänestysaluejaosta kuuluu seurakunnan ylimmälle päättävälle toimielimelle eli kirkkovaiktuustolle tai seurakuntayhtymässä seurakuntaneuvostolle. Päätös on tehtävä ennen kuin vaalilautakunta asetetaan, jotta vaalilautakuntaan voidaan valita tarpeellinen määrä jäseniä ja jaosto voisi toimia päätösvaltaisena.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin hiippakunnan vaalilautakunnasta, jonka tuomiokapituli asettaa hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien vaalien toimittamista varten.

20 §. Keskusvaalitoimikunta. Pykälässä säädettäisiin keskusvaalitoimikunnasta, jonka yhteinen kirkkoneuvosto voi seurakuntayhtymässä asettaa. Pykälässä säädettäisiin myös keskusvaalitoimikunnan pääasiallisesta tehtävästä.

21 §. Äänioikeutettujen luettelo. Nykyisin seurakuntavaaleissa ja kirkkoherran välittömässä vaalissa käytössä oleva sana vaaliluettelo ja muissa vaaleissa käytetty äänivaltaisten luettelo ehdotetaan korvattaviksi asiaa paremmin kuvaavalla ilmauksella äänioikeutettujen luettelo. Äänioikeutettujen luettelo muodostaa henkilötietolain tarkoittaman

henkilörekisterin. Henkilötietojen käsittelystä säädetään perustuslain 10 §:ssä, jonka mukaan henkilötietojen suojasta on säädettävä tarkemmin lailla.

Pykälässä säädettäisiin äänioikeutettujen luetteloon merkittävistä henkilötiedoista. Äänioikeutettujen luettelot laaditaan seurakuntavaaleissa, kirkkoherran välittömässä vaalissa, hiippakuntavaltuuston jäsenen ja kirkolliskokousedustajien vaaleissa sekä muissa hiippakunnissa toimitettavissa vaaleissa. Äänioikeutettujen luettelon laatimista koskevat tarkemmat määräykset ehdotetaan otettavaksi kirkon vaalijärjestykseen.

Pykälän mukaan äänioikeutettujen luetteloon merkittäisiin asianomaisessa vaalissa äänioikeutetut henkilöt, heidän henkilötunnuksensa, osoitteensa ja lukumääränsä sekä tarvittaessa äänestysalueensa. Äänioikeutetun osoitetietoja ei kuitenkaan merkittäisi äänioikeutettujen luetteloon, jos osoitetietojen luovuttamista koskisi niin sanottu turvakielto. Lisäksi luettelossa tulisi olla tila äänioikeuden käyttämisestä tehtäviä merkintöjä ja muistutuksia varten. Säännös vastaa nykyisin kirkon vaalijärjestyksessä seurakuntavaaleista olevaa säännöstä, jota kuitenkin on pidettävä liian suppeana. Äänioikeutetun henkilön yksilöimiseksi luettelossa tulee olla myös henkilötunnus. Henkilötunnus poistetaan kuitenkin siitä luettelosta, joka on yleisesti nähtävänä äänioikeuden tarkistamista varten.

22 §. Äänioikeutettujen luettelon itseoikaisu. Ehdotettu säännös on uusi ja vastaisi vaalilain 26 §:ää. Hallintomenettelyä koskevana säännöksenä sitä ei ehdoteta sijoitettavaksi muutoksenhakua koskevien säännösten yhteyteen.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin vaalilautakunnan mahdollisuudesta tehdä itseoikaisuina muutoksia seurakuntavaaleja ja kirkkoherran välitöntä vaalia varten laaditussa äänioikeutettujen luettelossa oleviin tietoihin. Vaalilautakunta voisi lisätä henkilön luetteloon, merkitä hänet äänioikeutta vailla olevaksi tai korjata rekisterissä olevia häntä koskevia virheellisiä tietoja. Muutokset tulisi tehdä seurakuntavaaleissa viimeistään ennakkoäänestystä edeltävänä perjantaina eli 16. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16 eli ennen kuin äänioikeutettujen luettelo tulisi lainvoimaiseksi. Myös kirkkoherranvaalis-

sa ehdotetaan vastaavaa ajankohtaa, jolloin äänioikeutettujen luetteloon voitaisiin tehdä itseoikaisuja viimeistä vaalinäytepäivää edeltävänä perjantaina. Tämä sen vuoksi, että valitus itseoikaisusta voidaan mahdollisesti käsitellä hallinto-oikeudessa ennen vaalipäivää. Muutoksia voidaan käsitellä myös muissa ennen mainittua ajankohtaa pidettävissä vaalilautakunnan kokouksissa.

Vaalilautakunta voisi lisätä äänioikeutettujen luetteloon äänioikeutetun henkilön, joka on oikeudettomasti – esimerkiksi jonkin jäsenrekisteriteknisen syyn vuoksi – jäänyt ottamatta luetteloon, tai henkilön, joka on liittynyt kirkon jäseneksi 12 §:ssä säädettyjen määräaikojen jälkeen. Vain kirkon jäseneksi liittyminen antaisi mahdollisuuden lisätä muut äänioikeuden edellytykset täyttävä henkilö äänioikeutettujen luetteloon määräajan jälkeen. Äänioikeutettujen luettelossa olevaa tietoa äänioikeutetun seurakunnasta olisi pidettävä virheellisenä silloin, kun äänioikeutetun muuttoilmoitus, jonka mukaan hän on muuttanut seurakunnasta toiseen ennen 12 §:ssä tarkoitettua määräpäivää, saapuu kirkkoherranvirastoon tai keskusrekisteriin säädettyjen määräpäivien jälkeen.

Henkilö voidaan merkitä luettelossa äänioikeutta vailla olevaksi muun muassa silloin, kun äänioikeutta vailla oleva on otettu luetteloon oikeudettomasti esimerkiksi jäsenrekisteriteknisen syyn vuoksi tai kun henkilö on luettelon laatimisen jälkeen kuollut taikka julistettu kuolleeksi. Myös henkilö, joka on eronnut kirkon jäsenyydestä 12 §:ssä säädettyjen määräaikojen jälkeen, voitaisiin merkitä äänioikeutta vailla olevaksi. Henkilön merkitseminen luettelossa äänioikeutta vailla olevaksi tarkoittaisi käytännössä sitä, että henkilön tiedot luettelossa passivoidaan ja hänen kohdalleen merkitään rekisteriin ”ei äänioikeutta” ja esimerkiksi ”kuollut” tai ”eronnut kirkon jäsenyydestä”. Henkilön tiedot ei kuitenkaan poistettaisi luettelosta, ja ne olisivat siitä edelleen saatavissa.

Jos henkilö merkitään äänioikeusluettelossa äänioikeutta vailla olevaksi, asiasta on tehtävä viipymättä kirjallinen päätös, joka on annettava tiedoksi asianomaiselle henkilölle siten kuin 24 luvun 11 §:n 1 momentissa säädetään. Kirjallista päätöstä ei kuitenkaan tarvitsisi tehdä silloin, kun kyse on kuolleesta

tai kuolleeksi julistetusta henkilöstä. Sen sijaan esimerkiksi kirkon jäsenyydestä eronneelle päätös tulisi lähettää.

Kun henkilö lisätään äänioikeutettujen luetteloon, hänelle on viipymättä lähetettävä siitä tieto. Asiasta voidaan tiedottaa esimerkiksi lähettämällä hänelle kirkon vaalijärjestyksen 2 luvun 11 §:ssä tarkoitettu ilmoituskortti. Kirkon jäseneksi vaaliluettelon laatimisen jälkeen liittyneellä henkilöllä olisi äänioikeus siinä seurakunnassa, jonka jäseneksi hän on liittynyt. Tämä merkitsisi poikkeusta 12 §:ssä säädettyistä määräpäivistä. Muutoin äänioikeuden edellytykset määräytyisivät 12 §:n mukaan.

Korjattaessa äänioikeutettujen luettelossa olevia henkilöä koskevia virheellisiä merkintöjä olisi korjauksista viipymättä ilmoitettava asianomaiselle henkilölle. Ilmoitusta ei kuitenkaan tarvitse tehdä, jos se olisi ilmeisen tarpeetonta. Vähäisten kirjoitusvirheiden korjauksesta tai vastaavista ei tarvitsisi ilmoittaa.

23 §. Äänioikeutettujen luettelon lainvoimaisuus. Pykälässä säädettäisiin seurakuntavaaleissa ja kirkkoherran välittömässä vaalissa käytettävän äänioikeutettujen luettelon lainvoimaiseksi tulon ajankohdasta. Säännös vastaisi vaalilain 28 §:ää. Oikeudellisesti ei välttämättä ole kysymys lainvoimaisuudesta vaan siitä, että pykälässä tarkoitettua äänioikeutettujen luetteloa on noudatettava muuttamattomana mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta. Luettelo saisi tämän mukaisen lainvoiman seurakuntavaaleissa ennakoäänestystä edeltävänä perjantaina eli 16. päivänä ennen vaalipäivää klo 16. Vastaavasti kirkkoherran välittömässä vaalissa äänioikeutettujen luettelo tulisi lainvoimaiseksi yhtä lähellä ennen ensimmäistä vaalipäivää eli viimeistä vaalinäytepäivää edeltävänä perjantaina. Lainvoimaiseksi tulo ei edellyttäisi mitään erityisiä toimia tai päätöstä, vaan se tapahtuisi suoraan säännöksen nojalla. Tämän jälkeen luetteloon ei myöskään saisi enää tehdä uusia merkintöjä, jollei kyse ole hallinto-oikeuden valituksen johdosta tekemän päätöksen aiheuttamista merkinnöistä.

Lainvoimaista äänioikeutettujen luetteloa olisi pääsääntöisesti noudatettava muuttamattomana. Vaikka henkilö olisi oikeudettomasti merkitty luetteloon äänioikeutetuksi, hänen äänestämistään ei voisi enää äänestyspaikalla

estää. Äänioikeutettujen luettelo tulisi myös lainvoimaiseksi sen estämättä, että luetteloa koskeva valitus olisi vielä vireillä hallinto-oikeudessa. Pykälän 2 momenttiin on lisäksi siirretty voimassa olevan 24 luvun 7 §:n säännös siitä, että henkilön, jolla vaalilautakunnalle esitetyn hallinto-oikeuden päätöksen mukaan on äänioikeus, on annettava äänestä.

24 §. Järjestys äänestyspaikalla. Pykälä on voimassa olevan kirkon vaalijärjestyksen 2 luvun 14 §:n mukainen. Säännöstä on kuitenkin selkeytetty ja sen sisältö vastaa vaalilain 72 §:ää. Säännös koskisi ensi sijassa suorana kansanvaalina toimitettavia seurakuntavaaleja ja kirkkoherran välitöntä vaalia, mutta sitä voitaisiin soveltuvin osin soveltaa myös hiippakunnallisissa vaaleissa esimerkiksi lääninrovastien toimittamissa vaalikoouksissa.

Pykälässä kielletäisiin toimet, jotka voivat olla omiaan häiritsemään vaalitoimitusta. Vaalipaikalla tai sen välittömässä läheisyydessä ei saa pitää puheita, jakaa esitteitä eikä muutoinkaan pyrkiä häiritsemään vaalitoimituksen sujumista. Vaalilautakunnalla olisi lisäksi oikeus antaa tarkempia vaalisalaisuuden ja äänestyksen kulun turvaavia määräyksiä.

Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden edistämistä säädetään järjestyslaissa (612/2003). Sen 3—7 §:ssä kielletään järjestystä ja turvallisuutta vaarantava ja häiriötä aiheuttava toiminta. Kirkot, seurakuntatalot ja kauppakeskukset, joissa toimitetaan seurakuntavaaleja joko ennakkoon tai varsinaisena vaalipäivänä, ovat järjestyslain tarkoittamia yleisiä paikkoja, joissa ei saa harjoittaa lain tarkoittamaa häiritsevää toimintaa. Järjestyslain mukaiset järjestysmiehet ja poliisi voivat käyttää lain sallimia toimia häiriöiden poistamiseksi.

Vaikka järjestyslaki koskee myös kirkollisten vaalien toimittamispaikkoja, sen ei voida kuitenkaan katsoa säätelevän riittävän kattavasti itse äänestystilannetta. Vaalilautakunnille tulee siten yleisen vaalilainsäädännön tavoin säätää oikeus antaa määräyksiä, joita järjestyksen ylläpitäminen ja vaalitoimituksen häiriötön kulku edellyttävät.

Pykälän säännös rajoittaa perustuslain 12 §:ssä säädettyä sananvapautta, mutta sitä

voidaan pitää välttämättömänä vaalipaikan järjestyksenpidon kannalta. Vaalilautakunnan on erityisesti huolehdittava siitä, että vaalilaisuuden säilyminen äänestyspaikalla turvataan. Äänestystoimituksen julkisuus rajoittuu äänioikeutettujen henkilöiden oikeuteen saapua vaalihuoneistoon ja äänestää siellä. Lisäksi on katsottu, että ulkopuolisilla ei ole oikeutta olla läsnä varsinaisessa vaalihuoneessa vaalitoimituksen aikana. Järjestyksenpitoa koskeva säännös ulottuu äänestyspaikan lisäksi sen välittömään läheisyyteen. Ratkaisu sen suhteen, mitä voidaan katsoa äänestyspaikan välittömäksi läheisyydeksi, on tehtävä olosuhteet huomioon ottaen taupauskohtaisesti.

24 luku **Alistaminen ja muutoksenhaku**

7 §. *Oikaisuvaatimus- ja valitusoikeus äänioikeutettujen luettelosta.* Voimassa olevaa pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että säännös kirkkoherran oikeudesta hakea muutosta äänioikeutettujen luetteloon poistettaisiin tarpeettomana, koska vaalilautakunnalle ehdotetaan oikeutta itse oikaista äänioikeutettujen luettelossa olevia virheitä. Myös pykälän otsikosta sana vaaliluettelo ehdotetaan muutettavaksi äänioikeutettujen luetteloksi.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yleisen vaalilainsäädännön tapaan, että oikaisuvaatimus- ja valitusoikeus olisi henkilöllä, joka katsoo, että hänet on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeutettujen luettelosta tai että häntä koskeva merkintä on virheellinen.

Oikaisuvaatimuksen perustetta rajoittava säännös ehdotetaan poistettavaksi. Äänioikeutettu jäsenkään ei voi vaatia äänioikeutettujen luettelon oikaisua perusteella, joka olisi ehdotetun 23 luvun 12 §:n vastainen. Sen sijaan hänellä olisi mahdollisuus vedota sellaiseen seikkaan, jonka perusteella vaalilautakunta voisi suorittaa itseoikaisun. Siten hän voisi vaatia oikaisua sillä perusteella, että hän on liittynyt kirkon jäseneksi edellä mainitussa säännöksessä tarkoitettujen määräpäivien jälkeen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin hallinto-oikeuden velvollisuudesta ratkaista valitus vaalilautakunnan päätöksestä kiireellisenä ennen vaalin toimittamista ja päätöksen an-

tamisesta tiedoksi henkilölle, jota äänioikeus koskee, ja vaalilautakunnalle. Lisäksi säädettäisiin siitä, että vaalilautakunnan on tehtävä päätöksen johdosta äänioikeutettujen luetteloon tarvittavat merkinnät. Hallinto-oikeuden päätöksen perusteella henkilö olisi esimerkiksi otettava äänioikeutettujen luetteloon tai häntä koskevia tietoja olisi muutettava. Jos valitus on hylätty tai jätetty tutkimatta, olisi tästäkin päätöksestä tarvittaessa tehtävä merkintä äänioikeutettujen luetteloon. Merkintä voitaisiin tehdä myös 23 luvun 23 §:ssä tarkoitetulla tavalla lainvoimaiseen äänioikeutettujen luetteloon.

Voimassa olevan pykälän säännös äänioikeutettujen luettelon noudattamisesta ja hallinto-oikeuden antaman myönteisen päätöksen esittävän henkilön oikeudesta äänestää vaaleissa ehdotetaan siirrettäväksi 23 luvun 23 §:ään, koska kysymys on enemmänkin vaalin toimittamiseen liittyvästä säännöksestä kuin muutoksenhausta.

7 a §. *Valitusoikeus vaalin tuloksen vahvistamista koskevasta päätöksestä.* Säännös vastaisi vaalilain 101 §:ää. Se koskisi seurakuntavaaleja, kirkkoherran välitöntä vaalia, hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien vaaleja sekä piispan vaalia.

Pykälän 1 momentin mukaan valitusoikeus vaalin tulosta koskevaan päätökseen olisi asianosaisella sillä perusteella, että päätös on lainvastainen. Asianosainen määritellään 6 §:n 1 momentissa. Samalla perusteella valitusoikeus olisi vaalissa mukana olleella ehdokkaalla ja seurakuntavaaleissa, hiippakuntavaltuuston jäsenten vaaleissa ja kirkolliskokousedustajien vaaleissa sekä piispan vaalissa myös ehdokkaan asettaneella valitsijayhdistyksellä. Päätöksen lainvastaisuudella viitataan 4 §:n 2 momentissa säädettyihin laillisuusperusteisiin.

Vaaleja valmistavia toimenpiteitä koskevat ja äänestyksen toimittamisessa tehdyt päätökset tai toimenpiteet, joihin ei erikseen saisi hakea muutosta, voisivat tulla tutkittaviksi vasta vaalivalituksen yhteydessä. Siten esimerkiksi kirkkoherran virkaa hakenut, jota ei ole asetettu vaaliehtokkaaksi, voisi hakea muutosta vaalin tuloksen vahvistamista koskevaan päätökseen.

Lisäksi jokainen asianomaisessa vaalissa äänioikeutettu henkilö ja seurakuntavaaleissa

tai kirkkoherran välittömässä vaalissa kyseisen seurakunnan jäsen saisivat valittaa päätöksestä sillä perusteella, että vaalit on toimitettu virheellisessä järjestyksessä ja tämä on saattanut vaikuttaa vaalien tulokseen.

Kun äänioikeus esimerkiksi seurakuntavaaleissa määräytyy vaalivuoden elokuun 15. päivän tietojen perusteella, saattaa äänioikeuttaan käyttänyt henkilö olla vaalin tulosta vahvistettaessa jo toisen seurakunnan jäsen. Tästä syystä valitusoikeus tulee säätää sekä äänioikeutetulle että seurakunnan jäsenelle.

Hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien vaalit toimitetaan hiippakunnittain, jolloin myös äänioikeus toteutuu hiippakunnittain.

9 §. Oikaisuvaatimus- ja valitusaika. Pykälän 2 ja 3 momenttiin esitetään viittaussäännöksiä koskevia teknisluontoisia korjauksia. Asiakirjojen toimittamispaikaksi kirkkoherranviraston ohella lisätään vaalilautakunnan määräämä muu seurakunnan toimipaikka. Keskusrekisterien yleistyessä saattaa olla, ettei seurakunnassa välttämättä ole toimistoa tai kansliaa, jota voitaisiin yksiselitteisesti nimittää kirkkoherranvirastoksi. Mikäli kirkkoherranvirastoa ei olisi, seurakunnan vaaliviranomaisena toimiva vaalilautakunta nimeäisi paikan, mihin asiakirjat on toimitettava.

11 a §. Tiedoksianto vaalin tuloksen vahvistamista koskevasta päätöksestä. Uuden, ehdotettuun 7 a §:ään liittyvän säännöksen mukaan kirkkoherran välittömän vaalin tuloksen vahvistamista koskeva päätös annetaan tiedoksi asianosaiselle siten kuin tiedoksiannosta asianosaiselle säädetään. Asianosaisena kirkkoherran välittömässä vaalissa ovat virkaa hakeneet henkilöt. Seurakuntavaaleissa ja kirkkoherran välittömässä vaalissa tiedoksianto myös seurakunnan jäsenelle tapahtuisi siten kuin tiedoksiannosta ja sen ajankohdasta muutoin säädetään.

Äänioikeutetun, valitsijayhdistyksen ja seurakuntavaalien, hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien vaalien sekä piispan vaalin ehdokkaiden katsottaisiin saaneen päätöksestä tiedon, kun seurakunnan tai hiippakunnan vaalilautakunnan tai piispan vaalissa tuomiokapitulin pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi. Äänioikeutetuilla tarkoitettaisiin momentissa mainittujen vaalien

äänioikeutettuja, jotka esimerkiksi seurakuntavaaleissa sekä kirkkoherran välittömässä vaalissa saattavat olla seurakunnasta toiseen muuttamisen johdosta eri henkilöitä kuin seurakunnan jäsenet. Vaalilautakunnan ja tuomiokapitulin vaalien vahvistamista koskevan pöytäkirjan pitämisestä nähtävillä säädettäisiin 25 luvun 3 §:ssä.

12 §. Toimivaltainen hallinto-oikeus. Ehdotetun 23 luvun 6 §:n mukaan kirkolliskokous voi erottaa luottamushenkilön tehtävästään ja tämän luvun 14 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan päätökseen voi hakea muutosta. Jos kirkkolaisissa ei säädetä erikseen toimivaltaisesta hallinto-oikeudesta käsiteltäessä edellä tarkoitettua valitusta kirkolliskokouksen päätöksestä, toimivaltainen hallinto-oikeus määräytyisi hallintolainkäyttölain 12 §:n perusteella. Hallintolainkäyttölain 12 §:ää sovellettaessa viranomaisia pidetään joko alueellisina tai valtakunnallisina. Mainittu lähtökohta huomioon ottaen epäselväksi voisi jäädä, miten toimivaltainen hallinto-oikeus määräytyisi, kun muutosta haetaan kirkolliskokouksen päätökseen. Tämän vuoksi pykälässä ehdotetaan säädettäväksi toimivaltaisesta hallinto-oikeudesta ja muutoksenhaku ohjattavaksi Helsingin hallinto-oikeuteen.

14 §. Oikaisuvaatimus- ja valitusoikeuden rajoittaminen. Pykälän 1 momentin 1 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että kirkolliskokouksen 23 luvun 6 §:n nojalla tekemään päätökseen voidaan hakea muutosta. Seurakunnan toimielimen ja hiippakuntavaltuuston vastaavista päätöksistä voidaan hakea muutosta jo voimassa olevien säännösten nojalla.

Pykälän 1 momentin 3—6 kohtaan esitetään esityksestä johtuvia teknisluontoisia muutoksia. Samalla pykälän 4 momentti ehdotetaan kumottavaksi, koska kirkkoherran välittömässä vaalissa laadittavaa vaaliehdotusta koskeva valituskielto ehdotetaan siirrettäväksi 1 momentin 4 kohtaan.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan viittaussäännös ehdotetaan muutettavaksi lakiehdotuksen mukaiseksi. Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan tuomiokapitulin päätöksiin, jotka koskisivat poikkeuksellisten seurakuntavaalien ajankohtaa sekä vaaliin liittyvien toimenpiteiden ajankohtia, ei saisi hakea muutosta. Näistä tuomiokapitulin toimenpi-

teistä säädettäisiin kirkon vaalijärjestyksen 2 luvun 3 §:n 3 momentissa ja 55 §:n 1 momentissa. Muutosta ei voisi hakea myöskään tuomiokapitulin päätökseen, joka koskisi kirkkoherran välittömän vaalin vaaliehtotusta, vaaliajankohtaa sekä vaaliin liittyvien vaalinäytteiden antamisajankohtaa. Samoin muutosta ei voisi hakea päätökseen, jonka tuomiokapituli joutuu tekemään tilanteissa, joissa vaaliehtotus on jäänyt vajaaksi tai vaaliehtotusta joudutaan muutoin muuttamaan. Vaaliehtotusta joudutaan muuttamaan muun muassa tilanteessa, jossa vaaliehtokas menettää vaalikelpoisuutensa ennen vaalin toimittamista. Kaikki edellä mainitut päätökset ovat valmistelevia toimenpiteitä ja välttämättömiä vaalin toimittamiseksi, mistä syystä on perusteltua, ettei niihin voi erikseen hakea muutosta. Muutoin kohtaan tehdään kirkkoherran välitöntä vaalia koskeva tekninen muutos säännösten siirtyessä 8 luvun 1 §:stä 23 luvun 11 §:ään.

Momentin 5 kohdan mukaan muutosta ei saisi hakea vaalilautakunnan päätökseen, joka koskee perustamisasiakirjan tutkimatta jättämistä, huomautusmenettelyn jälkeen tehtäviä lopullisia ratkaisuja valitsijayhdistysten perustamisasiakirjoista, ehdokaslistojen laatimista, äänestyspaikkoja, vaalitoimitsijoita ja vaaliavustajia sekä ennakoöänten laskijoita. Näistä vaalilautakunnan toimenpiteistä säädettäisiin kirkon vaalijärjestyksen 2 luvun 17, 19 ja 22 §:ssä. Kysymyksessä ovat vaalien valmistelua koskevat toimenpiteet, jolloin on perusteltua, ettei päätöksiin voi erikseen hakea muutosta.

Momentin 6 kohtaan esitetään teknisluontoista muutosta, joka johtuu sanan vaaliluettelo korvaamisesta äänioikeutettujen luettelolla.

25 luku Täydentäviä säännöksiä

3 §. Pöytäkirjan pitäminen nähtävänä. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä säädettäisiin sellaisen toimielimen tai viranhaltijan pöytäkirjan pitämistä nähtävillä, jonka päätöksestä seurakunnan jäsen saa tehdä oikaisuvaatimuksen tai kirkollisvalituksen. Toimielimiä ei enää luettelaisi. Myös seurakunnan vaalilautakuntaa on pidettävä momentissa tarkoitettuna toimieli-

menä. Kirkkoherran välittömässä vaalissa ei vaalin tulosta myöskään enää julisteta vaan tiedoksianto seurakunnan jäsenille tapahtuu, kun vaalilautakunnan pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi.

Pykälään ehdotetaan uutta 2 momenttia, jossa säädettäisiin hiippakunnan vaalilautakunnan hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien vaalien tuloksen vahvistamista koskevan päätöksen pitämistä yleisesti nähtävänä. Samoin piispan vaalin tuloksen vahvistamista koskeva tuomiokapitulin pöytäkirja on pidettävä yleisesti nähtävänä tuomiokapitulin ilmoitustaululla. Nykyiset 2 ja 3 momentti siirtyisivät 3 ja 4 momentiksi.

8 a §. Äänioikeutettujen luettelon julkisuus. Seurakunnan jäsenyyttä koskeva tieto kuvaa henkilön uskonnollista vakaumusta. Tällainen tieto on henkilötietolain 11 §:n tarkoittama arkaluontoinen tieto. Jäsentä koskevia tietoja voidaan siten luovuttaa sivulliselle vain jäsenen suostumuksella tai siihen oikeuttavan lakisäännöksen nojalla. Tästä syystä on tarpeen säätää erikseen äänioikeutettujen luettelon julkisuudesta. Luettelon julkisuus sekä seurakuntavaaleissa että kirkkoherran välittömässä vaalissa on tarkoituksenmukaista määritellä samalla tavalla kuin saamelaiskäräjävaaleja varten laaditun vaaliluettelon julkisuus, josta säädetään saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 25 a §:ssä.

Seurakuntavaalien ja kirkkoherran välittömän vaalin äänioikeutettujen luettelo olisi julkinen vain erikseen määrättyinä aikoina. Ehdotetun kirkon vaalijärjestyksen 2 luvun 8 §:n mukaan kyseisten vaalien äänioikeutettujen luettelo ilman henkilötunnuksia pidetään tarkistamista varten valvonnan alaisena nähtävänä vähintään neljän tunnin ajan kahden säännöksessä määriteltynä päivänä.

Jokaisella olisi oikeus tutustua äänioikeutettujen luetteloon sen nähtävillä pitämisen aikana, mutta tietojen antamista vaaliluettelosta on rajoitettu tietojen luonteen vuoksi.

Vaaliluettelo on viranomaisen henkilörekisteriin verrattava asiakirja, josta viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentin mukaan saa antaa jäljennöksen vain, jos tiedonsaajalla on henkilötietolainsäädännön mukaan oikeus käsitellä sellaisia tietoja. Henkilön us-

konnollista vakaumusta koskevat tiedot ovat henkilötietolain mukaan arkaluontoisia tietoja, joita saa rekisteröidä, luovuttaa tai muutoin käsitellä vain laissa säädettyssä erityistilanteessa. Koska uskonnollista vakaumusta (seurakunnan jäsenyys) koskevien tietojen käsittelyoikeutta on lailla rajoitettu, on asianmukaista, että äänioikeutettujen luettelosta ei annettaisi jäljennöksiä eikä sitä annettaisi jäljennettäväksi tai kuvattavaksi. Säännöksellä ei ole kuitenkaan tarkoitus rajoittaa asianosaisen oikeutta tiedonsaantiin, mistä ehdotetaan selkeyden vuoksi säädettäväksi pykälän 2 momentissa. Salassapitovelvollisuus ei siten estä tiedon antamista vaaliluettelosta sille, joka tarvitsee tällaista tietoa äänioikeutensa selvittämistä varten.

Seurakuntavaaleissa ja kirkkoherran välittömässä vaalissa äänioikeutettujen luettelo laaditaan kirkon jäsentietojärjestelmän perusteella. Jäsentietojärjestelmästä ja sen tietojen käsittelystä säädetään 16 luvussa.

Pykälän 3 momentti koskisi seurakuntavaalien ja kirkkoherran välittömän vaalin äänioikeutettujen luetteloiden lisäksi myös muiden kirkollisten vaalien äänioikeutettujen luetteloita eli muun muassa hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien vaalien sekä piispan vaalin äänioikeutettujen luetteloita. Näissä vaaleissa äänioikeutettuja ovat hiippakunnan papisto ja seurakuntien luottamushenkilöt. Piispan vaalissa äänioikeus voi perustua myös virka-asemaan. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on päätöksessään vuodelta 2007 (19.2.2007, dnro 2225/4/15) katsonut, että piispan vaalin vaalitoimittajien luettelo on julkinen asiakirja. Siten äänioikeutettujen luettelon käsittelyä viimeksi mainituissa vaaleissa ohjaavat henkilötietolain ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain säännökset.

10 a § ja 11 §. Pykälät ehdotetaan kumottaviksi ja niiden asiasisältö siirrettäväksi 23 lukuun.

2 Tarkemmat säännökset ja mää- räykset

Samassa yhteydessä tähän esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen kanssa kirkolliskokous päätti muuttaa kirkkojärjestyksen 5, 6 ja 7

lukua sekä säätää uuden kirkon vaalijärjestyksen. Kirkolliskokouksen päätöksen mukaan kirkkojärjestyksen muutos ja kirkon vaalijärjestys tulevat voimaan samana päivänä kuin tässä esityksessä ehdotettu laki.

3 Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään 1 päivänä elokuuta 2014. Tarkoituksena on, että säännöksiä voitaisiin soveltaa syksyllä 2014 järjestettävissä seurakuntavaaleissa.

Lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi säännös, jonka mukaan seurakuntavaaleihin tai kirkkoherran välittömään vaaliin sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jos seurakuntavaalien vaalipäivään tai kirkkoherran välittömän vaalin ensimmäiseen vaalipäivään olisi alle 70 päivää lain tullessa voimaan. Vastaavasti lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi säännös, jonka mukaan piispan vaaliin sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jos vaalipäivään olisi alle 5 kuukautta lain tullessa voimaan.

4 Suhde perustuslakiin ja säätä- misjärjestys

Perustuslain 76 §:n mukaan evankelisluterilaisen kirkon järjestysmuodosta ja hallinnosta säädetään kirkkolaisa. Perustuslain 80 §:n mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista tulee säätää laissa. Siksi esityksessä ehdotetaan, että kirkollisista luottamushenkilöistä, heidän vaalikelpoisuudesta, vaalikelpoisuuden rajoittamisesta ja menettämisestä sekä luottamustoimen hoitamisesta säädettäisiin kirkkolain 23 luvun 1—7 §:ssä. Kirkkolain 23 luvussa säädettäisiin lisäksi kirkollisista vaaleista sekä äänioikeudesta ja äänioikeuden rajoittamisesta. Säännökset liittyvät perustuslain 14 §:n 4 momenttiin, jossa asetetaan julkiselle vallalle velvollisuus edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen päätöksentekoon.

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään lain tasol-

la. Ehdotuksen mukaan lain tasolla säädettäisiin äänioikeutettujen luettelon sisällöstä 23 luvun 21 §:ssä. Henkilötietolain 11 §:n mukaan tieto henkilön uskonnollisesta vakaumuksesta on arkaluontoinen henkilötieto. Arkaluontoisena henkilötietona on siten pidettävä seurakunnan jäsenyyttä. Tästä syystä kirkkolakiin ehdotetaan uutta säännöstä 25 luvun 8 a §:ksi, jossa säädettäisiin pääsääntöisesti seurakuntavaalien ja kirkkoherran välittömän vaalin äänioikeutettujen luettelon lainvoimaisuudesta.

Perustuslain 12 §:n mukaan jokaisella on sananvapaus. Sananvapauteen kuuluu muun muassa oikeus ilmaista mielipiteitä kenenkään ennakolta estämättä. Vaalien toimittamisen häiriöttömän kulun turvaamiseksi on kuitenkin tarpeen rajoittaa sananvapautta äänestyspaikoilla. Ehdotettu 23 luvun 24 § si-

sältäisi pääsäännön järjestyksestä ja järjestyksenpidosta äänestyspaikalla.

Perustuslain 21 §:n mukaan oikeus hakea muutosta tulee turvata lailla. Ehdotetuissa 24 luvun 7, 7 a, 9 ja 11 a §:ssä säädettäisiin muutoksenhakuoikeudesta äänioikeutettujen luetteloon sekä vaalin tuloksen vahvistamista koskevaan päätökseen. Ehdotetuilla säännöksillä korjataan voimassa olevan lain puutteita, jotka koskevat muutoksenhakua vaalien vahvistamista koskevasta päätöksestä.

Lakiehdotuksen ei voida katsoa sisältävän perustuslain kanssa ristiriitaisia säännöksiä, mistä syystä se voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kirkkolain muuttamisesta

Kirkolliskokouksen ehdotuksen ja eduskunnan päätöksen mukaisesti *kumotaan* kirkkolain (1054/1993) 5 luvun 4 §, 7 luvun 2 §:n 3 momentti ja 3 §, 8 luku, 9 luvun 2 §:n 2 momentti, 17 b luvun 4 §, 18 luvun 3, 4 ja 4 a §, 19 luvun 3 §, 20 luvun 2, 4—6 ja 6 a §, 24 luvun 14 §:n 4 momentti sekä 25 luvun 10 a ja 11 §, sellaisina kuin niistä ovat 5 luvun 4 § laissa 1008/2012, 7 luvun 3 § osaksi laissa 689/2008, 17 b luvun 4 §, 19 luvun 3 §, 25 luvun 10 a ja 11 § laissa 1274/2003, 18 luvun 3 § osaksi laeissa 936/1996, 201/2000, 1274/2003, 821/2004 ja 236/2006, 4 § laeissa 201/2000 ja 1008/2012 sekä 4 a § laissa 201/2000, 20 luvun 2 § osaksi laissa 1164/1999, 5 § laeissa 987/1994 ja 1164/1999, 6 a § laissa 1164/1999 sekä 24 luvun 14 §:n 4 momentti laissa 797/2013, *muutetaan* 5 luvun 5 §, 7 luvun 2 §:n otsikko, 9 luvun 2 §:n otsikko, 17 a luvun 2 §, 19 luvun 11 §, 20 luvun 3 §, VI osan otsikko, 24 luvun 7 §, 9 §:n 2 ja 3 momentti, 12 §:n 1 momentin 2 kohta, 14 §:n 1 momentin 1 ja 3—6 kohta sekä 25 luvun 3 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 5 luvun 5 § osaksi laeissa 236/2006 ja 1008/2012, 17 a luvun 2 § laeissa 1274/2003 ja 236/2006, 19 luvun 11 §, 24 luvun 12 §:n 1 momentin 2 kohta ja 14 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohta sekä 25 luvun 3 §:n 1 momentti laissa 1274/2003, 20 luvun 3 § osaksi laissa 1164/1999, 24 luvun 7 § laeissa 236/2006 ja 797/2013, 9 §:n 2 ja 3 momentti laissa 236/2006 sekä 14 §:n 1 momentin 4 ja 6 kohta laissa 797/2013 ja 5 kohta laissa 1008/2012, sekä *lisätään* lakiin siitä lailla 1008/2012 kumotun 23 luvun tilalle uusi 23 luku, 24 lukuun uusi 7 a ja 11 a § ja 25 luvun 3 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1274/2003, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, sekä lukuun uusi 8 a § seuraavasti:

5 luku

Pappisvirka

5 §

Kuuluminen hiippakuntaan ja rovastikuntaan

Papin kuulumisesta hiippakuntaan ja rovastikuntaan säädetään kirkkojärjestyksessä.

Kenttäpääspä kuuluu arkkhiippakuntaan ja muu sotilaspääppi siihen hiippakuntaan, jonka alueella hänen varsinainen virkapaikkansa on.

7 luku

Yleisiä säännöksiä

2 §

Toimielimet

9 luku

Kirkkovaltuusto

2 §

Kirkkovaltuuston jäsenten lukumäärä

17 a luku

Yleisiä säännöksiä

2 §

Hiippakunnan toimielimet

Hiippakunnan hallintoa hoitavat piispa, hiippakuntavaltuusto, tuomiokapituli, johtokunta ja tuomiokapitulin viranhaltijat.

19 luku

Tuomiokapituli

11 §

Lääninrovasti

Piispan ja tuomiokapitulin apuna rovastikunnan hallinnossa on lääninrovasti, joka valitaan kuudeksi vuodeksi kerrallaan rovastikunnan seurakuntien kirkkoherroista.

Tuomiokapituli nimittää lääninrovastin virkaan jonkun kolmesta lääninrovastin vaalissa eniten ääniä saaneesta kirkkoherrasta.

20 luku

Kirkolliskokous

3 §

Kirkolliskokouksen toimikausi

Kirkolliskokouksen toimikausi alkaa vaalia seuraavan toukokuun 1 päivänä ja kestää neljä vuotta.

VI OSA

VAALIT JA MUUTOKSENHAKU

23 luku

Luottamushenkilöt ja vaalit*Yleiset säännökset luottamustoimesta ja vaalikelpoisuudesta*

1 §

Luottamushenkilö

Luottamushenkilö on seurakunnan, seurakuntayhtymän, hiippakunnan tai kirkon keskushallinnon toimielimeen tai muuhun luottamustoimeen valittu henkilö. Viranhaltija tai työntekijä, joka on tehtävänsä perusteella toimielimen jäsenenä, ei ole luottamushenkilö.

Luottamushenkilön tulee edistää kirkon parasta sekä toimia luottamustoimessaan arvokkaasti ja tehtävän edellyttämällä tavalla.

2 §

Vaalikelpoisuus luottamustoimeen

Vaalikelpoinen seurakunnan ja seurakuntayhtymän luottamustoimeen on kristillisestä vakaumuksesta tunnettu 18 vuotta täyttänyt seurakunnan konfirmoitu jäsen, joka ei ole vajaavaltainen. Vaalikelpoisuusiän on täytettävä vaalipäivänä.

Vaalikelpoinen hiippakunnan ja kirkon keskushallinnon luottamustoimeen on hiippakuntaan kuuluvan seurakunnan vaalikelpoinen maallikkojäsen ja hiippakuntaan kuuluva pappi.

Vaalikelpoinen hiippakuntavaltuuston saamelaisjäseneksi ja kirkolliskokouksen saamelaisedustajaksi on maallikkojäsen, joka on äänioikeutettu saamelaiskäräjävaaleissa ja vaalikelpoinen seurakunnan luottamustoimeen.

Vaalikelpoinen Ahvenanmaalta valittavaksi hiippakuntavaltuuston jäseneksi ja kirkolliskokouksen edustajaksi on Ahvenanmaan maakunnassa sijaitsevan seurakunnan vaalikelpoinen maallikkojäsen.

3 §

Vaalikelpoisuuden rajoitus

Luottamustoimeen voidaan valita vain sellainen vaalikelpoinen henkilö, joka on antanut tehtävään suostumuksensa.

Seurakuntavaaleissa ei seurakunnan luottamustoimeen saa valita tämän seurakunnan palveluksessa olevaa henkilöä. Jos seurakun-

ta kuuluu seurakuntayhtymään, ei seurakuntayhtymän eikä siihen kuuluvan seurakunnan palveluksessa oleva henkilö ole vaalikelpoinen tämän seurakuntayhtymän eikä siihen kuuluvan seurakunnan luottamustoimeen.

Tuomiokapitulin palveluksessa oleva henkilö tai virkansa perusteella tuomiokapitulin jäsenenä oleva henkilö ei ole vaalikelpoinen hiippakunnan luottamustoimeen. Kirkkohallituksen palveluksessa oleva henkilö ei ole vaalikelpoinen kirkkohallituksen jäseneksi, eivätkä kirkkohallituksen kansliapäällikkö ja kirkkoneuvokset ole kelpoisia edustajaksi kirkolliskokoukseen.

Määräaikaisesti pappisvirasta pidätetty pappi ei ole vaalikelpoinen pappisvirkaan perustuvaan luottamustoimeen. Jos tuomioistuimella on määrännyt papin viralta pantavaksi, hän ei ole vaalikelpoinen pappisvirkaan perustuvaan luottamustoimeen ennen kuin hän on saanut tuomiokapitulilta uuden viranhoidtomääräyksen papin virkaan.

4 §

Vaalikelpoisuuden menettäminen ja ero luottamustoimesta

Toimielimen jäsenen menettäessä vaalikelpoisuutensa kesken toimikauden hänet vapautetaan luottamustoimesta. Luottamushenkilö ei menetä vaalikelpoisuuttaan toimielimeen, jos hänet otetaan 3 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuun palvelussuhteeseen enintään kuuden kuukauden pituiseksi määräajaksi. Palvelussuhteen kestäessä hän ei kuitenkaan saa hoitaa luottamustointaan.

Luottamustoimesta voi erota pätevistä syistä.

5 §

Luottamustoimesta pidättäminen ja erottaminen

Jos luottamushenkilön voidaan todennäköisin perustein epäillä syyllistyneen luottamustoimessaan virkarikokseen tai muutoin menettelleen siinä velvollisuuksiensa vastaisesti, häneltä on vaadittava asiasta selvitys. Jos kysymyksessä on ilmeinen virkarikos, asia on viipymättä ilmoitettava esitutkintaviranomai-

selle tutkintaa varten. Luottamushenkilö voidaan tutkimuksen tai oikeudenkäynnin ajaksi pidättää luottamustoimestaan.

Jos luottamushenkilö on asetettu syytteeseen rikoksesta, jonka laatu ja tekotapa osoittavat, ettei hän voi toimia luottamustoimessaan sen edellyttämällä tavalla, hänet voidaan oikeudenkäynnin ajaksi pidättää luottamustoimestaan.

Jos luottamushenkilö vaalin toimittamisen jälkeen on lainvoimaisella päätöksellä tuomittu vankeuteen vähintään kuudeksi kuukaudeksi, hänet voidaan erottaa luottamustoimestaan.

Päätös luottamustoimesta pidättämisestä voidaan panna heti täytäntöön. Päätös luottamustoimesta erottamisesta pannaan heti täytäntöön.

6 §

Päätösvalta luottamushenkilöä koskevassa asiassa

Luottamushenkilön vapauttamisesta, eron myöntämisestä, pidättämisestä tai erottamisesta luottamustoimesta päättää se toimielin, joka on valinnut luottamushenkilön. Seurakuntavaaleilla, hiippakuntavaalituoston jäsenten vaaleilla tai kirkolliskokousedustajien vaaleilla valitun luottamushenkilön osalta päätöksen tekee kuitenkin se toimielin, jonka jäsen luottamushenkilö on.

Toimielimen puheenjohtaja voi väliaikaisesti päättää luottamustoimesta pidättämisestä ennen toimielimen kokousta. Puheenjohtajan on saatettava asia välittömästi toimielimen päätettäväksi. Puheenjohtajan päätöksestä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kirkollisvalitusta.

7 §

Luottamustoimen hoitaminen

Luottamushenkilö pysyy toimessaan sen ajan, joksi hänet on valittu ja sen jälkeenkin, kunnes toinen on valittu hänen sijaansa. Luottamushenkilön on hoidettava tointaan siihen saakka, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu, jos:

1) luottamushenkilövaalista on tehty valitus;

2) eroa ei ole myönnetty;

3) kirkkoneuvosto tai yhteinen kirkkoneuvosto on 10 luvun 6 §:n nojalla jättänyt kirkkovaltuuston tai yhteisen kirkkovaltuuston vaalipäätöksen täytäntöön panematta.

Jos seurakuntavaaleilla, hiippakuntavaltuuston jäsenten vaaleilla tai kirkolliskokousedustajien vaaleilla valittu luottamushenkilö kuolee, menettää vaalikelpoisuutensa, hänelle myönnetään ero tai hänet pidetään taikka erotetaan luottamustoimesta, hänen tilalleen kutsutaan varajäsen tai varaedustaja. Muuhun luottamustoimeen on valittava jäljellä olevaksi toimikaudeksi uusi luottamushenkilö.

8 §

Naisten ja miesten edustus toimielimissä

Jollei erityisestä syystä muuta johdu, tulee kirkollisessa toimielimessä olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia lukuun ottamatta kirkolliskokousta, hiippakuntavaltuustoa, tuomiokapitulia, kirkkovaltuustoa, yhteistä kirkkovaltuustoa ja seurakuntaneuvostoa.

Seurakuntavaalit ja kirkkoherranvaali

9 §

Seurakuntavaalit

Seurakuntavaalit ovat välittömät, salaiset ja suhteelliset.

Seurakuntavaaleissa valitaan seurakunnan kirkkovaltuuston tai seurakuntayhtymässä yhteisen kirkkovaltuuston ja seurakuntaneuvoston jäsenet. Vaalit toimitetaan joka neljäs vuosi samanaikaisesti kaikissa seurakunnissa.

10 §

Poikkeukselliset seurakuntavaalit

Kun kesken vaalikauden tapahtuu seurakuntajaotuksen muutos, seurakunta liittyy

seurakuntayhtymään tai eroaa siitä taikka seurakuntayhtymä puretaan, kirkkovaltuusto, yhteinen kirkkovaltuusto ja seurakuntaneuvosto muodostetaan edellisen vaalin tuloksen perusteella.

Ylimääräiset vaalit toimitetaan, jos 1 momentissa tarkoitettu menettely ei ole mahdollinen tai jokin seurakunta vaatii vaaleja. Muutoksen ollessa vähäinen tai jäljellä olevan toimikauden lyhyt kirkkohallitus voi määrätä, että ylimääräisiä vaaleja ei toimiteta tai että seurakuntayhtymässä yhteisenä kirkkovaltuustona toimii jakamattoman seurakunnan kirkkovaltuusto tai entinen yhteinen kirkkovaltuusto.

Jos seurakunta yhdistetään toiseen seurakuntaan, kirkkovaltuuston tai seurakuntaneuvoston jäsenten paikat jaetaan seurakuntien kesken siten kuin 11 luvun 7 §:n 2 momentissa säädetään.

Jos edellisen vaalin tuloksena muodostuneessa nimisarjassa ollut henkilö ei enää ole vaalikelpoinen, hänen tilalleen uuteen toimielimeen tulee nimisarjassa seuraava.

Ylimääräisissä seurakuntavaaleissa valittujen toimikausi kestää kulumassa olevan vaalikauden loppuun tai seuraavan vaalikauden loppuun, jos vaali toimitetaan vaalikauden viimeisenä vuonna.

11 §

Kirkkoherranvaali

Seurakunnan kirkkoherran valitsevat seurakunnan tässä vaalissa äänioikeutetut jäsenet (*kirkkoherran välitön vaali*).

Tuomiokapituli voi kirkkovaltuuston tai seurakuntaneuvoston pyynnöstä päättää, että kirkkoherra valitaan vaalilla, jonka toimittaa kirkkovaltuusto tai seurakuntaneuvosto (*kirkkoherran välillinen vaali*).

Tuomiokapituli voi päättää, että yhteinen kirkkoherra valitaan välillisellä vaalilla, jos joku yhteisen kirkkoherran viran seurakunnista sitä pyytää.

Päätös välillisen vaalin toimittamisesta tulee tehdä ennen viran haettavaksi julistamista.

12 §

Äänioikeus seurakuntavaaleissa ja kirkkoherran välittömässä vaalissa

Seurakuntavaaleissa äänioikeus on jokaisella kirkon jäsenellä, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 16 vuotta ja jolla on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa. Äänioikeutta käytetään siinä seurakunnassa, jossa äänioikeutettu on merkitty seurakunnan jäseneksi viimeistään vaalivuoden elokuun 15 päivänä. Valituksen johdosta uudelleen toimitettavissa seurakuntavaaleissa ja ylimääräisissä seurakuntavaaleissa äänioikeus on siinä seurakunnassa, jossa vastaava merkintä on tehty viimeistään 70 päivää ennen vaalipäivää.

Kirkkoherran välittömässä vaalissa sekä valituksen johdosta uudelleen toimitettavassa kirkkoherran välittömässä vaalissa äänioikeus on viimeistään ensimmäisenä vaalipäivänä 18 vuotta täyttävällä kirkon jäsenellä, jolla on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa ja joka on merkitty kyseisen seurakunnan jäseneksi viimeistään 70 päivää ennen ensimmäistä vaalipäivää.

Äänioikeutetuilla on yhtäläinen äänioikeus.

Hiippakunnassa toimitettavat vaalit

13 §

Hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien vaalit

Hiippakuntavaltuuston pappisjäsenet ja maallikkojäsenet sekä kirkolliskokouksen pappisedustajat ja maallikkoedustajat valitaan erikseen suhteellisilla ja salaisilla vaaleilla.

14 §

Äänioikeus hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien vaaleissa

Hiippakuntavaltuuston pappisjäsenten ja kirkolliskokouksen pappisedustajien vaaleissa ovat äänioikeutettuja hiippakunnan papit.

Hiippakuntavaltuuston maallikkojäsenten ja kirkolliskokouksen maallikkoedustajien vaaleissa ovat äänioikeutettuja kirkkovaltuustojen tai seurakuntaneuvostojen ja yhteisten kirkkovaltuustojen maallikkojäsenet. Jos sama henkilö on jäsenenä sekä seurakuntaneuvostossa että yhteisessä kirkkovaltuustossa, äänioikeutta seurakuntaneuvostossa käyttää hänen varajäsenensä.

Saamelaiskäräjien jäsenellä ja varajäsenellä ei ole äänioikeutta 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa vaaleissa.

15 §

Saamelaisia edustavan maallikkojäsenen ja maallikkoedustajan vaali

Saamelaiskäräjät valitsee Oulun hiippakunnan hiippakuntavaltuustoon maallikkojäsenen ja kirkolliskokoukseen saamelaisten edustajan sekä heille ensimmäisen ja toisen varajäsenen ja varaedustajan siten kuin siitä erikseen säädetään. Valinnat on tehtävä ennen seurakuntavaalien jälkeisen toisen vuoden huhtikuun 1 päivää.

16 §

Piispan vaali ja äänioikeus

Piispan vaali toimitetaan suljetuin lipuin. Kukin äänioikeutettu saa äänestää yhtä ehdokkaaksi asetettua pappia.

Piispan vaalissa ovat äänioikeutettuja:

- 1) hiippakunnan papit;
- 2) hiippakunnan lehtorit;
- 3) hiippakunnasta hiippakuntavaltuustoon valitut maallikkojäsenet ja kirkolliskokoukseen valitut maallikkoedustajat;
- 4) saamelaiskäräjien kirkolliskokoukseen valitsema edustaja Oulun hiippakunnan piispan vaalissa;
- 5) hiippakunnan seurakuntien maallikkovallitsijat;
- 6) tuomiokapitulin lakimiesasessori ja maallikkojäsen.

Seurakuntien kirkkovaltuustojen ja seurakuntaneuvostojen maallikkojäsenet valitsevat niin monta maallikkovallitsijaa, että 1 momentin 3—6 kohdassa tarkoitettuja maallikkovallitsijoita on yhteensä yhtä monta kuin

äänioikeutettuja pappeja ja lehtoreita yhteensä.

Arkkipiispan vaalissa äänioikeus on myös muista hiippakunnista kirkolliskokoukseen valituilla edustajilla ja saamelaiskäräjien kirkolliskokoukseen valitsemalla edustajalla sekä hiippakuntavaltuustojen, tuomiokapitulien ja kirkkohallituksen jäsenillä.

17 §

Äänioikeus pappisasessorin ja lääninrovastin vaalissa

Tuomiokapitulin pappisasessorin vaalissa äänioikeutettuja ovat hiippakunnan papit ja lehtorit.

Lääninrovastin vaalissa äänioikeutettuja ovat rovastikunnan papit ja lehtorit.

18 §

Papin äänioikeuden rajoitus

Määräaikaisesti pappisvirasta pidätetyllä papilla ei ole pappisvirkaan perustuvaa äänioikeutta.

Erinäiset säännökset vaalien toimittamisesta

19 §

Seurakunnan ja hiippakunnan vaalilautakunnat

Seurakuntavaalien ja kirkkoherran välittömän vaalin toimittamista sekä 10 §:n 1 momentissa tarkoitettujen toimielinten muodostamista varten kirkkovaltuusto tai seurakuntaneuvosto asettaa vaalilautakunnan, johon kuuluu kirkkoherra ja vähintään neljä muuta jäsentä sekä vähintään yhtä monta varajäsentä. Varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jonka mukaan he tulevat jäsenten sijaan.

Kirkkovaltuusto tai seurakuntaneuvosto voi päättää, että seurakunta jaetaan äänestysalueisiin, jolloin vaalilautakunta jakautuu jaostoihin. Jaosto on päätösvaltainen kolmijäseninen, ja sen tehtävänä on huolehtia äänestyksen toimittamisesta äänestysalueella siten

kuin kirkon vaalijärjestyksessä tarkemmin säädetään.

Hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien vaaleja varten tuomiokapituli asettaa vaalilautakunnan, johon kuuluu puheenjohtaja sekä muina jäseninä kaksi pappia, kaksi maallikkoa ja yhtä monta varajäsentä. Ahvenanmaan maakunnan seurakunnista valittavan maallikkojäsenen ja maallikkoedustajan vaalia varten tuomiokapituli asettaa maallikoista koostuvan vaalilautakunnan, johon kuuluu puheenjohtaja ja kaksi muuta jäsentä sekä yhtä monta varajäsentä.

20 §

Keskusvaalitoimikunta

Seurakuntayhtymässä yhteinen kirkkoneuvosto voi asettaa seurakuntavaaleja varten keskusvaalitoimikunnan, jonka tehtävänä on avustaa seurakuntayhtymän seurakuntien vaalilautakuntia vaalien yhtenäisessä toimitamisessa.

21 §

Äänioikeutettujen luettelo

Äänioikeutettujen luetteloon on merkittävä äänioikeutetut, heidän henkilötunnuksensa, osoitteensa ja lukumääränsä sekä tarvittaessa äänestysalueensa. Osoitetta ei kuitenkaan saa merkitä äänioikeutettujen luetteloon, jos tieto on viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 31 kohdan mukaan salassa pidettävä. Luettelossa on oltava tila äänioikeuden käyttämisestä tehtäviä merkintöjä ja muistutuksia varten.

22 §

Äänioikeutettujen luettelon itseoikaisu

Vaalilautakunnalla on oikeus lisätä henkilö seurakuntavaaleja tai kirkkoherran välitöntä vaalia varten laadittuun äänioikeutettujen luetteloon tai merkitä henkilö äänioikeutta vailla olevaksi, jos hänet on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeutettujen luettelosta, merkitty siihen äänioikeutta vailla olevaksi tai

äänioikeutetuksi tai henkilö on liittynyt kirkon jäseneksi tai eronnut kirkon jäsenyydestä 12 §:ssä tarkoitettujen määräpäivien jälkeen. Jos vaalilautakunta katsoo, että henkilöä koskeva merkintä vaaliluettelossa on muutoin virheellinen, vaalilautakunta voi korjata virheen. Muutokset on tehtävä seurakuntavaaleissa viimeistään 16. päivänä ennen vaalipäivää ennen kello 16 ja kirkkoherran välittömässä vaalissa viimeistään 16. päivänä ennen ensimmäistä vaalipäivää ennen kello 16.

Jos henkilö merkitään äänioikeutettujen luetteloon äänioikeutta vailla olevaksi, tästä on tehtävä kirjallinen päätös ja annettava päätös tiedoksi asianomaiselle henkilölle siten kuin 24 luvun 11 §:n 1 momentissa säädetään. Kirjallista päätöstä ei kuitenkaan tehdä, jos henkilö on kuollut tai julistettu kuolleeksi äänioikeutettujen luettelon laatimisen jälkeen.

Jos henkilö lisätään äänioikeutettujen luetteloon, hänelle on viipymättä lähetettävä tästä tieto. Kirkon jäseneksi liittyneellä henkilöllä on äänioikeus seurakuntavaaleissa siinä seurakunnassa, jonka jäseneksi hän on liittynyt.

Jos henkilöä koskeva muu virheellinen merkintä äänioikeutettujen luettelossa korjataan, tästä on viipymättä ilmoitettava asianomaiselle henkilölle, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta.

23 §

Äänioikeutettujen luettelon lainvoimaisuus

Seurakuntavaaleissa äänioikeutettujen luettelo on lainvoimainen 16. päivänä ennen vaalipäivää kello 16 lukien. Kirkkoherran välittömässä vaalissa äänioikeutettujen luettelo on lainvoimainen 16. päivänä ennen ensimmäistä vaalipäivää kello 16 lukien.

Lainvoimaista äänioikeutettujen luetteloa on vaaleissa noudatettava muuttamattomana. Äänioikeutettujen luetteloa pidetään lainvoimaisena sen estämättä, että hallinto-oikeus ei ole ennen äänioikeutettujen luettelon tuleamista lainvoimaiseksi antanut päätöstä sille tehtyyn valitukseen. Henkilön, jolla vaalilautakunnalle esitetyn hallinto-oikeuden päätöksen mukaan on äänioikeus, on kuitenkin annettava äänestä.

24 §

Järjestys äänestyspaikalla

Äänestyspaikalla tai sen välittömässä läheisyydessä ei saa äänestysaikana pitää puheita, julkipanna tai jakaa painettuja tai kirjoitettuja kehotuksia eikä muutoinkaan vaikuttaa tai yrittää vaikuttaa äänestäjien vaalivapauteen.

Äänestys on järjestettävä siten, että vaalilaisuus säilyy. Saapuvilla olevien on noudatettava vaalilautakunnan järjestyksen ylläpitämiseksi ja äänestyksen häiriöttömän kulun turvaamiseksi antamia määräyksiä.

24 luku

Alistaminen ja muutoksenhaku

7 §

Oikaisuvaatimus- ja valitusoikeus äänioikeutettujen luettelosta

Oikaisuvaatimuksen ja valituksen seurakuntavaalien ja kirkkoherran välittömän vaalin äänioikeutettujen luettelosta saa tehdä se, joka katsoo, että hänet on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeutettujen luettelosta tai että häntä koskeva merkintä on siinä virheellinen.

Hallinto-oikeuden on ratkaistava vaalilautakunnan päätöksestä tehty valitus kiireellisenä ennen vaalin toimittamista ja lähetettävä tieto päätöksestä henkilölle, jonka äänioikeutta päätös koskee, sekä vaalilautakunnalle. Vaalilautakunnan on tehtävä äänioikeutettujen luetteloon tarvittavat merkinnät.

7 a §

Valitusoikeus vaalin tuloksen vahvistamista koskevasta päätöksestä

Vaalin tuloksen vahvistamista koskevaan päätökseen saa hakea valittamalla muutosta asianosainen, vaalissa ehdokkaana ollut henkilö ja valitsijayhdistys sillä perusteella, että päätös on lainvastainen.

Lisäksi jokainen vaalissa äänioikeutettu henkilö sekä seurakuntavaaleissa ja kirkkoherran välittömässä vaalissa seurakunnan jäsen saa hakea valittamalla muutosta päätök-

seen sillä perusteella, että vaali on toimitettu virheellisessä järjestyksessä ja tämä on saattanut vaikuttaa vaalin tulokseen.

9 §

Oikaisuvaatimus- ja valitusaika

Oikaisuvaatimus seurakuntavaalien tai kirkkoherran välittömän vaalin äänioikeutettujen luettelosta on kuitenkin tehtävä viimeistään kirkon vaalijärjestyksen 8 §:ssä säädetyn äänioikeutettujen luettelon nähtävillä pitoajan päättymisen jälkeisenä toisena arkipäivänä ja jätettävä kirkkoherranvirastoon tai vaalilautakunnan määräämään muuhun seurakunnan toimipaikkaan.

Valitus 23 luvun 22 §:n 2 momentissa tarkoitetusta äänioikeutettujen luettelon itseoikaisua koskevasta päätöksestä ja kirkon vaalijärjestyksen 9 ja 62 §:ssä tarkoitetusta vaalilautakunnan oikaisuvaatimuksen johdosta antamasta päätöksestä on tehtävä seitsemän päivän kuluessa päätöksen tiedoksiansannista. Valitus on osoitettava hallinto-oikeudelle ja jätettävä sanotussa ajassa kirkkoherranvirastoon tai vaalilautakunnan määräämään muuhun seurakunnan toimipaikkaan. Vaalilautakunnan tulee toimittaa valitus, ote pöytäkirjasta, vaalilautakunnan lausunto ja muut asiassa kertyneet asiakirjat kiireellisesti hallinto-oikeudelle.

11 a §

Tiedoksianto vaalin tuloksen vahvistamista koskevasta päätöksestä

Kirkkoherran välittömän vaalin tuloksen vahvistamista koskeva päätös annetaan tiedoksi asianosaiselle ja tiedoksiannon katsotaan tapahtuneen siten kuin 11 §:n 1 momentissa säädetään. Seurakunnan jäsenen katsotaan saaneen seurakuntavaalien ja kirkkoherran välittömän vaalin vahvistamista koskevasta päätöksestä tiedon siten kuin 11 §:n 2 momentissa säädetään.

Äänioikeutetun, valitsijayhdistyksen ja seurakuntavaalien, hiippakuntavaltuuston jäsen-

ten ja kirkolliskokousedustajien vaalien sekä piispan vaalin ehdokkaan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun vaalilautakunnan tai tuomiokapitulin pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi.

12 §

Toimivaltainen hallinto-oikeus

Valitus tehdään:

2) kirkolliskokouksen ja kirkkohallituksen päätöksestä Helsingin hallinto-oikeudelle.

14 §

Oikaisuvaatimus- ja valitusoikeuden rajoittaminen

Muutosta ei saa hakea oikaisuvaatimuksella tai valittamalla:

1) kirkolliskokouksen muutoin kuin 23 luvun 6 §:n nojalla tekemään päätökseen ja piispainkokouksen päätökseen;

3) kirkkohallituksen 23 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitetussa asiassa tekemään päätökseen;

4) tuomiokapitulin päätökseen, jonka se on tehnyt 6 luvun 11 §:n 2 ja 3 momentissa, 23 luvun 11 §:n 2 ja 3 momentissa, kirkkojärjestyksen 2 luvun 3 §:ssä ja 9 §:n 2 momentissa, 6 luvun 14 §:n 2 momentissa, 16 §:n 1 momentissa, 17 §:n 2 momentissa, 30 §:n 1 momentissa ja 38 §:ssä, 9 luvun 7 §:ssä, 19 luvun 11 §:ssä ja kirkon vaalijärjestyksen 3 §:n 3 momentissa, 55 §:n 1 momentissa, 58 ja 60 §:ssä tarkoitetuissa asioissa, eikä päätökseen, joka koskee kirkkojärjestyksen 6 luvun 12 §:ssä tarkoitetun pastoraalitutkimnon, ylemmän pastoraalitutkimnon ja seurakuntatyön johtamisen tutkimnon suorittamista;

5) vaalilautakunnan päätökseen, joka koskee kirkon vaalijärjestyksen 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua perustamisasiakirjan tutkimatta jättämistä sekä 19 tai 22 §:ssä tarkoitettua asiaa, eikä vaaliviranomaisen toimipiteeseen tai päätökseen, joka koskee ennakköänestyksen toimittamista kotona;

6) hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee seurakuntavaalien tai kirkkoherran välittömän vaalin äänioikeutettujen luetteloa;

25 luku

Täydentäviä säännöksiä

3 §

Pöytäkirjan pitäminen nähtävänä

Pöytäkirja sellaisesta toimitelmasta tai viranhaltijan päätöksestä, josta seurakunnan jäsen saa tehdä oikaisuvaatimuksen tai valituksen, on pidettävä siihen liitettyine oikaisuvaatimusohjeineen tai valitusosoituksineen tarkistamisen jälkeen yleisesti nähtävänä siten, kuin siitä on seurakunnan tai seurakuntayhtymän ilmoitustaululla ennakolta ilmoitettu.

Vaalin tuloksen vahvistamista koskeva hiippakunnan vaalilautakunnan tai tuomiokapitulin pöytäkirja siihen liitettyine valitusosoituksineen pidetään yleisesti nähtävänä tuomiokapitulin ilmoitustaululla.

8 a §

Äänioikeutettujen luettelon julkisuus

Jokaisella on oikeus tutustua seurakuntavaalien ja kirkkoherran välittömän vaalin äänioikeutettujen luetteloon sinä aikana, kun äänioikeutettujen luettelo pidetään yleisesti

nähtävänä. Äänioikeutettujen luetteloa ei saa antaa jäljennettäväksi tai kuvattavaksi eikä siitä saa antaa jäljennöksiä. Äänioikeutettujen luetteloon merkityllä on kuitenkin oikeus saada maksutta ote hänestä äänioikeutettujen luetteloon otetuista tiedoista. Sillä, joka on pyytänyt tulla otetuksi äänioikeutettujen luetteloon, on oikeus saada tieto asian käsitteilyyn liittyvistä asiakirjoista siten kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 §:ssä säädetään.

Seurakuntavaalien ja kirkkoherran välittömän vaalin äänioikeutettujen luettelo on pidettävä salassa muuna kuin 1 momentissa tarkoitettuna aikana. Salassapitovelvollisuus ei estä tiedon antamista äänioikeutettujen luettelosta sille, joka tarvitsee tietoa äänioikeutensa selvittämistä varten.

Äänioikeutettujen luettelon julkisuudesta ja käsittelystä on muutoin voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja henkilötietolaissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos seurakuntavaalit tai kirkkoherran välittömän vaali toimitetaan ennen kuin 70 päivää on kulunut tämän lain voimaantulosta, vaalit toimitetaan noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos piispan vaali toimitetaan ennen kuin viisi kuukautta on kulunut tämän lain voimaantulosta, vaali toimitetaan noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Helsingissä 20 päivänä maaliskuuta 2014

Pääministerin sijainen, valtiovarainministeri

JUTTA URPILAINEN

Sisäministeri Päivi Räsänen

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

kirkkolain muuttamisesta

Kirkolliskokouksen ehdotuksen ja eduskunnan päätöksen mukaisesti *kumotaan* kirkkolain (1054/1993) 5 luvun 4 §, 7 luvun 2 §:n 3 momentti ja 3 §, 8 luku, 9 luvun 2 §:n 2 momentti, 17 b luvun 4 §, 18 luvun 3, 4 ja 4 a §, 19 luvun 3 §, 20 luvun 2, 4–6 ja 6 a §, 24 luvun 14 §:n 4 momentti sekä 25 luvun 10 a ja 11 §,

sellaisina kuin niistä ovat 5 luvun 4 § laissa 1008/2012, 7 luvun 3 § osaksi laissa 689/2008, 17 b luvun 4 §, 19 luvun 3 §, 25 luvun 10 a ja 11 § laissa 1274/2003, 18 luvun 3 § osaksi laeissa 936/1996, 201/2000, 1274/2003, 821/2004 ja 236/2006, 4 § laeissa 201/2000 ja 1008/2012 sekä 4 a § laissa 201/2000, 20 luvun 2 § osaksi laissa 1164/1999, 5 § laeissa 987/1994 ja 1164/1999, 6 a § laissa 1164/1999 sekä 24 luvun 14 §:n 4 momentti laissa 797/2013,

muutetaan 5 luvun 5 §, 7 luvun 2 §:n otsikko, 9 luvun 2 §:n otsikko, 17 a luvun 2 §, 19 luvun 11 §, 20 luvun 3 §, VI osan otsikko, 24 luvun 7 §, 9 §:n 2 ja 3 momentti, 12 §:n 1 momentin 2 kohta, 14 §:n 1 momentin 1 ja 3–6 kohta sekä 25 luvun 3 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 5 luvun 5 § osaksi laeissa 236/2006 ja 1008/2012, 17 a luvun 2 § laeissa 1274/2003 ja 236/2006, 19 luvun 11 §, 24 luvun 12 §:n 1 momentin 2 kohta ja 14 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohta sekä 25 luvun 3 §:n 1 momentti laissa 1274/2003, 20 luvun 3 § osaksi laissa 1164/1999, 24 luvun 7 § laeissa 236/2006 ja 797/2013, 9 §:n 2 ja 3 momentti laissa 236/2006, sekä 14 §:n 1 momentin 4 ja 6 kohta laissa 797/2013 ja 5 kohta laissa 1008/2012, sekä

lisätään lakiin siitä lailla 1008/2012 kumotun 23 luvun tilalle uusi 23 luku, 24 lukuun uusi 7 a ja 11 a § ja 25 luvun 3 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1274/2003, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, sekä lukuun uusi 8 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 luku

5 luku

Pappisvirka

Pappisvirka

4 §

Vaalikelpoisuuden tai äänioikeudenmenettäminen

(kumotaan)

Määräaikaisesti pappisvirasta pidätetty pappi ei ole vaalikelpoinen papillisiin luottamustehtäviin kirkossa eikä hänellä ole pappisviran perusteella saatavaa äänioikeutta.

(1 mom. siirtyy 23 luvun 3 §:ään ja 18 §:ään)

Jos tuomioistuim on tuominnut papin viralta pantavaksi, hän ei ole vaalikelpoinen papillisiin luottamustehtäviin kirkossa ennen kuin hän on saanut tuomiokapitulilta uuden viranhoidomääräyksen papin virkaan.

(2 mom. siirtyy 23 luvun 3 §:ään)

5 §

Kuuluminen hiippakuntaan ja rovastikuntaan sekä äänioikeus

Papin kuulumisesta hiippakuntaan ja rovastikuntaan määrätään kirkkojärjestyksessä.

Papinvirasta taikka muusta seurakunnan tai kirkon virasta eronnut pappi kuuluu edelleen siihen hiippakuntaan, johon hän erotessaan kuului. Hänellä on neljän vuoden aikana virkasuhteen päättymisestä lukien, ei kuitenkaan eroamisien jälkeen, pappina äänioikeus tässä hiippakunnassa piispan, pappisasessorin, lääninrovastin sekä hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien vaalissa. Virkasuhteen päätyttyä anomuksestaan toiseen hiippakuntaan siirretyllä papilla ei ole äänioikeutta näissä vaaleissa, jollei 4 momentista muuta johdu.

Mitä 2 momentissa on säädetty, koskee soveltuvin kohdin myös pappia, joka on toiminut teologisen tieteen opettajana yliopistossa tai muussa korkeakoulussa, uskonnonopettajana oppilaitoksessa taikka pappina tuomiokapitulilin suostumuksella yhdistyksen, muun yhtymän, säätion tai laitoksen palveluksessa.

Jos pappi ennen papille säädettyä eroamisikää palaa 2 tai 3 momentissa mainittuun virkaan tai tehtävään, hän saa jälleen äänioikeuden.

Kenttäpiispa kuuluu arkkihiippakuntaan ja muu sotilaspappi siihen hiippakuntaan, jonka alueella hänen varsinainen virkapaikkansa on.

7 luku

Yleisiä säännöksiä

2 §

Toimielimet ja luottamushenkilöt

Luottamushenkilöitä ovat 1 ja 2 momentissa mainittuihin toimielimiin sekä tilapäisiin toimikuntiin valitut jäsenet ja muut seurakunnan tai seurakuntayhtymän luottamustoimiin valitut henkilöt. Viranhaltijaa, joka lain tai muun säädöksen mukaan on virkansa perusteella jäsenenä toimielimessä, ei kuitenkaan pidetä

5 §

Kuuluminen hiippakuntaan ja rovastikuntaan

Papin kuulumisesta hiippakuntaan ja rovastikuntaan *säädetään* kirkkojärjestyksessä.

Kenttäpiispa kuuluu arkkihiippakuntaan ja muu sotilaspappi siihen hiippakuntaan, jonka alueella hänen varsinainen virkapaikkansa on.

7 luku

Yleisiä säännöksiä

2 §

Toimielimet

(3 mom. siirtyy 23 luvun 1 §:ään)

Voimassa oleva laki

siinäkin tehtävässä luottamushenkilönä.

3 §

Vaalikelpoisuus

(kumotaan)

Vaalikelpoinen seurakunnan luottamustoimeen on kristillisestä vakaumuksesta tunnettu 18 vuotta täyttänyt seurakunnan konfirmoitu jäsen, joka ei ole vajaavaltainen. Vaalikelpoisuusiän on täytyttävä seurakuntavaaleissa viimeistään ensimmäisenä vaalipäivänä ja muussa vaalissa viimeistään vaalin toimittamispäivänä.

(1 mom. siirtyy 23 luvun 2 §:ään)

Oikeus kieltäytyä seurakunnan luottamustoimesta on henkilöllä, joka on täyttänyt 60 vuotta tai on ollut neljän lähinnä edellisen vuoden ajan seurakunnan luottamustoimessa. Muun kieltäytymisperusteen hyväksymisestä määrätään kirkkojärjestyksessä. Seurakuntavaaleissa ehdokkaaksi asetettavalta vaadittavasta suostumuksesta säädetään 8 luvun 4 §:n 1 momentissa.

(2 mom. siirtyy osaksi 23 luvun 3 §:ään)

8 luku

Kirkkoherranvaali ja seurakuntavaalit

(kumotaan)

1 §

Kirkkoherranvaali

(siirtyy 23 luvun 11 §:ään)

*Seurakunnan kirkkoherran valitsevat seurakunnan äänioikeutetut jäsenet (**kirkkoherran välitön vaali**).*

*Kirkkovaltuuston tai seurakuntaneuvoston pyynnöstä tuomiokapituli voi päättää, että kirkkoherra valitaan vaalilla, jonka toimittaa kirkkovaltuusto tai seurakuntaneuvosto (**kirkkoherran välillinen vaali**).*

Tuomiokapituli voi päättää, että yhteinen kirkkoherra valitaan välillisellä vaalilla, jos joku yhteisen kirkkoherran viran seurakunnista sitä pyytää.

Päätös välillisen vaalin toimittamisesta tulee tehdä ennen viran haettavaksi julistamista.

2 §

Seurakuntavaalit

Seurakuntavaaleissa valitaan seurakunnan kirkkovaltuuston tai seurakuntayhtymässä yhteisen kirkkovaltuuston ja seurakuntaneuvoston jäsenet. Vaalit toimitetaan joka neljäs vuosi samanaikaisesti kaikissa seurakunnissa, jollei 5 §:stä muuta johdu.

Seurakuntavaalit ovat välittömät ja salaiset sekä siten suhteelliset, että kunkin valitsijayhdistyksen samalle ehdokaslistalle asettamat ehdokkaat saavat henkilökohtaisten äänimääriensä osoittamassa järjestyksessä vertausluvukseen ensimmäinen listan koko äänimäärän, toinen puolet siitä, kolmas kolmanneksen, neljäs neljänneksen ja niin edelleen. Eri ehdokaslistoilla olevat ehdokkaat tulevat valituiksi vertauslukujensa osoittamassa järjestyksessä.

(1 mom. siirtyy 23 luvun 9 §:ään)

(2 mom. siirtyy osaksi 23 luvun 9 §:ään ja osaksi kirkon vaalijärjestyksen 2 luvun 49 ja 50 §:ään)

3 §

Äänioikeus

Seurakuntavaaleissa äänioikeus on jokaisella, joka viimeistään ensimmäisenä vaalipäivänä täyttää 16 vuotta ja jolla on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa. Äänioikeutta käytetään siinä seurakunnassa, jossa äänioikeutettu on merkitty seurakunnan jäseneksi viimeistään vaalivuoden elokuun 15 päivänä. Valituksen johdosta uudelleen toimitettavissa seurakuntavaaleissa ja poikkeuksellisissa seurakuntavaaleissa sekä kirkkoherran välittömässä vaalissa äänioikeutta käytetään siinä seurakunnassa, jossa vastaava merkintä on tehty viimeistään 70 päivää ennen ensimmäistä vaalipäivää.

Kirkkoherran välittömässä vaalissa äänioikeus on viimeistään ensimmäisenä vaalipäivänä 18 vuotta täyttävällä kirkon jäsenellä, jolla on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa ja joka on merkitty kyseisen seurakunnan jäseneksi viimeistään 70 päivää ennen ensimmäistä vaalipäivää.

Äänioikeutetuilla on yhtäläinen äänioikeus. Vaaliluettelosta, vaalien toimittamisesta ja vaalien tuloksen laskemisesta säädetään tarkemmin kirkon vaalijärjestyksessä.

(siirtyy 23 luvun 12 §:ksi)

Voimassa oleva laki

4 §

*Ehdokkaan suostumus.
Vaalikelpoisuuden rajoitus*

(siirtyy 23 luvun 3 §:ään)

Seurakuntavaaleissa voidaan asettaa ehdokkaaksi vain sellainen vaalikelpoinen seurakunnan jäsen, joka on antanut siihen suostumuksensa.

Seurakuntavaaleissa ei seurakunnan luottamustoimeen saada valita tämän seurakunnan viranhaltijaa tai työsopimussuhteessa olevaa työntekijää. Jos seurakunta kuuluu seurakuntayhtymään, ei tämän yhtymän eikä siihen kuuluvan seurakunnan viranhaltija ja työntekijä myöskään ole vaalikelpoinen. Luottamushenkilö ei menetä vaalikelpoisuuttaan toimielimeen, jos seurakunta tai seurakuntayhtymä ottaa hänet väliaikaisesti enintään kuuden kuukauden palvelussuhteeseen. Sen kestäessä hän ei kuitenkaan saa hoitaa luottamustointiaan.

5 §

Poikkeukselliset seurakuntavaalit

(siirtyy 23 luvun 10 §:ään)

*Ylimääräiset seurakuntavaalit toimitetaan, kun kesken seurakunnallisen vaalikauden tapahtuu seurakuntajaon muutos, seurakuntia liitetään seurakuntayhtymään tai seurakuntayhtymä puretaan. Ylimääräisissä seurakuntavaaleissa valittujen toimikausi kestää kulu-
massa olevan vaalikauden loppuun tai, jos vaalit toimitetaan vaalikauden viimeisenä vuonna, seuraavan vaalikauden loppuun. Kirkkohallitus voi päättää, että vaalit toimitetaan muutettua seurakuntajakoa taikka seurakuntayhtymän uutta tai muutettua perussääntöä noudattaen jo ennen kuin seurakuntajaon muutos tai perussääntö on tullut voimaan.*

Jos seurakuntajaon muutoksessa perustetaan uusi seurakunta, joka ei kuulu seurakuntayhtymään, ylimääräiset seurakuntavaalit on toimeenpantava, jollei sen kirkkovaltuustoa ole valittu 2 §:ssä tarkoitetuissa vaaleissa. Muussa 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa kirkkohallitus voi määrätä, ettei ylimääräisiä seurakuntavaaleja ole toimitettava, vaan

1) seurakuntayhtymään tulevien seurakun-

tien yhteisenä kirkkovaltuustona toimii jakamattoman seurakunnan kirkkovaltuusto tai entinen yhteinen kirkkovaltuusto vaalikauden loppuun;

2) uusia seurakuntavaaleja ei toimiteta kulumassa olevaa vaalikautta varten, jos muutos on vähäinen; tai

3) kirkkovaltuusto, yhteinen kirkkovaltuusto tai seurakuntaneuvosto muodostetaan kulumassa olevan vaalikauden ajaksi uusia seurakuntavaaleja toimittamatta edellisten vaalien tuloksen perusteella 2 §:n 2 momentissa tarkoitettujen vertauslukujen mukaan laaditun nimisarjan nojalla.

Jos nimisarjassa oleva henkilö ei enää ole vaalikelpoinen, tulee hänen tilalleen nimisarjassa seuraava. Jos seurakunta yhdistetään toiseen seurakuntaan, on kirkkovaltuuston tai seurakuntaneuvoston jäsenten paikat jaettava seurakuntien kesken 11 luvun 7 §:n 2 momentissa säädettyä menettelytapaa noudattaen.

Seurakuntavaalien siirtämisestä tai niiden poikkeuksellisesta ajankohdasta, täydennysvaalien toimittamisesta ja tässä momentissa mainituissa vaaleissa valittujen toimikaudesta poikkeustapauksissa määrätään kirkon vaalijärjestyksessä.

6 §

Vaalilautakunta ja keskusvaalitoimikunta

Vaaleja varten on kirkkovaltuuston tai seurakuntaneuvoston asettama vaalilautakunta, johon kuuluu kirkkoherra ja vähintään neljä muuta jäsentä sekä yhtä monta varajäsentä.

Vaalilautakunta jakautuu jaostoihin, jos seurakunta on jaettu vaaleja varten äänestysalueisiin. Jaosto on päätösvaltainen kolmijäseninen ja sen tehtävänä on huolehtia äänestysten toimittamisesta äänestysalueella siten kuin kirkon vaalijärjestyksessä tarkemmin säädetään.

Yhteinen kirkkoneuvosto voi asettaa seurakuntavaaleja varten keskusvaalitoimikunnan, jonka tehtävistä säädetään kirkon vaalijärjestyksessä.

(1 ja 2 mom. siirtyy 23 luvun 19 §:ään)

(3 mom. siirtyy 23 luvun 20 §:ksi)

Voimassa oleva laki

9 luku

Kirkkovaltuusto

2 §

Jäsenten lukumäärä ja vaalikausi

9 luku

Kirkkovaltuusto

2 §

Kirkkovaltuuston jäsenten lukumäärä

-----
*Kirkkovaltuuston jäsenet ja heidän vara-
jäsenensä valitaan, mikäli 8 luvun 5 §:stä ei
muuta johdu, neljäksi kalenterivuodeksi ker-
rallaan.*

(2 mom. kumotaan)

17 a luku

Yleisiä säännöksiä

2 §

Toimielimet ja luottamushenkilöt

Hiippakunnan hallintoa hoitavat piispa, hiippakuntavaltuusto, tuomiokapituli, johtokunta ja tuomiokapitulin viranhaltijat.

Luottamushenkilöitä ovat 1 momentissa mainittuihin toimielimiin sekä tilapäisiin toimikuntiin valitut jäsenet ja muut hiippakunnan luottamustoimiin valitut henkilöt. Viranhaltijaa, joka lain tai muun säädöksen mukaan on virkansa perusteella jäsenenä toimielimessä, ei kuitenkaan pidetä siinäkään tehtävässä luottamushenkilönä.

Kirkolliskokousedustajien ja hiippakuntavaltuuston jäsenten vaaleja varten on tuomiokapitulin asettama vaalilautakunta, johon kuuluu puheenjohtaja ja muina jäsenenä kaksi pappia ja kaksi maallikkoa sekä yhtä monta varajäsentä. Ahvenanmaan seurakunnista valittavan maallikkoedustajan ja maallikkojäsenen vaalia varten on tuomiokapitulin maallikoista asettama vaalilautakunta, johon kuuluu puheenjohtaja ja kaksi muuta jäsentä sekä yhtä monta varajäsentä.

17 a luku

Yleisiä säännöksiä

2 §

Hiippakunnan toimielimet

Hiippakunnan hallintoa hoitavat piispa, hiippakuntavaltuusto, tuomiokapituli, johtokunta ja tuomiokapitulin viranhaltijat.

(2 mom. siirtyy 23 luvun 1 §:ään)

(3 mom. siirtyy 23 luvun 19 §:ään)

17 b luku

Hiippakuntavaltuusto

4 §

Vaalikelpoisuus ja vaali

Hiippakuntavaltuuston jäsenen vaalikelpoisuudesta ja vaalista on vastaavasti voimassa, mitä kirkolliskokousedustajien vaalista kirkkolain 20 luvun 2—6 ja 6 a §:ssä säädetään. Tuomiokapitulin jäsen, viranhaltija tai päätoiminen työsopimussuhteinen työntekijä ei kuitenkaan ole vaalikelpoinen hiippakuntavaltuustoon.

18 luku

Piispa

3 §

Vaalin ajankohta, äänioikeus ja ehdokasasettelu

Kun piispanvirka on tullut avoimeksi, tuomiokapitulin on määrättävä piispanvaali toimitettavaksi.

Vaalissa ovat äänivaltaisia

1) hiippakunnan papit, ellei 5 luvun 5 §:stä muuta johdu;

2) hiippakunnan lehtorit;

3) tuomiokapitulin lakimiesasessori ja maallikkojäsen;

4) saamelaiskäräjien valitsema kirkolliskokousedustaja Oulun hiippakunnan piispan vaalissa;

5) hiippakunnasta kirkolliskokoukseen valitut maallikkoedustajat ja hiippakuntavaltuustoon valitut maallikkojäsenet; sekä

6) maallikkovalitsijat, joita hiippakunnan kunkin seurakunnan kirkkovaltuuston tai seurakuntaneuvoston maallikkojäsenet valitsevat seurakunnan luottamustoimiin 7 luvun 3 §:n mukaan vaalikelpoisista jäsenistä niin, että valitsijoita 3—5 kohdissa mainitut valitsijat mukaan lukien tulee yhtä monta kuin 1 ja 2 kohdissa mainittuja pappeja ja lehtoreita; kustakin seurakunnasta tulee yksi valitsija ja muut valitsijat määräytyvät seurakunnan väkiluvun osoittamassa suhteessa tuomiokapitu-

17 b luku

Hiippakuntavaltuusto

(siirtyy 23 luvun 2 ja 3 §:ään)

18 luku

Piispa

(kumotaan)

(1 mom. siirtyy kirkkojärjestyksen 1 b §:ksi)

(2 mom. siirtyy 23 luvun 16 §:ään)

Voimassa oleva laki

lin määräämän jaon mukaan.

Arkkipiispan vaalissa ovat äänivaltaisia (3 mom. siirtyy 23 luvun 16 §:ään)

myös muiden hiippakuntien kirkolliskokousedustajat ja saamelaiskäräjien valitsema kirkolliskokousedustaja sekä hiippakuntavaltuustojen ja tuomiokapitulien jäsenet. Lisäksi äänivaltaisia ovat kirkkohallituksen jäsenet.

Kirkon vaalijärjestyksessä säädetään, miten äänioikeutta käytetään, jos se on samalla henkilöllä usealla perusteella.

Oikeus asettaa ehdokas piispanvaaliin on (5 mom. siirtyy kirkon vaalijärjestyksen 4 luvun 90 §:ään)

valitsijayhdistyksellä, jonka muodostaa vähintään kymmenen tässä vaalissa äänivaltaista henkilöä.

4 §

Vaalitoimitus ja valtakirjan antaminen (kumotaan)

Jos vain yksi ehdokas on asetettu, hän tulee (1 mom. siirtyy kirkkojärjestyksen 18 luvun 1 c §:ään)

ilman vaalia valituksi piispaksi. (2 mom. siirtyy kirkon vaalijärjestyksen 4 luvun 87 §:ään)

Milloin ehdokkaita on asetettu useampia kuin yksi, tuomiokapituli määrää vaalin ajan-

kohdan. Piispan vaali toimitetaan suljetuin lipuin. (3 mom. siirtyy osaksi 23 luvun 16 §:ää ja osaksi kirkkojärjestyksen 18 luvun 1 c §:ää)

Kunkin on äänestettävä yhtä ehdokkaaksi asetettua pappia. Jos joku ehdokkaista saa vaalissa enemmän kuin puolet annetuista äänistä, on hänet valittu piispaksi. (4 ja 5 mom. siirtyvät kirkkojärjestyksen 18 luvun 1 c §:ään)

Jollei kukaan ole saanut 3 momentissa säädettyä enemmistöä, toimitetaan uusi vaali tuomiokapitulin määräämänä päivänä. Uudessa vaalissa ovat ehdokkaina ne kaksi pappia, jotka ovat saaneet ensimmäisessä vaalissa suurimmat äänimäärät. Toisessa vaalissa enemmän ääniä saanut pappi on valittu piispaksi.

Tuomiokapituli antaa valitulle viranhoitomääräyksen piispan virkaan

4 a §

Ehdokkaan kuolema ja este (kumotaan)

Jos ehdokkaaksi asetettu kuolee tai tulee (siirtyy kirkkojärjestyksen 18 luvun 1 d §:ksi)

pysyvästi estyneeksi ennen ensimmäisen vaalin vaalitoimituksen päättymistä, piispan valitsemiseen on niin pian kuin mahdollista ryhdyttävä uudelleen. Samoin on meneteltävä, jos toisessa vaalissa oleva ehdokas tai piispaksi valittu kuolee tai tulee pysyvästi estyneeksi ennen kuin vaalitoimitus on päätty-

nyt tai valtakirja annettu.

19 luku

Tuomiokapituli

3 §

Kelpoisuusehdot ja valinta

Pappiasessoriksi kelpoinen on hiippakuntaan kuuluvan seurakunnan kirkkoherra tai kappalainen, jolla on kirkkojärjestyksessä määrätty pätevyys. Pappiasessori valitaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Vaalissa on äänioikeus hiippakunnan papeilla, jollei 5 luvun 5 §:stä muuta johdu, sekä lehtoreilla. Kukin äänestää yhtä ehdokasta.

Maallikkojäseneksi kelpoinen on hiippakuntaan kuuluvan seurakunnan maallikkojäsen, joka on vaalikelpoinen seurakunnan luottamustoimeen ja suostunut ehdokkaaksi. Maallikkojäsen ja varajäsenet valitaan neljäksi vuodeksi kerrallaan. Vaalissa on äänioikeus hiippakuntavaltuuston maallikkojäsenillä.

Tuomiokapitulin lakimiesasessoriksi ja hänen varajäsenekseen kelpoinen on oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut henkilö, joka on perehtynyt tuomarin tehtäviin tai hallintoon.

Tuomiokapitulin hiippakuntadekaaniksi kelpoinen on pappi, joka on suorittanut ylemmän pastoraalitutkinnon ja joka on perehtynyt kirkolliseen elämään ja koulutustehtäviin.

11 §

Lääninrovasti

Piispan ja tuomiokapitulin apuna rovastikunnan kirkollisessa hallinnossa on lääninrovasti, joka valitaan kuudeksi vuodeksi kerrallaan rovastikunnan seurakuntien kirkkoherroista.

Äänivaltaisia lääninrovastin vaalissa ovat rovastikunnan papit, ellei 5 luvun 5 §:stä muuta johdu, ja lehtorit.

Tuomiokapituli nimittää lääninrovastin virkaan jonkun kolmesta vaalissa eniten ääniä saaneesta kirkkoherrasta.

19 luku

Tuomiokapituli

(kumotaan)

(1 mom. siirtyy osaksi 23 luvun 17 §:ää, osaksi kirkon vaalijärjestyksen 19 luvun 2 §:ää ja osaksi kirkon vaalijärjestyksen 4 luvun 98 §:ää)

(2 mom. siirtyy osaksi 23 luvun 2 §:ää ja osaksi kirkkojärjestyksen 19 luvun 2 §:ää)

(3 ja 4 mom. siirtyvät kirkkojärjestyksen 19 luvun 2 §:ään)

11 §

Lääninrovasti

Piispan ja tuomiokapitulin apuna rovastikunnan hallinnossa on lääninrovasti, joka valitaan kuudeksi vuodeksi kerrallaan rovastikunnan seurakuntien kirkkoherroista.

(2 mom. siirtyy 23 luvun 17 §:ään)

Tuomiokapituli nimittää lääninrovastin virkaan jonkun kolmesta lääninrovastin vaalissa eniten ääniä saaneesta kirkkoherrasta.

Voimassa oleva laki

20 luku

Kirkolliskokous

2 §

Vaalikelpoisuus

Vaalikelpoinen pappisedustajaksi on hiippakuntaan kuuluva pappi.

Maallikkoedustajaksi voidaan valita hiippakuntaan kuuluvan seurakunnan maallikkojäsen, joka on vaalikelpoinen seurakunnan luottamustoimiin ja on suostunut ehdokkaaksi.

Saamelaisten edustajaksi voidaan valita seurakunnan maallikkojäsen, joka on saamelaiskäräjistä annetussa laissa (974/1995) tarkoitettu saamelainen, vaalikelpoinen seurakunnan luottamustoimiin ja on antanut suostumuksensa.

3 §

Vaalimenettely, vaalien ajankohta ja edustajan toimikausi

Pappis- ja maallikkoedustajat valitaan erikseen hiippakunnittain suhteellisilla ja sallaisilla vaaleilla.

Edustajien vaalit toimitetaan helmikuun toisena maanantaina 8 luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettujen seurakuntavaalien jälkeisenä toisena vuonna.

Saamelaisten edustajan vaalista on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään.

Edustajien toimikausi alkaa vaalia seuraavan toukokuun 1 päivänä ja kestää neljä vuotta.

4 §

Pappisedustajien vaali

Pappisedustajien vaalissa ovat äänivaltaisia hiippakunnan papit, ellei 5 luvun 5 §:stä muuta johdu. Kukin äänivaltainen saa äänestää yhtä ehdokaslistassa olevaa ehdokasta.

20 luku

Kirkolliskokous

(siirtyy 23 luvun 2 §:ään)

3 §

Kirkolliskokouksen toimikausi

Kirkolliskokouksen toimikausi alkaa vaalia seuraavan toukokuun 1 päivänä ja kestää neljä vuotta.

(1 mom. siirtyy 23 luvun 13 §:ksi)

(2 mom. siirtyy kirkon vaalijärjestyksen 4 luvun 69 §:ään)

(3 mom. siirtyy 23 luvun 15 §:ään)

(siirtyy 23 luvun 14 §:ään)

5 §

Maallikkoedustajien vaali

(kumotaan)

Maallikkoedustajien vaalissa ovat äänivaltaisia kirkkovaltuustojen tai seurakuntaneuvostojen ja yhteisten kirkkovaltuustojen maallikkojäsenet. Jäsenen ollessa estynyt äänioikeus on varajäsenellä. Milloin sama henkilö on jäsenenä sekä seurakuntaneuvostossa että yhteisessä kirkkovaltuustossa, varajäsen hänen tilalleen tulee seurakuntaneuvostosta. Kukin äänivaltainen saa äänestää yhtä ehdokaslistassa olevaa ehdokasta.

(1 mom. siirtyy osaksi 23 luvun 14 §:ään ja osaksi kirkon vaalijärjestyksen 4 luvun 82 §:ään)

Vaalien tulosta määrättäessä suhteutetaan ehdokkaille kussakin seurakunnassa annettujen äänien määrä toisaalta seurakunnan väkilukuun sekä toisaalta sen kirkkovaltuuston jäsenmäärään tai sen seurakuntaneuvoston jäsenten ja seurakunnasta valittujen yhteisen kirkkovaltuuston jäsenten yhteenlaskettuun määrään. Kunkin seurakunnan äänivaltaisilla on yhteensä neljä ääntä ja lisäksi yksi ääni kutakin seurakunnan väkiluvun täyttä tuhatta kohti. Tämä äänimäärä jaetaan kussakin seurakunnassa äänivaltaisten kesken kolmen desimaalin tarkkuudella.

(2 mom. siirtyy kirkon vaalijärjestyksen 4 luvun 72 §:ään)

6 §

Ahvenanmaalta valittavan maallikkoedustajan vaali

(kumotaan)

Ahvenanmaan seurakunnista valittavan maallikkoedustajan vaalissa kukin äänivaltainen äänestää ehdokaslistaa, jossa on yksi ehdokas edustajaksi sekä yksi ensimmäiseksi ja yksi toiseksi varamieheksi. Jos vaalia varten jätetään vain yksi ehdokaslista, siinä mainitut ehdokkaat tulevat valituiksi ilman äänestystä.

(1 mom. siirtyy kirkon vaalijärjestyksen 75 ja 82 §:ään)

Jos edustajan ja hänen molempien varamiestensä edustajanpaikat tulevat avoimiksi tai jos vaalia varten ei ole jätetty yhtään ehdokaslistaa, toimitetaan uudet vaalit tuomiokapitulin määräämänä aikana.

(2 mom. siirtyy kirkon vaalijärjestyksen 75 §:ään)

6 a §

Saamelaisten edustajan vaali

(siirtyy 23 luvun 15 §:ään)

Saamelaisten edustajan sekä tämän ensimmäisen ja toisen varamiehen valitsee saamelaiskäräjät ennen seurakuntavaalien jälkeisen toisen vuoden huhtikuun 1 päivää.

Saamelaiskäräjien jäsenellä ja varajäsenellä ei ole äänioikeutta 4 ja 5 §:ssä tarkoitetuissa vaaleissa.

VI OSA

KURINPITOMENETTELY JA LAINKÄYTTÖ

(23 luku on kumottu lailla 1008/2012)

VI OSA

VAAELIT JA MUUTOKSENHAKU

23 luku

Luottamushenkilöt ja vaalit

Yleiset säännökset luottamustoimesta ja vaalikelpoisuudesta

1 §

Luottamushenkilö

Luottamushenkilö on seurakunnan, seurakuntayhtymän, hiippakunnan tai kirkon keskushallinnon toimielimeen tai muuhun luottamustoimeen valittu henkilö. Viranhaltija tai työntekijä, joka on tehtävänsä perusteella toimielimen jäsenenä, ei ole luottamushenkilö.

Luottamushenkilön tulee edistää kirkon parasta sekä toimia luottamustoimessaan arvokkaasti ja tehtävän edellyttämällä tavalla.

2 §

Vaalikelpoisuus luottamustoimeen

Vaalikelpoinen seurakunnan ja seurakuntayhtymän luottamustoimeen on kristillisestä vakaumuksesta tunnettu 18 vuotta täyttänyt seurakunnan konfirmoitu jäsen, joka ei ole vajaavaltainen. Vaalikelpoisuusiän on täytettävä vaalipäivänä.

Vaalikelpoinen hiippakunnan ja kirkon keskushallinnon luottamustoimeen on hiippakuntaan kuuluvan seurakunnan vaalikelpoinen maallikkojäsen ja hiippakuntaan kuuluva pappi.

Vaalikelpoinen hiippakuntavaltuuston saamelaisjäseneksi ja kirkolliskokouksen saamelaisedustajaksi on maallikkojäsen, joka on äänioikeutettu saamelaiskäräjävaaleissa ja vaalikelpoinen seurakunnan luottamustoimeen.

Vaalikelpoinen Ahvenanmaalta valittavaksi hiippakuntavaltuuston jäseneksi ja kirkolliskokouksen edustajaksi on Ahvenanmaan maakunnassa sijaitsevan seurakunnan vaalikelpoinen maallikkojäsen.

3 §

Vaalikelpoisuuden rajoitus

Luottamustoimeen voidaan valita vain sellainen vaalikelpoinen henkilö, joka on antanut tehtävään suostumuksensa.

Seurakuntavaaleissa ei seurakunnan luottamustoimeen saa valita tämän seurakunnan palveluksessa olevaa henkilöä. Jos seurakunta kuuluu seurakuntayhtymään, ei seurakuntayhtymän eikä siihen kuuluvan seurakunnan palveluksessa oleva henkilö ole vaalikelpoinen tämän seurakuntayhtymän eikä siihen kuuluvan seurakunnan luottamustoimeen.

Tuomiokapitulin palveluksessa oleva henkilö tai virkansa perusteella tuomiokapitulin jäsenenä oleva henkilö ei ole vaalikelpoinen hiippakunnan luottamustoimeen. Kirkkohallituksen palveluksessa oleva henkilö ei ole vaalikelpoinen kirkkohallituksen jäseneksi, eivätkä kirkkohallituksen kansliapäällikkö ja kirkkoneuvokset ole kelpoisia edustajaksi kirkolliskokoukseen.

Määräaikaisesti pappisvirasta pidätetty pappi ei ole vaalikelpoinen pappisvirkaan perustuvaan luottamustoimeen. Jos tuomioistuimien määrännyt papin viralta pantavaksi, hän ei ole vaalikelpoinen pappisvirkaan perustuvaan luottamustoimeen ennen kuin hän on saanut tuomiokapitulilta uuden viranhoidomääräyksen papin virkaan.

4 §

Vaalikelpoisuuden menettäminen ja ero luottamustoimesta

Toimielimen jäsenen menettäessä vaalikelpoisuutensa kesken toimikauden hänet vapautetaan luottamustoimesta. Luottamushenkilö ei menetä vaalikelpoisuuttaan toimieliimeen, jos hänet otetaan 3 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuun palvelussuhteeseen enintään kuuden kuukauden pituiseksi määräajaksi. Palvelussuhteen kestäessä hän ei kuitenkaan saa hoitaa luottamustointaan.

Luottamustoimesta voi erota pätevästä syystä.

5 §

Luottamustoimesta pidättäminen ja erottaminen

Jos luottamushenkilön voidaan todennäköisin perustein epäillä syyllistyneen luottamustoimessaan virkarikokseen tai muutoin menettelleen siinä velvollisuuksiensa vastaisesti, häneltä on vaadittava asiasta selvitys. Jos kysymyksessä on ilmeinen virkarikos, asia on viipymättä ilmoitettava esitutkintaviranomaiselle tutkintaa varten. Luottamushenkilö voidaan tutkimuksen tai oikeudenkäynnin ajaksi pidättää luottamustoimestaan.

Jos luottamushenkilö on asetettu syytteeseen rikoksesta, jonka laatu ja teko tapa osoittavat, ettei hän voi toimia luottamustoimessaan sen edellyttämällä tavalla, hänet voidaan oikeudenkäynnin ajaksi pidättää luottamustoimestaan.

Jos luottamushenkilö vaalin toimittamisen jälkeen on lainvoimaisella päätöksellä tuomittu vankeuteen vähintään kuudeksi kuukaudeksi, hänet voidaan erottaa luottamustoimestaan.

Päätös luottamustoimesta pidättämisestä voidaan panna heti täytäntöön. Päätös luottamustoimesta erottamisesta pannaan heti täytäntöön.

6 §

Päätösvalta luottamushenkilöä koskevassa asiassa

Luottamushenkilön vapauttamisesta, eron myöntämisestä, pidättämisestä tai erottamisesta luottamustoimesta päättää se toimielin, joka on valinnut luottamushenkilön. Seurakuntavaaleilla, hiippakuntavaltuuston jäsenten vaaleilla tai kirkolliskokousedustajien vaaleilla valitun luottamushenkilön osalta päätöksen tekee kuitenkin se toimielin, jonka jäsen luottamushenkilö on.

Toimielimen puheenjohtaja voi väliaikaisesti päättää luottamustoimesta pidättämisestä ennen toimielimen kokousta. Puheenjohtajan on saatettava asia välittömästi toimielimen päätettäväksi. Puheenjohtajan päätöksestä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kirkollisvalitusta.

7 §

Luottamustoimen hoitaminen

Luottamushenkilö pysyy toimeissaan sen ajan, joksi hänet on valittu ja sen jälkeenkin, kunnes toinen on valittu hänen sijaansa. Luottamushenkilön on hoidettava tointaan siihen saakka, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu, jos:

- 1) luottamushenkilövaalista on tehty valitus;*
- 2) eroa ei ole myönnetty;*
- 3) kirkkoneuvosto tai yhteinen kirkkoneuvosto on 10 luvun 6 §:n nojalla jättänyt kirkkovaltuuston tai yhteisen kirkkovaltuuston vaalipäätöksen täytäntöön panematta.*

Jos seurakuntavaaleilla, hiippakuntavaltuuston jäsenten vaaleilla tai kirkolliskokousedustajien vaaleilla valittu luottamushenkilö kuolee, menettää vaalikelpoisuutensa, hänelle myönnetään ero tai hänet pidetään taikka erotetaan luottamustoimesta, hänen tilalleen kutsutaan varajäsen tai varaedustaja. Muuhun luottamustoimeen on valittava jäljellä olevaksi toimikaudeksi uusi luottamushenkilö.

8 §

Naisten ja miesten edustus toimielimissä

Jollei erityisestä syystä muuta johdu, tulee kirkollisessa toimielimessä olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia lukuun ottamatta kirkolliskokousta, hiippakuntavaltuustoa, tuomiokapitulia, kirkkovaltuustoa, yhteistä kirkkovaltuustoa ja seurakuntaneuvostoa.

Seurakuntavaalit ja kirkkoherranvaali

9 §

Seurakuntavaalit

Seurakuntavaalit ovat välittömät, salaiset ja suhteelliset.

Seurakuntavaaleissa valitaan seurakunnan kirkkovaltuuston tai seurakuntayhtymässä yhteisen kirkkovaltuuston ja seurakuntaneuvoston jäsenet. Vaalit toimitetaan joka neljäs vuosi samanaikaisesti kaikissa seurakunnissa.

10 §

Poikkeukselliset seurakuntavaalit

Kun kesken vaalikauden tapahtuu seurakuntajaotuksen muutos, seurakunta liittyy seurakuntayhtymään tai eroaa siitä taikka seurakuntayhtymä puretaan, kirkkovaltuusto, yhteinen kirkkovaltuusto ja seurakuntaneuvosto muodostetaan edellisen vaalin tuloksen perusteella.

Ylimääräiset vaalit toimitetaan, jos 1 momentissa tarkoitettu menettely ei ole mahdollinen tai jokin seurakunta vaatii vaaleja. Muutoksen ollessa vähäinen tai jäljellä olevan toimikauden lyhyt kirkkohallitus voi määrätä, että ylimääräisiä vaaleja ei toimiteta tai että seurakuntayhtymässä yhteisenä kirkkovaltuustona toimii jakamattoman seurakunnan kirkkovaltuusto tai entinen yhteinen kirkkovaltuusto.

Jos seurakunta yhdistetään toiseen seurakuntaan, kirkkovaltuuston tai seurakuntaneuvoston jäsenten paikat jaetaan seurakuntien

kesken siten kuin 11 luvun 7 §:n 2 momentissa säädetään.

Jos edellisen vaalin tuloksena muodostuneessa nimisarjassa ollut henkilö ei enää ole vaalikelpoinen, hänen tilalleen uuteen toimielimeen tulee nimisarjassa seuraava.

Ylimääräisissä seurakuntavaaleissa valittujen toimikausi kestää kulumassa olevan vaalikauden loppuun tai seuraavan vaalikauden loppuun, jos vaali toimitetaan vaalikauden viimeisenä vuonna.

11 §

Kirkkoherranvaali

Seurakunnan kirkkoherran valitsevat seurakunnan tässä vaalissa äänioikeutetut jäsenet (kirkkoherran välitön vaali).

Tuomiokapituli voi kirkkovaltuuston tai seurakuntaneuvoston pyynnöstä päättää, että kirkkoherra valitaan vaalilla, jonka toimittaa kirkkovaltuusto tai seurakuntaneuvosto (kirkkoherran välillinen vaali).

Tuomiokapituli voi päättää, että yhteinen kirkkoherra valitaan välillisellä vaalilla, jos joku yhteisen kirkkoherran viran seurakunnista sitä pyytää.

Päätös välillisen vaalin toimittamisesta tulee tehdä ennen viran haettavaksi julistamista.

12 §

Äänioikeus seurakuntavaaleissa ja kirkkoherran välittömässä vaalissa

Seurakuntavaaleissa äänioikeus on jokaisella kirkon jäsenellä, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 16 vuotta ja jolla on kotikuntalaisia tarkoitettu kotikunta Suomessa. Äänioikeutta käytetään siinä seurakunnassa, jossa äänioikeutettu on merkitty seurakunnan jäseneksi viimeistään vaalivuoden elokuun 15 päivänä. Valituksen johdosta uudelleen toimitettavissa seurakuntavaaleissa ja ylimääräisissä seurakuntavaaleissa äänioikeus on siinä seurakunnassa, jossa vastaava merkintä on tehty viimeistään 70 päivää ennen vaalipäivää.

Kirkkoherran välittömässä vaalissa sekä valituksen johdosta uudelleen toimitettavassa kirkkoherran välittömässä vaalissa äänioikeus on viimeistään ensimmäisenä vaalipäivänä 18 vuotta täyttävällä kirkon jäsenellä, jolla on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa ja joka on merkitty kyseisen seurakunnan jäseneksi viimeistään 70 päivää ennen ensimmäistä vaalipäivää.

Äänioikeutetuilla on yhtäläinen äänioikeus.

Hiippakunnassa toimitettavat vaalit

13 §

Hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien vaalit

Hiippakuntavaltuuston pappisjäsenet ja maallikkojäsenet sekä kirkolliskokouksen pappisedustajat ja maallikkoedustajat valitaan erikseen suhteellisilla ja salaisilla vaaleilla.

14 §

Äänioikeus hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien vaaleissa

Hiippakuntavaltuuston pappisjäsenten ja kirkolliskokouksen pappisedustajien vaaleissa ovat äänioikeutettuja hiippakunnan papit.

Hiippakuntavaltuuston maallikkojäsenten ja kirkolliskokouksen maallikkoedustajien vaaleissa ovat äänioikeutettuja kirkkovaltuustojen tai seurakuntaneuvostojen ja yhteisten kirkkovaltuustojen maallikkojäsenet. Jos sama henkilö on jäsenenä sekä seurakuntaneuvostossa että yhteisessä kirkkovaltuustossa, äänioikeutta seurakuntaneuvostossa käyttää hänen varajäsenensä.

Saamelaiskäräjien jäsenellä ja varajäsenellä ei ole äänioikeutta 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa vaaleissa.

15 §

Saamelaisia edustavan maallikkojäsenen ja maallikkoedustajan vaali

Saamelaiskäräjät valitsee Oulun hiippakunnan hiippakuntavaltuustoon maallikkojäsenen ja kirkolliskokoukseen saamelaisten edustajan sekä heille ensimmäisen ja toisen varajäsenen ja varaedustajan siten kuin siitä erikseen säädetään. Valinnat on tehtävä ennen seurakuntavaalien jälkeisen toisen vuoden huhtikuun 1 päivää.

16 §

Piispan vaali ja äänioikeus

Piispan vaali toimitetaan suljetuin lipuin. Kukin äänioikeutettu saa äänestää yhtä ehdokkaaksi asetettua pappia.

Piispan vaalissa ovat äänioikeutettuja:

- 1) hiippakunnan papit;
- 2) hiippakunnan lehtorit;
- 3) hiippakunnasta hiippakuntavaltuustoon valitut maallikkojäsenet ja kirkolliskokoukseen valitut maallikkoedustajat;
- 4) saamelaiskäräjien kirkolliskokoukseen valitsema edustaja Oulun hiippakunnan piispan vaalissa;
- 5) hiippakunnan seurakuntien maallikkovalitsijat;
- 6) tuomiokapitulin lakimiesasessori ja maallikkojäsen.

Seurakuntien kirkkovaltuustojen ja seurakuntaneuvostojen maallikkojäsenet valitsevat niin monta maallikkovalitsijaa, että 1 momentin 3—6 kohdassa tarkoitettuja maallikkovalitsijoita on yhteensä yhtä monta kuin äänioikeutettuja pappeja ja lehtoreita yhteensä.

Arkkipiispan vaalissa äänioikeus on myös muista hiippakunnista kirkolliskokoukseen valituilla edustajilla ja saamelaiskäräjien kirkolliskokoukseen valitsemalla edustajalla sekä hiippakuntavaltuustojen, tuomiokapitulin ja kirkkohallituksen jäsenillä.

17 §

Äänioikeus pappisasessorin ja lääninrovastin vaalissa

Tuomiokapitulin pappisasessorin vaalissa äänioikeutettuja ovat hiippakunnan papit ja lehtori.

Lääninrovastin vaalissa äänioikeutettuja ovat rovastikunnan papit ja lehtorit.

18 §

Papin äänioikeuden rajoitus

Määräaikaisesti pappisvirasta pidätetyllä papilla ei ole pappisvirkaan perustuvaa äänioikeutta.

Erinäiset säännökset vaalien toimittamisesta

19 §

Seurakunnan ja hiippakunnan vaalilautakunnat

Seurakuntavaalien ja kirkkoherran välittömän vaalin toimittamista sekä 10 §:n 1 momentissa tarkoitettujen toimielinten muodostamista varten kirkkovaltuusto tai seurakuntaneuvosto asettaa vaalilautakunnan, johon kuuluu kirkkoherra ja vähintään neljä muuta jäsentä sekä vähintään yhtä monta varajäsentä. Varajäsenet on asetettava järjestykseen, jonka mukaan he tulevat jäsenten sijaan.

Kirkkovaltuusto tai seurakuntaneuvosto voi päättää, että seurakunta jaetaan äänestysalueisiin, jolloin vaalilautakunta jakautuu jaostoihin. Jaosto on päätösvaltainen kolmijäsenisenä, ja sen tehtävänä on huolehtia äänestyksen toimittamisesta äänestysalueella siten kuin kirkon vaalijärjestyksessä tarkemmin säädetään.

Hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien vaaleja varten tuomiokapituli asettaa vaalilautakunnan, johon kuuluu puheenjohtaja sekä muina jäseninä kaksi pappia, kaksi maallikkoa ja yhtä monta varajäsentä. Ahvenanmaan maakunnan seura-

kunnista valittavan maallikkojäsenen ja maallikkoedustajan vaalia varten tuomiokapituli asettaa maallikoista koostuvan vaalilautakunnan, johon kuuluu puheenjohtaja ja kaksi muuta jäsentä sekä yhtä monta varajäsentä.

20 §

Keskusvaalitoimikunta

Seurakuntayhtymässä yhteinen kirkkoneuvosto voi asettaa seurakuntavaaleja varten keskusvaalitoimikunnan, jonka tehtävänä on avustaa seurakuntayhtymän seurakuntien vaalilautakuntia vaalien yhtenäisessä toimitamisessa.

21 §

Äänioikeutettujen luettelo

Äänioikeutettujen luetteloon on merkittävä äänioikeutetut, heidän henkilötunnuksensa, osoitteensa ja lukumääränsä sekä tarvittaessa äänestysalueensa. Osoitetta ei kuitenkaan saa merkitä äänioikeutettujen luetteloon, jos tieto on viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 31 kohdan mukaan salassa pidettävä. Luettelossa on oltava tila äänioikeuden käyttämisestä tehtäviä merkintöjä ja muistutuksia varten.

22 §

Äänioikeutettujen luettelon itseoikaisu

Vaalilautakunnalla on oikeus lisätä henkilö seurakuntavaaleja tai kirkkoherran välitöntä vaalia varten laadittuun äänioikeutettujen luetteloon tai merkitä henkilö äänioikeutta vailla olevaksi, jos hänet on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeutettujen luettelosta, merkitty siihen äänioikeutta vailla olevaksi tai äänioikeutetuksi tai henkilö on liittynyt kirkon jäseneksi tai eronnut kirkon jäsenyydestä 12 §:ssä tarkoitettujen määräpäivien jälkeen. Jos vaalilautakunta katsoo, että henkilöä koskeva merkintä vaaliluettelossa on muutoin virheellinen, vaalilautakunta voi korjata virheen. Muutokset on tehtävä seurakuntavaaleissa viimeistään 16. päivänä en-

nen vaalipäivää ennen kello 16 ja kirkkoher-
ran välittömässä vaalissa viimeistään 16.
päivänä ennen ensimmäistä vaalipäivää en-
nen kello 16.

Jos henkilö merkitään äänioikeutettujen lu-
etteloon äänioikeutta vailla olevaksi, tästä on
tehtävä kirjallinen päätös ja annettava pää-
tös tiedoksi asianomaiselle henkilölle siten
kuin 24 luvun 11 §:n 1 momentissa sääde-
tään. Kirjallista päätöstä ei kuitenkaan teh-
dä, jos henkilö on kuollut tai julistettu kuol-
leeksi äänioikeutettujen luettelon laatimisen
jälkeen.

Jos henkilö lisätään äänioikeutettujen luet-
teloon, hänelle on viipymättä lähetettävä täs-
tä tieto. Kirkon jäseneksi liittyneellä henki-
löllä on äänioikeus seurakuntavaaleissa siinä
seurakunnassa, jonka jäseneksi hän on liittyy-
nyt.

Jos henkilöä koskeva muu virheellinen
merkintä äänioikeutettujen luettelossa korja-
taan, tästä on viipymättä ilmoitettava asian-
omaiselle henkilölle, jollei se ole ilmeisen
tarpeetonta.

23 §

Äänioikeutettujen luettelon lainvoimaisuus

Seurakuntavaaleissa äänioikeutettujen lu-
ettelo on lainvoimainen 16. päivänä ennen
vaalipäivää kello 16 lukien. Kirkkoherran
välittömässä vaalissa äänioikeutettujen luet-
telo on lainvoimainen 16. päivänä ennen en-
simmäistä vaalipäivää kello 16 lukien.

Lainvoimaista äänioikeutettujen luettelo-
a vaaleissa noudatettava muuttamattomana.
Äänioikeutettujen luettelo pidetään lainvoi-
maisena sen estämättä, että hallinto-oikeus ei
ole ennen äänioikeutettujen luettelon tulemis-
ta lainvoimaiseksi antanut päätöstä sille teh-
tyyn valitukseen. Henkilön, jolla vaalilauta-
kunnalle esitetyn hallinto-oikeuden päätök-
sen mukaan on äänioikeus, on kuitenkin an-
nettava äänestä.

24 §

Järjestys äänestyspaikalla

Äänestyspaikalla tai sen välittömässä lä-
heisyydessä ei saa äänestysaikana pitää pu-

heita, julkipanna tai jakaa painettuja tai kirjoitettuja kehotuksia eikä muutoinkaan vaikuttaa tai yrittää vaikuttaa äänestäjien vaalivapauteen.

Äänestys on järjestettävä siten, että vaalisalaisuus säilyy. Saapuvilla olevien on noudatettava vaalilautakunnan järjestyksen ylläpitämiseksi ja äänestyksen häiriöttömän kulun turvaamiseksi antamia määräyksiä.

24 luku

Alistaminen ja muutoksenhaku

7 §

Oikaisuvaatimus- ja valitusoikeus vaaliluettelosta

Kirkkoherra saa tehdä oikaisuvaatimuksen ja kirkollisvalituksen kirkkoherranvaalin ja seurakuntavaalien vaaliluetteloa vastaan sillä perusteella, että joku on virheellisesti jätetty pois vaaliluettelosta taikka merkitty siihen äänioikeutta vailla olevaksi tai äänioikeuteksi.

Äänioikeutetun seurakunnan jäsenen oikaisuvaatimus- ja valitusoikeus määräytyy tämän luvun 6 §:n 1 momentin mukaan.

Oikaisuvaatimusta ei voida perustaa 8 luvun 3 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyjen määräpäivien jälkeen tapahtuneisiin muutoksiin.

Hallinto-oikeuden on ratkaistava vaalilautakunnan päätöksestä tehty valitus kiireellisenä ennen vaalin toimittamista sekä lähetettävä tieto päätöksestä henkilölle, jonka äänioikeutta päätös koskee, sekä vaalilautakunnalle.

Vaaliluetteloa on noudatettava, vaikka lopullista päätöstä vaaliluettelon oikaisemisesta tehtyyn valitukseen ei ole saatettu vaalilautakunnan tietoon ennen vaaleja. Henkilön, jolla vaalilautakunnalle esitetyn hallinto-oikeuden päätöksen mukaan on äänioikeus, on kuitenkin annettava äänestää.

24 luku

Alistaminen ja muutoksenhaku

7 §

Oikaisuvaatimus- ja valitusoikeus äänioikeutettujen luettelosta

Oikaisuvaatimuksen ja valituksen seurakuntavaalien ja kirkkoherran välittömän vaalin äänioikeutettujen luettelosta saa tehdä se, joka katsoo, että hänet on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeutettujen luettelosta tai että häntä koskeva merkintä on siinä virheellinen.

Hallinto-oikeuden on ratkaistava vaalilautakunnan päätöksestä tehty valitus kiireellisenä ennen vaalin toimittamista ja lähetettävä tieto päätöksestä henkilölle, jonka äänioikeutta päätös koskee, sekä vaalilautakunnalle. Vaalilautakunnan on tehtävä äänioikeutettujen luetteloon tarvittavat merkinnät.

(5 mom. siirtyy 23 luvun 23 §:ään)

7 a §

Valitusoikeus vaalin tuloksen vahvistamista koskevasta päätöksestä

Vaalin tuloksen vahvistamista koskevaan päätökseen saa hakea valittamalla muutosta

asianosainen, vaalissa ehdokkaana ollut henkilö ja valitsijayhdistys sillä perusteella, että päätös on lainvastainen. Lisäksi jokainen vaalissa äänioikeutettu henkilö sekä seurakuntavaaleissa ja kirkkoherran välittömässä vaalissa seurakunnan jäsen saa hakea valittamalla muutosta päätökseen sillä perusteella, että vaali on toimitettu virheellisessä järjestyksessä ja tämä on saattanut vaikuttaa vaalin tulokseen.

9 §

Oikaisuvaatimus- ja valitusaika

Oikaisuvaatimus kirkon vaalijärjestyksen 2 luvun 15 §:ssä tarkoitettua vaaliluetteloa vastaan on kuitenkin tehtävä viimeistään saman luvun 18 §:ssä säädetyn vaaliluettelon nähtävilläoloajan päättymisen jälkeisenä toisena arkipäivänä ja jätettävä kirkkoherranvirastoon.

Valitus kirkon vaalijärjestyksen 2 luvun 20 §:ssä tarkoitettua vaalilautakunnan oikaisuvaatimuksen johdosta antamasta päätöksestä on tehtävä seitsemän päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaamisesta. Valitus on osoitettava hallinto-oikeudelle ja jätettävä sanotussa ajassa kirkkoherranvirastoon, jonka tulee toimittaa se, ote pöytäkirjasta, vaalilautakunnan lausunto ja muut asiassa kertyneet asiakirjat kiireellisesti hallinto-oikeudelle.

9 §

Oikaisuvaatimus- ja valitusaika

Oikaisuvaatimus seurakuntavaalien tai kirkkoherran välittömän vaalin äänioikeutettujen luettelosta on kuitenkin tehtävä viimeistään kirkon vaalijärjestyksen 8 §:ssä säädetyn äänioikeutettujen luettelon nähtävillä pitoajan päättymisen jälkeisenä toisena arkipäivänä ja jätettävä kirkkoherranvirastoon tai vaalilautakunnan määräämään muuhun seurakunnan toimipaikkaan.

Valitus 23 luvun 22 §:n 2 momentissa tarkoitettua äänioikeutettujen luettelon itseoikaisua koskevasta päätöksestä ja kirkon vaalijärjestyksen 9 ja 62 §:ssä tarkoitettua vaalilautakunnan oikaisuvaatimuksen johdosta antamasta päätöksestä on tehtävä seitsemän päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Valitus on osoitettava hallinto-oikeudelle ja jätettävä sanotussa ajassa kirkkoherranvirastoon tai vaalilautakunnan määräämään muuhun seurakunnan toimipaikkaan. Vaalilautakunnan tulee toimittaa valitus, ote pöytäkirjasta, vaalilautakunnan lausunto ja muut asiassa kertyneet asiakirjat kiireellisesti hallinto-oikeudelle.

11 a §

Tiedoksianto vaalin tuloksen vahvistamista koskevasta päätöksestä

Kirkkoherran välittömän vaalin tuloksen vahvistamista koskeva päätös annetaan tiedoksi asianosaiselle ja tiedoksiannon katso-

taan tapahtuneen siten kuin 11 §:n 1 momentissa säädetään. Seurakunnan jäsenen katsotaan saaneen seurakuntavaalin ja kirkkoherran välittömän vaalin vahvistamista koskevasta päätöksestä tiedon siten kuin 11 §:n 2 momentissa säädetään.

Äänioikeutetun, valitsijayhdistyksen sekä seurakuntavaalien, hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien vaalien ja piispan vaalin ehdokkaan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun vaalilautakunnan tai tuomiokapitulin pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi.

12 §

Toimivaltainen hallinto-oikeus

Valitus tehdään:

2) kirkkohallituksen päätöksestä Helsingin hallinto-oikeudelle,

12 §

Toimivaltainen hallinto-oikeus

Valitus tehdään:

2) kirkolliskokouksen ja kirkkohallituksen päätöksestä Helsingin hallinto-oikeudelle,

14 §

Oikaisuvaatimus- ja valitusoikeuden rajoittaminen

Muutosta ei saa hakea oikaisuvaatimuksella tai valittamalla:

1) kirkolliskokouksen ja piispainkokouksen päätökseen;

3) kirkkohallituksen 8 luvun 5 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettussa asiassa antamaan päätökseen;

4) tuomiokapitulin päätökseen, jonka se on tehnyt 6 luvun 11 §:n 2 ja 3 momentissa, 8 luvun 1 §:n 2 ja 3 momentissa, kirkkojärjestyksen 2 luvun 3 §:ssä ja 9 §:n 2 momentissa, 6 luvun 14 §:n 2 momentissa, 17 §:n 2 momentissa, 22 §:n 3 momentissa, 24 §:n 1 momentissa, 30 §:n 1 momentissa ja 38 §:ssä, 9 luvun 7 §:ssä, 19 luvun 11 §:ssä ja kirkon vaalijärjestyksen 2 luvun 30 §:n 3 momentissa, 62 §:n 1–4 momentissa ja 63 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa asioissa, eikä päätökseen, joka koskee kirkkojärjestyksen 6 luvun 12 §:ssä tarkoitettua pastoraalitutkimusta,

14 §

Oikaisuvaatimus- ja valitusoikeuden rajoittaminen

Muutosta ei saa hakea oikaisuvaatimuksella tai valittamalla:

1) kirkolliskokouksen *muutoin kuin 23 luvun 6 §:n nojalla tekemään päätökseen* ja piispainkokouksen päätökseen;

3) kirkkohallituksen 23 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitettussa asiassa tekemään päätökseen;

4) tuomiokapitulin päätökseen, jonka se on tehnyt 6 luvun 11 §:n 2 ja 3 momentissa, 23 luvun 11 §:n 2 ja 3 momentissa, kirkkojärjestyksen 2 luvun 3 §:ssä ja 9 §:n 2 momentissa, 6 luvun 14 §:n 2 momentissa, 16 §:n 1 momentissa, 17 §:n 2 momentissa, 30 §:n 1 momentissa ja 38 §:ssä, 9 luvun 7 §:ssä, 19 luvun 11 §:ssä ja kirkon vaalijärjestyksen 3 §:n 3 momentissa, 55 §:n 1 momentissa, 58 ja 60 §:ssä tarkoitetuissa asioissa, eikä päätökseen, joka koskee kirkkojärjestyksen 6 luvun 12 §:ssä tarkoitettua pastoraalitutkimusta ja ylemmän pastoraalitutkimusta ja seurakunta-

ylemmän pastoraalitutkinnon ja seurakuntatyön johtamisen tutkinnon suorittamista;

5) vaalilautakunnan päätökseen, joka koskee kirkon vaalijärjestyksen 2 luvun 39 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tai 2 ja 3 momentissa tarkoitettua asiaa, eikä vaaliviranomaisen toimenpiteeseen tai päätökseen, joka koskee ennakkoonestyksen toimittamista kotona;

6) hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee kirkkoherran välittömän vaalin tai seurakuntavaalin vaaliluetteloa;

Muutosta ei saa erikseen hakea oikaisuvaatimuksella tai valittamalla kirkkoherran välittömän vaalin vaaliehtokseen, josta säädetään kirkkojärjestyksen 6 luvun 20 §:n 1 momentissa.

25 luku

Täydentäviä säännöksiä

3 §

Pöytäkirjan pitäminen nähtävänä

Kirkkovaltuuston, yhteisen kirkkovaltuuston, kirkkoneuvoston, seurakuntaneuvoston ja yhteisen kirkkoneuvoston pöytäkirja ja seurakuntavaalien tuloksen vahvistamista koskeva vaalilautakunnan päätös siihen liitettyine oikaisuvaatimusohjeineen tai valitusosoituksineen pidetään tarkastamisen jälkeen yleisesti nähtävänä siten, kuin siitä on seurakunnan ilmoitustaululla ennakolta ilmoitettu. Seurakunnan muun viranomaisen pöytäkirja pidetään vastaavasti nähtävänä, jos asianomainen viranomainen katsoo sen tarpeelliseksi.

työn johtamisen tutkinnon suorittamista;

5) vaalilautakunnan päätökseen, joka koskee kirkon vaalijärjestyksen 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua perustamisasiakirjan tutkimatta jättämistä sekä 19 tai 22 §:ssä tarkoitettua asiaa, eikä vaaliviranomaisen toimenpiteeseen tai päätökseen, joka koskee ennakkoonestyksen toimittamista kotona;

6) hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee seurakuntavaalien tai kirkkoherran välittömän vaalin äänioikeutettujen luetteloa;

(4 mom. siirrytään 1 momentin 4 kohtaan)

25 luku

Täydentäviä säännöksiä

3 §

Pöytäkirjan pitäminen nähtävänä

Pöytäkirja sellaisesta toimielimen tai viranhaltijan päätöksestä, josta seurakunnan jäsen saa tehdä oikaisuvaatimuksen tai valituksen, on pidettävä siihen liitettyine oikaisuvaatimusohjeineen tai valitusosoituksineen tarkistamisen jälkeen yleisesti nähtävänä siten, kuin siitä on seurakunnan tai seurakuntayhtymän ilmoitustaululla ennakolta ilmoitettu.

Vaalin tuloksen vahvistamista koskeva hiippakunnan vaalilautakunnan tai tuomiokapitulin pöytäkirja siihen liitettyine valitusosoituksineen pidetään yleisesti nähtävänä tuomiokapitulin ilmoitustaululla.

8 a §

Äänioikeutettujen luettelon julkisuus

Jokaisella on oikeus tutustua seurakuntavaalien ja kirkkoherran välittömän vaalin äänioikeutettujen luetteloon sinä aikana, kun äänioikeutettujen luettelo pidetään yleisesti nähtävänä. Äänioikeutettujen luetteloa ei saa

toimitetaan noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos piispan vaali toimitetaan ennen kuin viisi kuukautta on kulunut tämän lain voimaantulosta, vaali toimitetaan noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.
